



Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

13 ЛІСТАПАДА 2014 г.

ЧАЦВЕР

№ 215 (27825)

Кошт 1800 рублёў

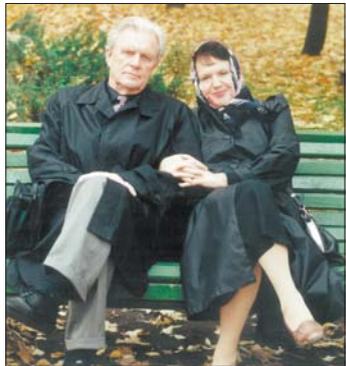
Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А



**Брэст:
адноўлены
з попелу**

СТАР. 4

**Сямейная
газета**



**Жыццяпіс
акцёрскай
дынастыі
Яроменкаў**



**Як прымусіць
мужа «ўзяць
дэкрэт»...**

**ЛІЧБА ДНЯ
4 дні**

будуць на Новы год выхаднымі. Савет Міністраў Беларусі зацвердзіў графік пераносу рабочых дзён у 2015 годзе. Рабочы дзень з пятніцы 2 студзеня пераносіцца на суботу 10 студзеня. Такім чынам на Новы год выхаднымі будуць 1, 2, 3 і 4 студзеня. Акрамя таго, рабочы дзень з панядзелка 20 красавіка (Радаўніца) пераносіцца на суботу 25 красавіка. Арганізацыям прадастаўлена права з улікам спецыфікі вытворчасці (работы) ажыццяўляць перанос рабочых дзён у іншым парадку ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Уваходзіны, улазіны... Наваселле!

Увосень спраўляюць дажынкi, гуляюць вяселлі, засяляюцца ў новае жыллё. Добрыя спрадвечныя традыцыі, якія з задавальненнем захоўваем і сёння. Вось, напрыклад, у Мінску дваццаць шматдзетных сем'яў адсвяткавалі наваселле

ФОТА БЕЛТА



ў новай дзевяціпавярхоўцы ля Нямігі. Шаснаццаць з іх выхоўваюць па трое дзетак, а ў астатніх — па чацвёра і больш. А значыць, будуць у гэтым доме і хлеб, і песні, ды і вяселлі чакаць не прымусяць.

■ Выбары-2015

ДЭБАТЫ — ТОЛЬКІ ПА ТЭЛЕБАЧАННІ

Усіх кандыдатаў у прэзідэнты
можна будзе ўбачыць

Дэбаты падчас будучых прэзідэнцкіх выбараў плануецца ўжо з-за таго, што яны прадугледжаны заканадаўствам, паведаміла журналістам старшыня Цэнтрвыбаркама Беларусі Лідзія Ярошына перад пачаткам другога дня работы Міжнароднай канферэнцыі «Выбарчыя працэсы на прасторы СНД».

«Адзіная змена, якая, мяркую, адаб'ецца на выбарчай кампаніі, датычыцца ліквідацыі нормы, што дазваляла да 2010 года адной і той ж асобе быць і кандыдатам у прэзідэнты, і даверанай асобай кандыдата. Таму мы ўбачым усіх кандыдатаў па іх жаданні на роўных умовах як у выступленнях, так і на тэледэбатах», — сказала Лідзія Ярошына.

Яна дадала, што з заканадаўства таксама выключаны радыёдэбаты

з-за таго, што раней самі кандыдаты гэтым правам не карысталіся, а накіроўвалі на іх сваіх давераных асоб. «Мы палічылі, што дастаткова будзе выступленняў, бо на радыё дэбаты не маюць відовічнасці і не выконваюць тую функцыю, якую яны выконваюць пры наяўнасці відэараду», — заважыла старшыня Цэнтрвыбаркама.

Лідзія Ярошына запэўніла, што пры распрацоўцы навел у выбарчае заканадаўства Беларусі заўсёды робіцца аналіз выбарчых працэсаў у краінах — блізкіх суседзях. «Больш за тое, Выбарчы кодэкс у 2000 годзе ствараўся ў многім на падставе дзёнага тады ў Расійскай Федэрацыі выбарчага заканадаўства. Проста Расія ад многага адышла, а мы захавалі», — сказала яна, заўважыўшы, што гэтакі кансерватызм зробіў добрую паслугу, бо цяпер да многіх нормаў жадае вярнуцца і сама Расія, і іншыя краіны. **СТАР. 2**

■ План забудовы

МАСАВАГА ЗНОСУ ПРЫВАТНАГА СЕКТАРА Ё СТАЛІЦЫ НЕ БУДЗЕ

Плануецца, што ў 2017 годзе будаўніцтва жылля ў Мінску скароціцца на 400 тысяч «квадратаў»



ФОТА МЕРЫНІ БЕГУНЧОКВАЙ

Сёлета генеральны план развіцця сталіцы перажывае кардынальную карэкціроўку. Калі раней горад збіраўся і надалей павялічваць свае памеры, то цяпер асвойваць сельгаспадарчыя землі за МКАДам яму нічо не дазволіць. Сёння трэба сур'ёзна разабрацца з унутранымі рэзервамі, правесці кропкавае ўшчыльненне ці рэканструкцыю існуючых кварталаў жыллой забудовы, лічыць галоўны спецыяліст майстэрні генплана прадпрыемства «Мінскград» Ісак ХАСДАН. **СТАР. 3**



Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Юрыя Палякова

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка павіншаваў з 60-годдзем галоўнага рэдактара «Літаратурнай газеты», старшыню савета дырэктараў акцыянернага таварыства «Чырвоная Зорка» Юрыя Палякова. Аб гэтым БЕЛТА паведамліў ў прэс-службе беларускага лідара.

Кіраўнік беларускай дзяржавы выказаў упэўненасць, што шматгранная дзейнасць Юрыя Палякова і ў далейшым будзе садзейнічаць умацаванню беларуска-расійскага супрацоўніцтва.

ДЭБАТЫ — ТОЛЬКІ ПА ТЭЛЕБАЧАННІ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

Генеральны сакратар — кіраўнік сакратарыята Савета МПА СНД Аляксей Сяргееў адзначыў, што ўзровень выбарчага заканадаўства ва ўсіх краінах СНД прыкладна аднолькавы, бо яно базіравалася ў тым ліку на шэрагу мадэльных законаў, прынятых у 1990-я гады Міжпарламенцкай асамблеяй СНД. Разам з тым, удасканаленне выбарчых працэсаў застаецца актуальным, што і стала галоўнай тэмай канферэнцыі.

МПА СНД таксама выкарыстоўвае магчымасці канферэнцыі, каб чарговы раз данесці да еўрапейскіх калег сваё жаданне дамовіцца пра адзіныя правілы для назіральных місій АБСЕ і СНД.

«Місія АБСЕ і місія краін — удзельніц СНД наступная: усе працуюць па сваіх прынцыпах і ўмовах. У місіі АБСЕ ёсць кіраўніцтва па назіраннях за выбарамі, якое перыядычна перапрацоўваецца і падаецца як узгоднены дакумент. У нас ёсць вельмі якасны дакумент — «Канвенцыя аб стандартах справядлівых выбараў», і шэраг матэрыялаў, якія метадычна вызначаюць дзейнасць назіральнікаў у краінах СНД. Думаю, мы так і будзем працаваць кожны на падставе свайго статута, — сказала Лідзія Ярмошына. — Але ж праўдзівасць выбараў, незалежна ад дакументаў, якія рэгламентуюць дзейнасць назіральнікаў, вызначаецца перш за ўсё нормамі маралі. Таму тут, мяркую, нашы пазіцыі не будуць разыходзіцца».

Другі дзень канферэнцыі быў прысвечаны беларускаму вопыту арганізацыі і правядзення выбарчага працэсу, на гэты раз удзельнікі сабраліся ў Авальнай зале ніжняй палаты беларускага парламента.

«Усе краіны — удзельніцы СНД ідуць сваім шляхам развіцця электаральных працэсаў, — пракаментываў выступленні старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па міжнародных справах Мікалай Самасейка. — Таму нам вельмі карысна абмяняцца меркаваннямі, даведацца пра нешта новае, расказаць пра свае навацыі».

Лідзія Ярмошына паведамліла таксама, што ў праект бюджэту на будучы год закладзены выдаткі на правядзенне прэзідэнцкай выбарчай кампаніі ў памеры каля 100 млрд беларускіх рублёў. Пры разліках мелася на ўвазе наяўнасць да 15 кандыдатаў на пост прэзідэнта. «Па сутнасці, гэта выбарчая кампанія не адносіцца да катэгорыі самых дарагіх. Значна даражэй абыходзяцца мясцовыя выбары, бо там значна больш кандыдатаў. Тым не менш, мы пастараемся, каб усё прайшло належным чынам», — паабяцала кіраўнік Цэнтральнай выбарчай камісіі краіны.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

У абарону дзяцінства

АБСТАВІНЫ, ЯКІЯ ПРЫМУШАЮЦЬ ДЗЕЙНІЧАЦЬ

Міжнародная канферэнцыя ЮНІСЕФ высокага ўзроўню для краін Цэнтральнай, Усходняй Еўропы і СНД «Умацаванне нацыянальных механізмаў у сферы абароны дзяцей ад нядбайнага, жорсткага абыходжання, гвалту і эксплуатацыі» адкрылася ўчора ў Мінску. Яе ўдзельнікамі сталі больш за 150 спецыялістаў у складзе 19 дэлегацый.

— На жаль, свет не заўсёды дружалюбны да дзяцей, як бы нам таго хацелася. Таму абарона правоў і законных інтарэсаў дзіцяці — адна з асноўных задач дзяржавы, безумоўна прыярытэт у палітыцы Беларусі, — падкрэсліў у сваёй прамове на канферэнцыі намеснік прэм'ер-міністра Беларусі Анатоль ТОЗІК.

Беларусь займае 36-ю пазіцыю сярод 173 краін па індэксе становішча дзяцей і ўваходзіць у кола найбольш паспяхоўных краін свету. Па словах Анатоля Тозіка, асаблівая ўвага надаецца ў нас пытанням адукацыі дзяцей і аховы здароўя дзяцінства і мацярынства. Вялікія намаганні скіраваны таксама на захаванне традыцыйных сем'яў і фарміраванне адказнага бацькоўства. Дзейсны механізм дазваляе выявіць праблемы ў сям'і яшчэ на ранніх стадыях. Дзякуючы перадачы дзяцей-

сірот на выхаванне ў сем'і ў краіне змяняецца колькасць дамоў-інтэрнатаў. Праводзіцца работа па абароне дзяцей ад розных праў гвалту.

«Беларусь гатова пераймаць перадавы замежны вопыт і дзяліцца сваімі лепшымі напрацоўкамі з калегамі. Упэўнены, што канферэнцыя паспрыяе прыняццю ў Беларусі дадатковых мер па ўдасканаленні і ўмацаванні нацыянальнай сістэмы абароны дзяцінства», — дадаў Анатоль Тозік.

Дырэктар рэгіянальнага бюро Дзіцячага фонду ААН (ЮНІСЕФ) для краін Цэнтральнай, Усходняй Еўропы і СНД Мары-П'ер Пуар'е выказала беларускаму ўраду ўдзячнасць за прадастаўленую магчымасць сабраць разам прадстаўнікоў краін рэгіёна, каб правесці канструктыўнае абмеркаванне актуальных тэм, ацаніць прагрэс у вобласці стварэння комплексных сістэм абароны дзяцей і скаардынаваць будучыя дзеянні па абароне дзяцей ад усіх форм гвалту.

Статыстычныя звесткі па краінах Цэнтральнай, Усходняй Еўропы і Цэнтральнай Азіі сведчаць, што гвалт, на жаль, застаецца паўсядзённай рэчаіснасцю для многіх дзяцей і падлеткаў, незалежна ад іх полу, узросту, эканамічных



Фота БЕЛТА.

і сацыяльных абставін, рэлігіі, этнічнай прыналежнасці ці здольнасцяў. Выпадкі гвалту адбываюцца ў розных сітуацыях, уключаючы тое акружэнне, у якім дзеці, як меркавалася, павінны адчуваць сябе абароненымі, — дома, у школе і ў выхавальчых установах.

Па выніках агульнанацыянальных даследаванняў (MICS), двое з трох дзяцей падвяргаюцца гвалту дома. Дзеці малодшага ўзросту і дзеці з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі знаходзяцца ў групе асаблівай рызыкі, паколькі ў іх менш магчымасцяў выказацца і звярнуцца па падтрымку.

«Гэтыя лічбы сведчаць, што трэба дзейнічаць. Абарону дзяцей ад гвалту нельга адкладваць», — падкрэсліла Мары-П'ер Пуар'е.

Надзея НІКАЛАЕВА

МАЛЕНЬКІЯ — НЕ ЗНАЧЫЦЬ НЕЗАЎВАЖНЫЯ

Абараняць правы беларускіх дзяцей будзе лідар гурта «J:Морс» Уладзімір Пугач

«Я зімой часцей начаваў з сабакам у будцы, бо ён цёплы, яго можна абняць і грэцца. А мама з татам дома напіваліся і забываліся тапіць». Гэта сведчанне выхаванца адной са школ закрытага тыпу ў Магілёве, дзе навучаюцца дзеці ў канфлікце з законам. Тое, што падобнае адбываецца ў дастаткова спакойнай краіне, дзе няма эпідэміі, людзі не паміраюць ад голаду і холаду, узразіла вядомага беларускага артыста Уладзіміра Пугача. Да такой ступені, што днямі ў сталічнай гасцініцы «Пекін» адбылася цырымонія яго ўступлення на пасаду пасла добрай волі Дзіцячага фонду ААН (ЮНІСЕФ).



Фота БЕЛТА.

На ўрачыстасці прысутнічалі рэгіянальны дырэктар ЮНІСЕФ для краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы і СНД Мары-П'ер Пуар'е, прадстаўнік Дзіцячага фонду ААН (ЮНІСЕФ) у Беларусі Юрый Аксамітны і, як кажуць у такіх выпадках, самі віноўнікі свята з жонкай.

— ЮНІСЕФ працуе з Уладзімірам ужо дастаткова вялікую колькасць гадоў. У нас была магчымасць пераканацца ў важнасці і плёне такога ўзаемадзейнення, — сказаў Юрый Аксамітны і выразіў спадзяванне на працяг такой супрацы.

Ён адзначыў, што выбар арганізацыі не быў выпадковым. Яшчэ ў 2002 годзе гурт «J:Морс» выступіў на канцэрце ў падтрымку глабальнай кампаніі «Скажам дзецям ТАК!». У 2004 годзе Ула-

дзімір падтрымаў дзіцячае свята ў парку імя Горкага «Правы дзіцяці — твае правы». Затым у 2006 годзе ён з сям'ёй прымаў удзел у інфармацыйнай кампаніі для падлеткаў па здаровым ладзе жыцця. Два гады таму разам з артыстам быў зроблены фільм пра дзяцей і канфлікце з законам «Анэлы не спяць», а летас выканаўца ўдзельнічаў у кампаніі «5 крокаў» — пра тое, як важна ведаць свой ВІЧ-статус.

У сваю чаргу, Мары-П'ер Пуар'е распавяла, што на працягу 20 гадоў працы ў Беларусі ў арганізацыі была адзіная дакладная мэта — праліць святло на найбольш слабых, маргіналізаваных дзяцей. Гэта дзеці з інваліднасцю ці тыя, якія жывуць у спецыяль-

ных установах, пазбаўленыя сямейнага клопату.

— Наша работа заключаецца ў тым, каб пераканацца, што гэтыя дзеці не забытыя. Спадар Пугач сёння далучаецца да сям'і міжнародных паслоў ЮНІСЕФ. Яны выконваюць важную місію: сведчаць аб тым, у якіх умовах жывуць дзеці, і дазваляюць ім стаць бачнымі ў грамадстве, — сказала рэгіянальны дырэктар.

Затым яна афіцыйна прызначыла выканаўцу паслом, уручыўшы яму нагрудны значок, які артыст доўга не мог прышпіліць да кашулі. Нарэшце адзнака была замацавана на грудзях лідара гурта «J:Морс» і ўдзельнікі завяршылі афіцыйную цырымонію прызначэння падпісаннем дагавора.

— Для мяне гэта вялікі гонар. Я атрымаў зарад бадзёрасці, упэўненасці ў сабе і сур'ёзнай адказнасці. Праекты, якія мы ажыццяўлялі з ЮНІСЕФ раней, былі несістэмнымі і кропкавымі. Гэта як падчас шпацыру па набярэжнай убачыць чалавека, які тоне, кінуць яму выратавальны круг і, пераканаўшыся, што з ім усё ў парадку, пайсці далей. А тое, што пачынаецца цяпер, у маім разуменні ўжо не прагулка па набярэжнай, а быццам ты пльывеш на катары з надпісам «Паратунак». Гэта ўсё значна больш сур'ёзна, — падзяліўся развагамі Уладзімір Пугач.

Першае мерапрыемства ў якасці пасла добрай волі для Уладзіміра Пугача адбываецца ўжо гэтымі днямі: ён выступае з дакладам пра сітуацыю з правамі дзяцей у Беларусі на рэгіянальнай канферэнцыі, прысвечанай абароне дзяцей. Апроч таго, на канцэрце 22 лістапада музыка абвесціць аб старце новай ініцыятывы Дзіцячага фонду ААН.

Паслы добрай волі ЮНІСЕФ — гэта вядомыя людзі, якія садзейнічаюць рэалізацыі правоў дзяцей і актыўваюць падтрымку работы ЮНІСЕФ і партнёраў. Праца на гэтай пасадзе дабрачынная. Дагэтуль гэтую пачэсную місію ў Беларусі меў толькі тэнісіст Максім Мірны.

Дзіяна СЕРАДЗЮК

Вакол хакея

ХУТКАЕ РАССТАННЕ

Зборная Беларусі зноў без настаўніка

Уладзімір Крыкуноў прыняў рашэнне пакінуць пасаду галоўнага трэнера нацыянальнай каманды. Пра гэта беларускі спецыяліст падчас рабочай сустрэчы паведаміў кіраўніку хакейнай федэрацыі Ігару Рачкоўскаму. Уладзімір Васільевіч патлумачыў свой выбар тым, што хакейны клуб «Нафтахімік», у якім ён у розныя гады працаваў трэнерам, перажывае не лепшыя часы, і папрасіў адпусціць яго ў каманду. У працэсе дыялогу абодва бакі прынялі складанае рашэнне аб спыненні супрацоўніцтва.

Нагадаем, што пад кіраўніцтвам Уладзіміра Крыкунова зборная паспела правесці тры таварыскія матчы — супраць каманд Аўстрыі, Славеніі і Японіі. Усе гэтыя гульні беларусы прайгралі.

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ.



У другім «прышэсці» Уладзімір Крыкуноў не прапрацаваў са зборнай і двух месяцаў.

ЯНУШКОВИЧСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

ПРОВОДИТ АУКЦИОН по продаже земельных участков в частную собственность гражданам Республики Беларусь для обслуживания многоквартирных жилых домов

18.12.2014 г. в 10.00 по адресу: Логойский район, д. Янушковичи, ул. Центральная, д. 36.

№ п/п	Адрес земельного участка	Площадь земельного участка	Наименование инженерных сетей	Начальная цена (бел. рублей)	Задаток (бел. рублей)	Расходы по документации
1	Аскрышино, участок № 1, кадастровый № 623288000601000028	0,2500 га	Электроснабжение	18 509 250	3 701 850	4 194 600
2	Жабичи, участок № 3, кадастровый № 6232880005101000022	0,2427 га	Электроснабжение	19 531 300	3 906 300	4 194 600
3	Жабичи, участок № 5, кадастровый № 6232880005101000024	0,2500 га	Электроснабжение	18 787 500	3 757 500	5 188 250
4	д. Стайки, участок № 2, кадастровый № 623288015101000040	0,2500 га	Электроснабжение	15 022 000	3 004 400	5 187 550
5	д. Стайки, участок № 3, кадастровый № 623288015101000042	0,2500 га	Электроснабжение	14 784 000	2 956 800	5 187 550

Задаток перечисляется на р/счет № 3600619171100 в ЦББ 611 ф-ла 500 Минское управление ОАО «АСБ Беларусбанк», МФО 153001601, УНП 600181536, Янушковичский сельский исполнительный комитет, код платежа 04901.

Победитель аукциона обязан в течение 10 (десяти) рабочих дней после утверждения протокола о результатах аукциона внести плату за земельный участок и возместить расходы, связанные с подго-

товкой документации. Аукцион состоится 18.12.2014 г. в 10.00 по адресу: Логойский район, д. Янушковичи, ул. Центральная, д. 36.

Заявление на участие и необходимые документы принимаются до 13.12.2014 г. (последний день подачи заявления 12.12.2014 г. до 17.00) по адресу: Логойский район, д. Янушковичи, ул. Центральная, д. 36.

Контактные телефоны: (801774) 57-4-35, 57-4-99.

■ Звяр'ё маё

ЧАЛАВЕЧЫ ПАДЫХОД
ДА ХАТНІХ ГАДАВАНЦАЎ

Чым лячыць сабаку ці ката, калі ў аптэках перасталі адпускаць лекі па рэцэптах, выпісаных ветэрынарным урачом?

Гэтае пытанне ўсур'ёз усхвалявала гаспадароў братоў нашых меншых. Справа ў тым, што некаторым прэпаратам, здольным выратаваць жывёліну, няма аналагаў у асартыменце ветэрынарных аптэк. Той жа спектр антыбіётыкаў у «чалавечых» аптэках нашмат шырэйшы. Аднак пасля ўнясення змяненняў і дапаўненняў у «Належную аптэчную практыку» і Інструкцыю аб парадку выпіскі рэцэпта ўрача аптэкары адмаўляліся адпускаць лекі па ветэрынарных рэцэптах. Спачу-

валі і раілі звярнуцца з адпаведнай просьбай да тэрапеўта ў сваёй паліклініцы.

На шчасце, у галоўным медыцынскім ведамстве краіны перагледзелі сваё рашэнне. «У сувязі са шматгадовай практыкай рэалізацыі лекавых сродкаў, прызначаных для лячэння чалавека, па рэцэптах ветэрынарных клінік, Міністэрства аховы здароўя дазваляе ажыццяўляць рэалізацыю лекавых сродкаў па рэцэптах урачоў ветэрынарных клінік, — паведамляецца ў лісце, накіраваным ва ўсе суб'екты гаспадарання, якія ажыццяўляюць рэалізацыю лекавых сродкаў. — Пры гэтым такі рэцэпт застаецца



ў аптэцы і захоўваецца ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам».

Адначасова з гэтым у Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання была накіравана інфармацыя аб уступленні ў сілу пастановы Міністэрства аховы здароўя ад 9 верасня 2014 года № 66 з прапановай выпісваць лекавыя сродкі, прызначаныя для чалавека, для лячэння жывёлін на бланках рэцэпта ўрача для выпіскі лекавых сродкаў, якія рэалізуюцца ў аптэцы за поўны кошт (бланк рэцэпта ўрача формы 1).
Надзея НІКАЛАЕВА.

Паўліны без дакументаў

У пункце пропуску «Новая Гута» пасажыр рэйсавага аўтобуса, які рухаўся па маршруце Мікалаеў—Мінск, разам з дэкларацыяй перадаў пашпарт, у якім знаходзілася грашовая купюра вартасцю 100 долараў. Пазней стала зразумела, што такім чынам беларус меў намер правесці ў краіну двух птушанят паўлінаў.

Як расказалі ў прэс-службе Гомельскай мытні, дазволу ветэрынарнага і харчовага нагляду Мінсельгасхарча РБ на ўвоз у краіну экзатычных птушак у мужчыны пры сабе не было. Грашовыя сродкі, пакінутыя ў дакуменце, былі расцэнены мытным інспектарам як хабар службовай асобе.

На пункт пропуску былі выкліканы супрацоўнікі аддзела ўласнай бяспекі мытні і аператыўная група раённага аддзела ўнутраных спраў, якія правялі неабходныя працэсуальныя дзеянні. Цяпер вырашаецца пытанне аб завядзенні крымінальнай справы ў дачыненні да грамадзяніна. Між іншым, з пачатку года супрацоўнікамі мытні былі папярэджаны 184 спробы подкупу адказных асоб.

Ірына АСТАШКЕВІЧ

МАСАВАГА ЗНОСУ ПРЫВАТНАГА
СЕКТАРА Ў СТАЛІЦЫ НЕ БУДЗЕГОРАД ПАТРАБУЕ
ЮВЕЛІРНАЙ АГРАНКІ

Спецыяліст майстэрні адзначыў, што масавага і хаатычнага ўзвядзення жылых кварталаў у сталіцы больш не будзе. Сапраўды сур'ёзных і свабодных тэрыторый тут ужо практычна не засталася. Многія камерцыйныя забудовы жадаюць атрымаць выключна «смачныя» пляцоўкі, каб, пасля ўзвядзення там жылля, прадаць яго з максімальным прыбыткам. Аднак у горада прысутнічаюць свае планы і інтарэсы па развіцці галоўнага мегаполіса краіны.

Калі ў 2014 годзе ў сталіцы запланавана пабудова каля 1 млн квадратных метраў жылля, то ў 2015-м — ужо 900 тысяч «квадратаў», а ў 2016 і 2017 гадах гэты аб'ём паменшыцца да 750 тысяч і 600 тысяч адпаведна.

Цяпер па заяўным прынцыпе новыя будпляцоўкі атрымаюць толькі муніцыпальныя будаўнічыя арганізацыі камунальнай уласнасці. Астатнім такія зямельныя ўчасткі будуць прапанавацца толькі па выніках аўкцыёнаў і конкурсаў. Больш за тое, нават на аўкцыёнах плануецца выстаўляць выключна тыя пляцоўкі, што абцяжараны зносам старых пабудов. У тым ліку — праблемнымі аб'ектамі індывідуальнай забудовы.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Увогуле прагнозная колькасць жыхароў сталіцы ў 2030 годзе павінна склаасці не больш за 2 млн чалавек. Таму да 2017 года аб'ём будаўніцтва жылля ў Мінску плануецца скараціць амаль у два разы. Так, калі ў 2014 годзе ў сталіцы запланавана пабудова каля 1 млн квадратных метраў жылля, то ў 2015-м гэты паказчык складзе ўжо 900 тысяч «квадратаў», а ў 2016 і 2017 гадах паменшыцца да 750 тысяч і 600 тысяч квадратных метраў адпаведна.

ПРЫВАТНИКАМ ДАЗВОЛЯЦЬ
«РАЗВІВАЦА»

Большую частку прыватнага сектара ў Мінску зносіць не будучы. **Намеснік старшыні камітэта архітэктуры і горадабудаўніцтва Мінгарвыканкама Павел ЛУЧЫНОВІЧ** упэўнены, што людзям тут неабходна дазволіць развіваць прысядзібную забудову. Выключэнне складуць толькі зарэзерваваныя тэрыторыі, дзе прадугледжана далейшае развіццё вулічна-дарожнай сеткі ці рэканструкцыя ўчасткаў уздоўж магістральных вуліц. Там асобныя жыллыя дамы, хутчэй за ўсё, знісуюць. Гэта будзе зроблена, каб надаць гэтым тэрыторыям сталічнае аблічча.

Спецыяліст растлумачыў, што доўгі час вялікай праблемай для ўладальнікаў прыватных дамоў у Мінску была забарона на рэканструкцыю жылля, бо яно знаходзілася пад дамоклывым мячом зносу. Менавіта таму некаторыя раёны індывідуальнай забудовы ў Мінску знаходзяцца ў даволі дрэнным стане. «Каб змяніць сітуацыю, прынята рашэнне дазволіць людзям развіваць гэтую тэрыторыю і рабіць рэканструкцыю сваіх дамоў», — сказаў Павел Лучыновіч.

А вось лёс мінскага квартала Асмолаўка, які размешчаны ў межах вуліц Багдановіча, Кісялёва, Куйбышава і Камуністычнай, будзе вырашацца асобна. Намеснік старшыні камітэта архітэктуры і горадабудаўніцтва падкрэсліў, што ўлады горада гатовы абмяркоўваць з грамадскасцю розныя сцэнарыі асваення гэтай тэрыторыі. Цяпер спецыялісты «Мінскаграда» распрацоўваюць дэталёвы план яе рэканструкцыі. Канчатковага рашэння пакуль няма, бо вядзецца ўсеабаковае абмеркаванне гэтага пытання і з архітэктурнай грамадскасцю, і з ініцыятыўнымі групамі раёна. Сцэнарыі могуць разглядацца розныя, але ўлады і жыхары горада павінны прыйсці да кампрамісу і прыняць выверанае рашэнне. Будзе тут і частковы знос, бо ўсё павінны разумець, што ў такім стане гэтая тэрыторыя, калі ўлічваць яе вялікую горадабудаўнічую каштоўнасць, знаходзіцца не можа.

ПРЫНЦЫПОВЫ МАНЕЎР ЗА КОШТ
ГАРАДОЎ-СПАДАРОЖНИКАЎ

Пры істотным скарачэнні жыллёвага будаўніцтва непасрэдна ў сталіцы застаецца нявырашанай праблема вялікай колькасці гарадскіх «чаргавікоў». Тут мясцовыя ўлады збіраюцца правесці пэўны манеўр у будаўнічай сферы, калі прапанаваць «пераключыць» асноўныя аб'ёмы жыллёвага будаўніцтва ў гарады-спадарожнікі.

Аднак такія населеныя пункты ні ў якім разе не разглядаюцца ў якасці выключна спальных раёнаў сталіцы. У такіх гарадах будуць забяспечаны не толькі камфортныя ўмовы для пражывання грамадзян, але і створаны новыя

працоўныя месцы і новыя перспектывыя вытворчасці. Можна казаць, што кожны горад-спадарожнік будзе спецыялізавацца ў нейкай сферы дзейнасці. Напрыклад, Фаніпаль стане машынабудаўнічым горадам. Смалявічы плануць развіваць разам з Кітайска-беларускім індустрыяльным паркам. Мінск таксама ўскладае вялікія надзеі на Рудзенск, які мае дастатковую транспартную інфраструктуру і рэзервы па спажыванні электраэнергіі.

Праекты развіцця будучых гарадоў-спадарожнікаў распрацоўваюць спецыялісты БелНДІП горадабудаўніцтва. Мяркуюцца, што развіццё спадарожнікаў дазволіць рассяліць каля 120-130 тысяч чалавек да 2020 года. Гэта і мінчане, і тыя грамадзяне краіны, якія неўзабаве плануць пераехаць у сталіцу.

Фаніпаль стане машынабудаўнічым горадам. Смалявічы плануць развіваць разам з Кітайска-беларускім індустрыяльным паркам.

ЛОШЫЦА Ў ФАВОРЫ?

Актыўнае жыллёвае будаўніцтва ў Мінску ў бліжэйшыя гады будзе весціся толькі на асобных тэрыторыях. Жыллыя дамы «вырастуць» на тэрыторыі мікрараёнаў Лошыца-5,7,8. Адною з нешматлікіх тэрыторый масавага жыллёвага будаўніцтва ў сталіцы стане пляцоўка аэрапорта «Мінск-1», дзе пабудуюць шматфункцыянальны комплекс «Мінск-Мір». Зараз гэты праект праходзіць стадыю заключэння інвестыцыйнага дагавора з Мінгарвыканкамам.

Таксама сёння ў горадзе прапанаваць будаўніцтва новага жыллёвага комплексу ў межах вуліц Грыбаедава—Татарская, вуліц Макаёнка—Філімонава. Часткова тэрыторыя жыллёвага будаўніцтва стане былая мінская птушкафабрыка. У тым ліку і жыллыя дамы плануецца размясціць на месцы воінскай часці, якая знаходзілася на скрыжаванні праспекта Партызанскага і вуліцы Кабушкіна.

Сяргей КУРКАЧ.

■ Ну і ну!

Не жадаеце «выкупіць»
свае ўкрадзеныя рэчы?

Дачка здзейсніла крадзеж, а яе бацька спрабаваў вярнуць украдзенае пацярпелай... за ўзнагароджанне. Такая гісторыя раскрылася пасля звароту апошняй да супрацоўнікаў крымінальнага вышуку Цэнтральнага РУУС сталіцы.

Дзяўчына расказала, што позна ўвечары адпачывала ў забаўляльнай установе. Пакінула сумачку каля пульта дыджэя і пайшла танцаваць. Калі вярнулася, заўважыла адсутнасць касметычкі, мабільнага тэлефона і плэра. У той момант пацярпелая ў міліцыю чамусьці не звярнулася. А праз нейкі час ёй патэлефанавалі незнаёмец, які прапанаваў вярнуць тэлефон за ўзнагароджанне. Дзяўчына пагадзілася і атрымала апарат назад. Тады яна вырашыла вярнуць і іншыя рэчы. Патэлефанавала па

ўжо знаёмым нумары і спытала ў мужчыны, ці ёсць у яго касметычкі і плэер. Той пагадзіўся вярнуць іх — таксама за ўзнагароджанне. Толькі пасля гэтага пацярпелая звярнулася ў міліцыю.

Супрацоўнікі крымінальнага вышуку ўстанавілі асобу муж-

чыны. Як высветлілася, яго 16-гадовая дачка, скарыстаўшыся тым, што пацярпелая пакінула сумачку без нагляду, украла з яе асабістыя рэчы дзяўчыны. А бацька, знайшоўшы іх у дачкі, вырашыў «зарабіць» на вяртанні рэчаў...

• ТЫМ ЧАСАМ

Выйшла праз акно з чужым мабільнікам

На тэрыторыі гэтага ж сталічнага раёна адбылася яшчэ адна падобная гісторыя, звязаная з крадзежом мабільнага тэлефона. Малады чалавек запрасіў у госці наглядна знаёмую дзяўчыну для сумеснага застолля. Тая папрасіла ў гаспадара апарат, каб пазваніць. Патлумачыла, што размова мае быць вельмі асабістай, і выйшла ў суседні пакой. Калі малады чалавек неўзабаве паклікаў яе, ніхто не адгукнуўся. У пакой гаспадар убачыў толькі расчыненае акно... Па прыкметах «госцю» затрымалі. Ёй аказалася 33-гадовай, раней неаднаразова судзімая (у тым ліку за крадзеж і незаконны абарот наркатыкаў) мінчанка. Украўшы тэлефон, яна сапраўды збегла праз акно.

«ЖЫГУЛЯМІ»
КІРАВАЎ...
12-ГАДОВЫ
ШКОЛЬНІК

У Мінску 12-гадовы падлетак, узяўшы ключы ад «Жыгулей» сваяка, самастойна пракаціўся па вуліцах горада. Бабуля, якая знаходзілася дома, не заўважыла адсутнасці ні ўнука, ні машыны...

— Аднак малалетняга кіроўцу за рулём заўважылі іншыя ўдзельнікі дарожнага руху, якія і паведамлілі ў міліцыю пра гэтае здарэнне, — распавяла карэспандэнт «Звязды» старшы інспектар па агітацыі і прапагандзе АДАІ Партызанскага РУУС г. Мінска Таццяна СПАДАБАЕВА. — Высветлілася, што школьнік, выехаўшы ад дома па вуліцы Анаева, дзе пражываў з маці і бабуляй, пракаціўся па вуліцы Авангарднай і вярнуўся назад, прыпаркаваўшы аўтамабіль на тым жа месцы, дзе той стаяў.

Паколькі школьнік не дасягнуў узросту прыцягнення да адміністрацыйнай адказ-

насці, працэкол быў складзены на маці непаўналетняга — за невыкананне бацькамі абавязкаў па выхаванні дзяцей. Хлопчыка ж паставілі на прафілактычны ўлік у раённай інспекцыі па справах непаўналетніх.

Сяргей РАСОЛЬКА

• ДА СЛОВА

Розныя парушэнні школьнікамі правіл дарожнага руху адбываюцца штомесяц. У большасці выпадкаў гэта пераход праезнай часткі ў неўстаноўленым месцы. З пачатку года толькі ў Партызанскім раёне сталіцы зарэгістравана 12 падобных выпадкаў. Усе малалетнія парушальнікі пастаўлены на прафілактычны ўлік, а бацькі прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці.

■ Далёкае — блізкае

ВЯРТАННЕ ЗАБЫТЫХ ІМЁНАЎ

На сустрэчы са студэнтамі Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. С. Пушкіна пісьменнік і тэлеведучы Вячаслаў Бандарэнка прэзентаваў новую кнігу «Палкаводцы і военачальнікі Першай сусветнай вайны, ураджэнцы Беларусі», якая толькі што выйшла ў Выдавецкім доме «Звязда».

Вячаслава Бандарэнку, якога тысячы тэлегледачоў ведаюць як аўтара перадачы «Адкрыты фармат», сёння можна назваць і адметным пісьменнікам. Яго творы пра Першую сусветную вайну для многіх суайчыннікаў прыадкрылі заслоны тайны і няведання. Так было і ў асобна ўзятай аўдыторыі студэнтаў. Многія юнакі і дзяўчаты не ведалі, што перажыў Брэст падчас той вайны.

Як аказалася, сустрэча стала не выпадковай у пэўным месцы ў пэўны час. 11 чысла 11 месяца ў 11 гадзін 1918 года ў Парыжы быў падпісаны дагавор, які азначаў канец Першай сусветнай вайны. І ў многіх краінах Еўропы адзначаюць падзею 11. 11. у 11. Таму менавіта ў гэты дзень у гасці да студэнтаў прыехалі Вячаслаў Бандарэнка і кіраўнік аналітычнага цэнтру ЕсооМ Сяргей Мусіенка. А горад Брэст быў выбраны таму, што гэта горад-ахвяра Першай сусветнай. Ні адзін іншы горад у час таго ліхалецця не напаткаў такі страшны лёс.

МОРА АГНЮ

— У 1915 годзе руская армія адыходзіла з тэрыторыі Польшчы, — пачаў займальны экскурс у гісторыю пісьменнік Бандарэнка, — і паўстала пытанне, што рабіць з Брэст-Літоўскай крэпасцю. Военачальнікі доўга раіліся і прыйшлі да высновы, што абараняць крэпасць няма сэнсу: яна прастаіць не больш за два месяцы, і ўсё роўна здасца. Тады было вырашана ўсю маёмасць: порах, зброю, прадукты, абмундзіраванне — вывозіць альбо знішчаць. Вывезці ўсё не ўдалося, бо замест аб'яцаных 400 вагонаў далі ўсяго 120. Большую частку добра ўзрывалі і палілі на месцы. Абарона крэпасці ўсё ж была, яна працягвалася адзін дзень 12 жніўня 1915 года. Аўстрыйцы і немцы штурмавалі крэпасць з ранку да вечара, але былі адбіты. У гэты час працягвалася закладка ўзрывчаткі ў форты крэпасці. Навейшыя на той час фартыфікацыйныя збудаванні знішчылі, каб не пакінуць ворагу.

І разам з тым дашчэнт знішчылі Брэст. Чым было выклікана такое рашэнне — я зразумець не магу, — працягваў расказчык. — Але вы жывяце ў самым нешчаслівым горадзе часоў Вялікай вайны. Здавалі ж дагэтуль і значна большыя гарады, напрыклад, Варшаву, Вільню, Коўна, а Брэст-Літоўск чамусьці вырашылі... спаліць. Усіх жыхароў прымушова выселілі (не першы раз, старадаўні Брэст руінавалі і палілі, каб на яго месцы ўзводзіць крэпасць. — Аўт.) Па горадзе ездзілі факельшчыкі і закідвалі факелы з агнём у драўляныя дамы. Яны загараліся, полымя перакідвалася на суседнія будынкі, і праз некаторы час горад ператварыўся ў мора агню.

Засталіся апісанні афіцэраў рускай арміі, якія апошнімі пакідалі вогненны горад. Яны засведчылі жудасныя падрабязнасці: ззаду заставалася тое самае вогненнае «мора», і раптам раздаўся гук званой. Мурашкі пайшлі па скуру вайскоўцаў. Яны ведалі, што ў Брэсце не засталася і жывой душы. Потым прыйшло разуменне, што ад пякельнага пажару нагрэлася паветра і стала калыхаць званы. Яны зазванілі самі, нібы спраўляючы жалобу па знішчаным горадзе. Гэта было невыносна.

Немцы таксама пакінулі свае ўспаміны. Калі яны прыйшлі на бераг Буга, то зразумелі, што перад імі горада няма. Тое, што засталася, акупанты пазней ператварылі ў склад. Адным словам, ні з адным з гарадоў тагачаснай Расійскай імперыі не абышліся так страшна і жорстка, як з Брэстам. Прычым свае ж...

Аўтар новай кнігі пра далёкую вайну прапанаваў студэнтам паразважаць, як у такіх умовах выжываў просты чалавек, як здабываў ежу, выходзіў дзяцей. А таксама заклікаў памятаць, што тыя людзі, прапрадзеды нашых сучаснікаў, усё ж выжылі, выстаялі, і дзякуючы іх стойкасці сучасныя студэнты дзяцяць у гэтай аўдыторыі. А пазней, адказваючы на шматлікія пытанні студэнтаў,



Фота Аляксандра ШУЛЬГАЧА.

Вячаслаў Васільевіч параіў ім пацікавіцца змесцівам куфэркаў сваіх прабабуль. «Там абавязкова знойдуцца старыя паштоўкі альбо нават здымкі кавалераў Георгіеўскіх крыжоў. Пастарайцеся даведацца пра сваіх продкаў больш. Калі зразумееш, якое месца і ролю адыграў той самы прадзед у гісторыі, калі адчуеш яго часцінкай гісторыі, то больш палюбіш і сваю сям'ю, і сваю краіну», — пераканана аўтар твораў пра вайну.

БРЭСЦКІ МІР

Яшчэ вельмі цікава расказаў Вячаслаў Бандарэнка пра Брэсцкі мір 1918 года. Паводле яго слоў, не могуць не здзіўляць некаторыя публікацыі, аўтары якіх ацэньваюць Брэсцкі мір ледзь не як эпахальную падзею. Насамрэч, гэта адзін з самых страшных дакументаў у гісторыі не толькі савецкай, але і сусветнай дыпламатыі. Калі савецкая Расія, каб замацаваць сваю ўладу ў Маскве, аддала Германіі вялізныя тэрыторыі: Польшчу, Фінляндыю, Прыбалтыку, Беларусь, Украіну. Распускатася армія, Чарнаморскі флот поўнацю адыходзіў Аўстрыі і Германіі. Акрамя таго, Расія павінна была выплаціць Германіі 90 тон золата. Гэты дакумент быў складзены і падпісаны ў Брэсце. Нават страшна ўявіць, што адбылося б, каб не лістападаўская рэвалюцыя ў Германіі і не адмена былых дамоўленасцяў. Паводле меркавання гасця, у 2018 годзе ў Брэсце павінна прайсці маштабная навуковая канферэнцыя з нагоды 100-годдзя Брэсцкага міру, каб даць навуковую ацэнку падзеям векавой даўніны і адзначыць трагічную падзею нашай гісторыі.

ГЕНЕРАЛЫ-ГЕРОІ

Студэнты, вядома, спыталі і пра новую кнігу «Палкаводцы і военачальнікі Першай сусветнай вайны, ураджэнцы Беларусі».

Аўтар паведамаў, што кніга выйшла днямі ў РВУ «Выдавецкі дом «Звязда». «Гэта зборнік, які змяшчае 25 апавяданняў пра генералаў рускай арміі, выхадцаў з нашых мясцін. Многія вучыліся на тэрыторыі сучаснай Беларусі, скончылі гімназіі, рэальныя вучылішчы, ёсць выхаванцы Полацкага кадэцкага корпуса. Усе яны ваявалі ў Першую сусветную. Доўгія гады іх імёны былі альбо забыты, альбо замоўчваліся па ідэалагічных меркаваннях. Надышоў час аддаць ім даніну памяці і ўдзячнасці. Бо калі б тыя людзі ў 1914 годзе вырашылі не ваяваць за Радзіму, а, умоўна кажучы, сядзець на печы, мы з вамі не знаходзіліся б зараз у гэтай аўдыторыі. Альбо гэта была б зусім іншая аўдыторыя, у якой гаварылася б пра іншыя рэчы. Варта пра гэта памятаць».

Пасля гутаркі са студэнтамі Вячаслаў Бандарэнка і Сяргей Мусіенка сустрэліся са старэйшай Брэсцкага гарвыканкама Аляксандрам Рагачуком і абмеркавалі магчымасць увекавечання памяці пра трагічны лёс Брэста ў 1915 годзе. Налета будзе стагоддзе з часоў таго пякельнага пажару.

Святлана ЯСКЕВІЧ

УМОВЫ ДЫКТУЮЦЬ МАЛЫЯ

З БАЦЬКАМІ ЦІ БЕЗ БАЦЬКОЎ ГЛЯДЗЕЦЬ КІНО?

Такое, як на «Лістападзіку», — можна і без бацькоў. Напрыклад, са школьнымі сябрамі. Але лепш усё ж з бацькамі, таму што фільмы хоць і пра дзяцей, але ўсё адно пра іх узаемаадносінны з дарослымі ці пра тое, як свет дарослых уплывае на існаванне дзяцей. Гэта, хутчэй, сямейнае кіно, дзе і бацькі могуць пра сёе-тое задумацца і скарэктаваць у адносінах да сваіх дзяцей. А то сапраўды некаторыя дзеянні дарослых могуць выклікаць такое абурэнне малых... Такое...

Як у фільме «3 ног на галаву» нямецкага рэжысёра Файта Хельмера. Фактычна гэта паўстанне малых супраць дарослых, якія жывуць у горадзе Балерсвіле. Усё ў іх там прадумана да дробязяў і падпарадкавана галоўнай місіі — тэсціраваць прадукты. Так бы і было, калі б аднойчы малыя не сказалі: «Хопіць». І ўзялі ўладу ў свае рукі, змяніўшы (ці, правільней кажучы, перавярнуўшы з ног на галаву) звыклы ход жыцця. Не хочучы яны падпарадкоўвацца так, каб на іх нешта тэсціравалі. Як жа нейтралізаваць гэтых прагматычных дарослых? Вельмі лёгка!.. Крыху снатворнага — і ўлада ў руках. Малыя ў фільме — сапраўдныя малыя. Рэжысёр зняў шэсць чатырохгадовых дзетак у ролях галоўных герояў, што было даволі смела. Але мела вынік. Нават на «Лістападзіку» — менавіта гэты фільм больш за іншыя з конкурснай праграмы ўпадала наша глядацкая журы. Дзіцячая аўдыторыя працу малых (і пра ўладу малых) ацаніла высока — у 3,80 бала. За гэта стужка «3 ног на галаву» атрымала галоўны прыз «Золата «Лістападзіка». Ну якому малому не хочацца «прымераць» на сабе ролю бацькоў? Але іх улада пры дарослых усё ж канцаецца.

Нават на «Лістападзіку», дзе разам з глядацкім журы ёсць журы прафесійнае. А тут хочаш не хочаш, але прыходзіцца прыслухоўвацца да дарослых, якія вызначаюць лепшыя фільмы. Вось гэтыя дарослыя: эстонскі аніматар Яано Пылдва, малады рэжысёр Яўген Руман, які нарадзіўся ў Мінску, але ў дзіцячым узросце разам з бацькамі пераехаў у Ізраіль, дзе зараз плённа працуе, актрыса Вера Кавалера-

ва, якую выдатна ведаюць наведвальнікі Тэатра юнага Файта Хельмера. Фактычна гледачы і знаёмыя з айчыннымі фільмамі, дзе «зорка» сцэны здымаецца даўно і паспяхова. Гэтыя дарослыя абралі сваіх фаварытаў конкурсу — тыя фільмы, дзе паказаны дзеці ў нейкіх складаных сітуацыях, у тым ліку адносінах з бацькамі і іншымі дарослымі, калі трэба нешта зразумець пра жыццё і загартаваць характар.

Прыз за лепшы фільм для дзяцей атрымала іранская карціна «Перліна» рэжысёра Сіруса Хасантура. Іранскае кіно адметнае найперш тым, што імкнецца даследаваць складаныя чалавечыя адносіны, робіць гэта з думкай абудзіць у людзях гуманістычны пачатак. Гісторыя дзяцей як раз тая, калі можна сказаць шмат. Дзеці гэтыя — дванаццацігадовы хлопчык Махер і яго маленькая сястра Махрок, якія з-за хваробы бацькі сталіся раней, чым трэба.

Бацька — гэта той чалавек, пра якога ўвесь час разважае дзяўчынка Лілу, якая жыве ў інтэрнаце. Яна галоўная гераіня фільма «Натуральная навука». Дзяўчынка не ведае, хто яе бацька, але вельмі хоча гэта высветліць. Гісторыя яе пошукаў прыцягнула ўва-



гу дарослага журы — карціна атрымала прыз «За лепшы фільм для юнацтва».

Але яшчэ адна стужка адзначана прафесіяналамі, нават двойчы. Дацкі фільм «Місія «Еўрабачанне»» прыцягне ўвагу шматлікіх гледачоў сваёй назвай. Але адзначана дыпломам рэжысёрскай праца Марціна Міз-Рэнара, таксама прыз «За лепшую дзіцячую ролю» атрымае Маліка Сія Граф. Фільм складаны тым, што разважае пра дзяцей, якія імкнуцца выбудоваць адносіны адно з адным у мультикультурным асяродку, дзе жывуць побач прадстаўнікі розных народаў, носбіты розных рэлігій. Але дзеці ёсць дзеці: ім хочацца сябраваць, знаходзіць агульны інтарэсы — у рэшце рэшт, пісаць песні для «Еўрабачання». Вядома, у фільмах, якія здымаюцца пра дзяцей, але здаецца, што пры гэтым яны скраваны да іх бацькоў, дарослыя выконваюць важныя ролі. Таму ёсць яшчэ такі прыз — «За працу дарослага актёра ў дзіцячым фільме». Яго прысудзілі актёру Лі Бао Цянь за працу ў фільме «Са-лоўка».

У конкурсе дзіцячага кіно не было сёлета беларускіх стужак. Але ў рамках спецыяльных паказаў усё ж быў прадстаўлены новы фільм «Цімур і каманда» рэжысёра Наталлі Галузы. Фільм не толькі дзіцячы, ён сямейны. І наш. Хочацца верыць, што не апошні ў гэтай катэгорыі — Беларусь была вядомая цудоўнымі фільмамі для дзяцей, на якія можна было хадзіць з бацькамі. Будзе?

Ларыса ЦІМОШЫК.



Кадр з фільма «3 ног на галаву».

■ Далучайцеся!

ПЛАКАТЫ ПАТРЫЁТАЎ

Міжнародны конкурс плаката патрыятычнай тэматыкі, прысвечаны 70-годдзю Вялікай Перамогі, аб'явіла Міністэрства інфармацыі. Арганізатарамі таксама выступілі Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў і РВУ «Выдавецкі дом «Звязда».

Конкурс праводзіцца сярод творчай моладзі краін — удзельніц Садружнасці Незалежных Дзяржаў з мэтай умацаваць субаўтарнае супрацоўніцтва гэтых дзяржаў, гуманітарнае добрасуседства на аснове агульнай гістарычнай памяці, садзейнічаць сродкамі мастацтва плаката маральнаму і грамадзянска-патрыятычнаму выхаванню моладзі.

Галоўныя патрабаванні — працы павінны быць аўтарскімі і адлюстроўваць тэму конкурсу. Адзін аўтар мае права прадставіць не больш за 5 твораў. З астатнімі патрабаваннямі да конкурсных работ можна пазнаёміцца на нашым сайце www.zviazda.by.

Аўтары — фізічныя асобы і калектыўныя аўтары да 35 гадоў — для ўдзелу ў конкурсе павінны да 15 снежня 2014 года даслаць заяўку на адрас: 220012, г. Мінск, вул. Сурганава, 14 а, або па электроннай пошце museum@bdat.by з абавязковай пазнакай «На конкурс плаката».

Пры ацэнцы работ будуць улічвацца арыгінальнасць аўтарскага рашэння, адпаведнасць прадстаўленага твора, яго слога (дэвізу) тэме конкурсу і яе раскрыццё, кампазіцыя, тэхніка і якасць выканання.

Журы вызначыць пераможцаў — тры лепшыя працы (1, 2, 3 месцы) — да 30 снежня 2014 года. Лепшыя творы будуць размешчаны на тэматычнай экспазіцыі плаката на XXII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы ў лютым 2015 года і на сайце Міністэрства інфармацыі Беларусі. Акрамя таго, адметныя творы па рашэнні журы ўключаюць у альбом, які будзе выдадзены ў нашай краіне.

Вераніка КАНЮТА



Фота Івана КУПАВАСА

У ПАГОНІ ЗА ІДЭАЛАМ

Усе мы, бацькі — ці, прынамсі, большасць з нас — зычым сваім дзецям добра. Мы з задавальненнем карыстаемся пагрукімі для немаўлят, вывучаем разам з дзецьмі развіццёвыя гульні, ходзім з імі ў кіно 3D, водзім на шматлікія творчыя, спартыўныя, вучэбныя гурткі і секцыі. І стараемся выбіраць для нашчадкаў толькі лепшае. «Найлепшае», — удакладняюць многія бацькі. Толькі вось гэтае памкненне да лепшага часам набывае дзіўныя і незразумелыя формы...

Карцінка з выстаўкі: бацькоўскі сход у дзіцячым садку. Абмяркоўвалі пытанне пітной вады, вырашылі заказаць яе з дастаўкай — цяпер гэта папулярная паслуга. І тут слова ўзяла адна мама: «Толькі давайце не абы-што выбіраць, а самае лепшае! Маё дзіця з нараджэння п'е толькі ваду *** — усе астатнія і побач не стаялі!». Докідаў жанчына не прывяла ніякіх — хапіла эмоцый і гучнага голасу. У выніку астатнія бацькі махнулі рукой — нам усё роўна — і згадзіліся зрабіць, як лепш. Ёй.

Або вось іншая карцінка. Зноў жа сход, толькі ў іншым садку. Хтосьці прапанаваў павесіць на вокны жалюзі, хтосьці падхапіў, назвалі ўжо канкрэтныя расцэнкі і фірмы... Як раптам узняўся чыйсьці ці то бацька, ці нават дзядуля: «Вы, жанчыны, хочаце, каб было прыгожа. Але я лічу гэту ідэю не толькі непатрэбнай, але нават шкоднай. Я сам доўгі час ставіў тыя жалюзі ў офісах і ведаю, колькі пылу яны назапашваюць што-тыдзень. Патрэбна пастаянная вільготная прыборка, інакш нашы дзеці будуць часцей хварэць — а хто яе будзе рабіць, калі нянечкі ў нас няма? Дык давайце вырашаць, што лепш: вонкавая прыгажосць ці здароўе дзяцей?». Пераканаў. Адмовіліся. А пазней паспрабавалі ўзгадаць, з чаго, уласна, усё пачалося. Як высветлілася, адна з мам убачыла такія жалюзі ў іншым садку — і пачалося: «а мы што, горшыя?».

І так досыць часта. У суседняй школе збіралі на патрэбы класа па 200 тысяч — а мы давайце па 300 здэдым, хай нашым дзецям будзе лепш. Знаёмыя на дзень нараджэння дачкі выклікалі аніматара за 50 умоўных адзінак — ды мы замовім цэлую рыгаду, за 200, для дзіцяці нічога не шкада. Пляменніку набылі дзіцячую чыгунку за мільён — а мы купім яшчэ больш крутую, за паўтара. Можна і ручку «Паркер» на выраст. Але каго будзе лепш ад бегу навыперадкі — дзецяў? Педагогам? Бацькоўскаму самалюбству? І хто можа прадказаць, у каго з гэтых дзіцяў будзе адчуванне сапраўды светлага, шчаслівага дзяцінства — у таго, хто «каровам хвасты круціць» і насуў вяртатку старэйшых братоў ці «сэксанд-хэнд», або ў таго, хто наведваў элітны дзіцячы садок і апраўнаўся з нараджэння толькі ў брэндавыя рэчы? (Зрэшты, калі вы будзеце занадта гучна даводзіць, што шчасце не ў крутых цацках і не ў модных брэндах, рана ці позна рызкуюце пра славіцца як «утрыманец», «ільготнік» ці «нішчэброд, котрый плодзіт гольтбу»...).

З іншага боку, лепшае, як вядома, во-раг добрага, а бацькоўскія памкненні да ідэалу часам таксама не маюць краёў...

Зноў дзіцячы садок. І зноў пытанне пітной вады. Хтосьці здаў на яе грошы, хтосьці адмовіўся прынціпова, у кагосьці не было магчымасці (і такое, уявіце, бы-вае). Актывісты з бацькоўскага камітэта выказалі прапанову: скласці спіс тых, чые бацькі здалі грошы, каб даваць піць толькі гэтым дзецям (!). Прабачце, для мяне гэта ўжо дзесьці па-за межамі добра і зла. Так і ўяўляю сабе рэпліку: «Соня, аддай кубак, твая мама не заплаціла за гэту ваду»... А калі паставяць увільгатняльнік паветра, на які таксама не ўсе скінуліся, то «неплацельшчыкам» забароняць дыхаць?!

Найчасцей мы проста хочам, каб было лепш. Аднак далёка не заўжды самі да канца разумеем, лепш — для каго? І ці мае кожны з нас права вырашаць за іншых, што ім лепш?

А вы як лічыце, што для дзіця безумоўна найлепшае?

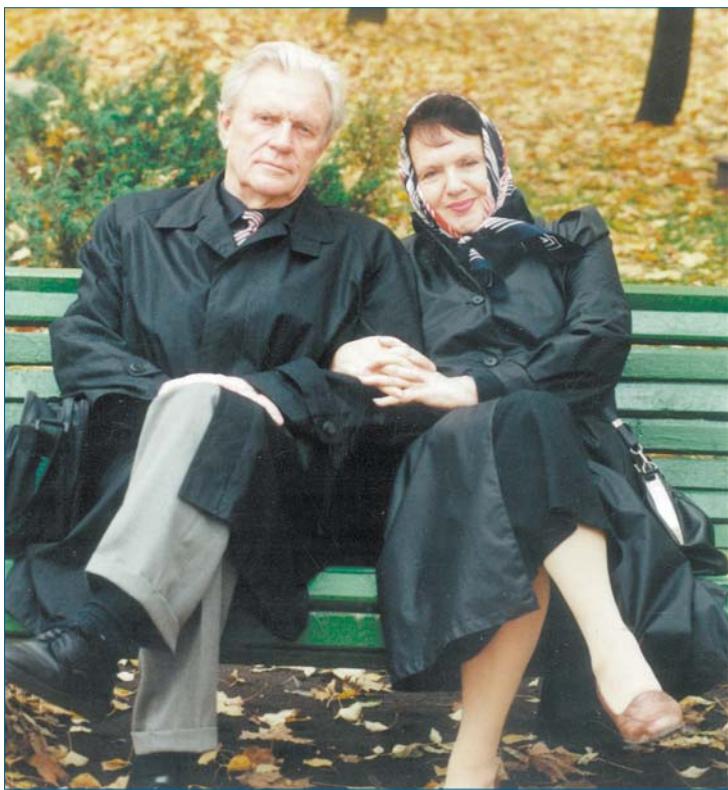
Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

«Я НАЗЫВАЛА ІХ ЛАСКАВА — МАЕ ЯРОМЫ...»

■ Тыя, хто побач

Галіна АРЛОВА:

На творчым шляху народнай артысткі Беларусі Галіны АРЛОВАЙ былі ўсяго толькі два пункты прыпынку — Беларускі драматычны тэатр імя Якуба Коласа (Віцебск) і Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, у якіх яна сыграла за больш чым паўстагоддзя дзясяткі роляў. А ў яе жаночым лёсе — дзве яскравыя зоркі, два прыгожыя і таленавітыя мужчыны, любімыя і родныя: два Мікалаі, два Яроменкі. Муж і сын, якія былі асноўным сэнсам яе жыцця.



Кабінет народнага артыста Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі, славуэта кінаакцёра Мікалая Мікалаевіча Яроменкі ўражае сваёй прастатой: кніжныя шафы з кнігамі і фотаздымкамі, ля акна — стол-бюро з настольнай лямпай, невялікі радыёпрыёмнік, два крэслы і невялікі столік, ля сцяны — утульная канапа. Аніякай пампезнасці, усё — для працы і дзелавых размоў. Ёсць такі выраз «эфект прысутнасці», калі ў нейкай сітуацыі адчуваеш побач яшчэ кагосьці. Менавіта такое адчуванне было ў мяне ў кабінце Мікалая Яроменкі. Тым больш што Галіна Аляксандраўна Арлова, расказваючы пра сваё жыццё, у асноўным раска-звала пра мужа...

— Я часам думаю: як усё ж такі сышліся на небе зоркі, што мне сустрэўся такі чалавек! Гэта не магло здарыцца проста так, выпадкова. Мікалай Мікалаевіч быў проста ўнікальнай асобай, у ім спалучаліся ўсе найлепшыя чалавечыя якасці. Да таго ж гэта быў фізічна прыгожы чалавек: твар, фігура, вы-

праўка. Але ж мы маглі ніколі і не сустрэцца, каб ён застаўся жыць у Новасібірску...

Ён, сапраўды, мог застацца жыць у Сібіры, там, дзе вырас і адкуль пайшоў на вайну, дадаўшы сабе тры лішнія гады.

Маці мужа была родам з Расоншчыны. Лёс закінуў белагаловую, сінявокую беларусачку ў далёкую Сібір: падчас грамадзянскай вайны яна, сястра міласэрнасці чырвонаармейскага санітарнага абору, сустрэла ўкраінца Мікалая Яроменку і выйшла за яго замуж. Нарадзілася дачушка Валя, а потым сын Коля. Хлопчыку было 7 гадоў, калі яго бацькі разышліся.

— Маці Мікалая, Вольга Іванаўна, прыгожая была і гордая. Здрады дараваць мужу не захачела. Як была ў пантофлях, так і пайшла з дому... Пайшла ад забяспечанага мужа, з добраўпарадкаванай кватэры ў нікуды — у беднасць, голад, жах. Матлялася з горада ў горад. Колю таксама хапіла: школу не скончыў — пайшоў у ФЗВ вучыцца на токара.

Калі пачалася вайна, гэтыя фэзэвушнікі пад «бронню» апынуліся, іх на ваенны завод адправілі працаваць. Але хлопцы — ім па 14-15 гадоў было на той час — на фронт прасіліся...

Мікалай здабыў даведку, што нарадзіўся ў 1923 годзе, і паступіў на курсы малодшых камандзіраў, у кавалерыю. Праз тры месяцы камандзір шабельнага ўзводу быў падрыхтаваны для адпраўкі на фронт... Адправілі на Калінінскі. З ліпеня 1942 года ў кавалерыйскі корпус апынуўся ў акружэнні, а хутка і Мікалай Яроменка, паранены, трапіў у палон.

На чужыне прайшоў праз сапраўднае пекла. Спрабаваў уцячы — злавлілі. Удзельнічаў у падпольным супраціўленні... Бачыў, як расстрэльвалі сяброў... Ужо пасля вызвалення яго самога ледзь не расстрэлялі свае... Прыйшлося даказваць, што ў палон трапіў параненым і ў лагеры з фашыстамі не супрацоўнічаў. Даказаў, званне аднавілі. Столькі перажыў, а яму было ўсяго толькі 18!

Андрэй

■ У вас будзе дзіця

«Звезда» працягвае знаёміць чытачоў з героямі рубрыкі «У вас будзе дзіця», якая ўжо трэці год выходзіць на тэлеканале АНТ і дапамагае знайсці новыя сем'і дзецям, што па розных прычынах засталіся без бацькоўскай апекі, любові і клопату. 51 дзіця за гэты час ужо трапіла да новых бацькоў. Прадстаўляем вашай увазе:



Хлопчыку, які жыве цяпер у Бабруйскім доме дзіцяці, яшчэ няма 3 гадоў. І, як бадай усе дзеці ў гэтым узросце, Андрэйка вельмі любіць збіраць

каляровыя пазлы, уважліва разглядаць кніжкі з карцінкамі і расказваць потым, што на іх намалывана. А яшчэ, паводле слоў педагогаў, ён актыўны, вясёлы і жыццяродны.

Выхавальніца Ірына Сямёнава гаворыць, што Андрэй не патрабуе вялікага клопату ў абслугоўванні, бо ўсё робіць сам: «Да таго ж ён стараецца дапамагаць выхавальніку і аднагодкам, калі тым патрэбна дапамога. Ён у нас наогул адкрыты, кантактны, добры і адказны хлопчык, дапытлівы вучань. А ў будучыні, я ўпэўнена, вельмі добры памочнік сваім бацькам. Хацелася б, каб Андрэйку знайшлі бацькі добрыя і разумныя, якія падказвалі б яму, калі штосьці не атрымліваецца, як лепш зрабіць. Але самае галоўнае — каб яго любілі, бо пяшчота, любоў і дабрыня — найважнейшыя рэчы для кожнага дзіцяці...».

Каб даведацца пра Андрэя больш, патэлефануйце па нумары (017) 284-71-51. Гэта тэлефон Нацыянальнага цэнтра ўсынаўлення Міністэрства адукацыі. Для тых, хто жадае ўсынавіць дзіця, на сайце videopassport.ru змешчаны відэакурсы, падрыхтаваныя сумесна НЦУ і творчай групай праекта.

■ Не поле перайсці

НАМ ЗАСТАЛАСЯ СПАДЧЫНА, АБО ЯК СТВАРЫЦЬ МОЦНУЮ СЯМ'Ю

Многія сучасныя маладыя пары не спяшаюцца браць шлюб: маўляў, перад тым, як пажаніцца, трэба паспрабаваць жыць разам, каб зразумець, «падыходзяць» маладыя адно аднаму ці не. Дзіўна, але раней, калі такія спробы лічыліся непатрэбнымі, сем'і былі больш моцнымі. А сёння, нягледзячы на распаўсюджанасць «пробных» шлюбаў, колькасць разводаў павялічваецца...

Прафесар, доктар гістарычных навук, дацэнт Ірына КАЛАЧОВА параўнала сучасную мадэль сям'і з той, якая лічылася традыцыйнай для Беларусі. Яна расказала, чаму колькасць разводаў павялічваецца і як у сённяшніх умовах стварыць моцную сям'ю.

— Сям'ёй і традыцыйнай педагогікай я зацікавілася яшчэ ў 90-ыя гады. Мне тады было каля трыццаці, а для чалавека гэта час сталасці, адкрытасці і ўпэўненасці, што сям'я і яе каштоўнасці з'яўляюцца галоўнымі ў жыцці. Сваю першую навуковую тэму я прысвяціла народнай педагогіцы. У той час быў выбух цікавасці да беларускага, а маё асабістае сталенне і асэнсаванне дазволіла паглядзець на гэтыя тэмы мэтанакіравана.

— І якая ж яна — беларуская традыцыйная сям'я?

— Калі гаварыць пра агульныя характарыстыкі традыцыйнай беларускай сям'і канца XIX — пачатку XX стагоддзя, то гэта была вялікая і непадзельная сям'я, у якой некалькі пакаленняў жылі разам. Старыя беларускія хаты былі вялікімі, і ў кожнага меўся свой куточак. Старыя звычайна жылі на печы — адтуль і давалі свае ўказанні і перасцярогі.

Аддзяляліся па меры таго, як выходзілі замуж ці жаніліся старэйшыя ці малодшыя. Быў абавязковы прынцып — чарговы. Спачатку стваралі сям'ю старэйшыя, потым малодшыя. Сем'і былі шматдзетныя: нармальным лічылася мець чацвёрта дзяцей і больш. Устаноўка была такая — нараджаць, колькі даць Бог. Калі гаварылі: «Бог даў, Бог забраў», то гэта тычылася і дзяцей.

Сканцэнтраванасць кожнага члена сям'і на самім сабе і на сваіх справах павялічылася ў разы. Магчыма, віной таму вялікая інфармацыйная прастора, якая мае для кожнага нешта прывабнае, а на «жывыя» зносіны застаецца мала часу.

З пункту гледжання ўлады, яна была мужчынскай ва ўсіх напрамках развіцця сям'і. Хаця ў нашай літаратуры лічыцца, што роля жанчыны таксама ў некаторых сямейных справах была вядучай. Таму і прыжылася ў нас думка, што мужчына «галава», а жанчына «шыя». Гэта вельмі пасуе да беларускай сям'і. Мужчына стратэг, а жанчына тактык. Сёння ж некаторыя даследаванні сцвярджаюць, што настала пара матрыярхату: жанчына сумяшчае кіраванне сямейнымі справамі і сваёй кар'ерай. Аднак вядома, што некаторыя жанчыны сумуюць па традыцыйнай сямейнай устаноўцы, маўляў, няхай мужчына адказвае за ўсё, а мы толькі накіруем, куды трэба. Гэта генетычныя высновы, якія даходзяць да нас, сучаснікаў, праз пакаленні.

Што тычыцца выхавання дзяцей, то народную педагогіку можна характарызаваць так: людскасць, годнасць і высокія маральныя ўстаноўкі. Калі ж гаварыць пра сучасную сітуацыю, то яе можна характарызаваць так: у кожнага свая мараль.

Лічылася добрым, калі сям'я як адзінка была ўстойлівай, «прыдатнай да жыцця». Напрыклад, у вясковым асяроддзі годнасць сям'і была заўсёды звязана з працаздольнасцю. Высока цаніліся гаспадарліваць і прагматычнасць, уменне выжыць і якасці вынаходлівасці. Але так і сёння. Некаторыя сем'і строга вядуць гаспадарку, іншыя больш вольна. І, вядома, вельмі моцнымі былі ў ранейшых сем'ях рэлігійныя ўстаноўкі, павага да хрысціянскай каштоўнасцяў.

— Сёння шмат маладых сем'яў жывуць асобна ад бацькоў. А маладыя бабулі і дзядзі



дулі з меншай ахвотай удзельнічаюць у выхаванні ўнукаў...

— Але ж само імкненне дапамагчы засталася. У ранейшыя часы ўвогуле сярод старэйшага пакалення не было старонніх назіральных. Яны ўдзельнічалі ў справах сям'і, але механізмы ўдзелу былі іншыя. Напрыклад, бацькі амаль заўсёды дапамагалі пабудоваць хату, але калі ўжо ты аддзяліўся, то ўсё — жыві асобна. Сёння сем'і жывуць па-рознаму, амаль кожны мае магчымасць жыць асобна. Таму мы назіраем нейкае дадаленне паміж старэйшымі і маладым пакаленням. Аднак гэта назіраецца не толькі ў адносінах старэйшай і маладой сям'і, але і ў самой сям'і. Сканцэнтраванасць кожнага члена сям'і на самім сабе і на сваіх справах павялічылася ў разы. Магчыма, віной таму вялікая інфармацыйная прастора, якая мае для кожнага нешта прывабнае, а на «жывыя» зносіны застаецца мала часу.

— Па звестках Белстата, за першы квартал 2014 года на 1000 шлюбаў прыпала 587 разводаў, а вось летась за той жа перыяд гэта лічба была меншая — 530 разводаў на 1000 шлюбаў. Як вы пракаментуеце гэта?

— Гэта проста чарговая хваля разводаў. Я не адмаўляю і тое, што ў маладых людзей бывае «кліпавая», непаглыбленая свядомасць. Такое адчуванне, быццам моладзь імкнецца стварыць сям'ю, але не можа замацавацца. Спадзяюся, што так будзе не заўсёды. Неабходна проста ўмацаваць асветніцкую працу з дашлюбнай моладдзю. Пакуль няма ў нас нармальнага базавага падручніка па сямейным выхаванні. А сям'я — гэта нялёгкае хлеб. Сёння яшчэ паўстала праблема з мужчынамі: няма таго партрэта беларуса, ідэалу, на які варта раўняцца. Яго неабходна стварыць ці прыцягнуць з мінулага.

— Сёння вельмі распаўсюджаны «грамадзянскія» шлюбы. Ці можна лічыць такі шлюб паўнаважным?

— Па нашай традыцыі лепей, калі сям'я будзе створана па дзейных законах, па якіх мы жывём. Але з другога боку, калі гаварыць пра эмацыянальны стан людзей, пра іх захапленні, пра маральныя стандарты, якія імі рухаюць, то асуджаць нават такое сужыццё не трэба. Мой дзядзька Аляксандр Фёдаравіч (1922 года нараджэння) у вайну быў вывезены ў Германію на працу. Там ён сустрэў сваю каханую, якая таксама была на работах у нямецкай сям'і. Ішоў 1942 год. У іх быў такі ўзрост, калі адбываецца самы росквіт пачуццяў і фізічнае прыцягненне. Нарадзілася дзіця. Немец-гаспадар, у якога працавала дзяўчына, калі даведаўся аб гэтым, добра адсябаў майго дзядзьку папругай і ўзяў абяцанне, што той не кіне дзяўчыну, бо шлюб у іх умовах быў немагчымы. У 1944 годзе дзядзька з каханай прыехалі ў Беларусь і сталі жыць разам. Так яны і пражылі ўсё жыццё і нарадзілі пяцёра дзяцей. На пяцьдзясят гадоў сумеснага жыцця іх дзеці вырашылі ўрачыста адзначыць гэтую дату ў ЗАГСе. І высветлілася, што іх шлюб не зарэгістраваны. Усё ж дзеці настаялі на тым, каб шлюб

зарэгістравалі, і ў гэты ж дзень мае сваякі адсвяткавалі залатое вяселле. Так што, бацьце, у жыцці здараюцца розныя абставіны. Але ўсё ж такія шлюбы ў мірны час — гэта быццам бы няпоўны давер паміж маладымі, няспеласць, невысокі досвед і непадрыхтаванасць да сям'і.

Афіцыйны шлюб разумее пад сабой высокую ступень даверу і адказнасць адно за аднаго. Былі часы, калі сужыццё без шлюбу асуджалася грамадствам. Лёс жанчыны пасля такога лічыўся нешчаслівым. Таму пары не атрымлівалі блашаванне бацькоў. А калі «здаралася» дзіця без мужа, то гэта была пятчатка на ўсё жыццё.

— Што можна параіць маладым, якія плануюць стварыць сям'ю?

— Трэба глядзець, што за сям'я ў каханага ці каханай. Заўважыць, ці адзінае дзіця было ў гэтай сям'і. Бо, як гэта не прыкра, адно дзіця ў сям'і вырастае больш эгацэнтрычным.

Лепей пацікавіцца, у якой сям'і выходзіў выбраннік: у поўнай ці няпоўнай. Я не кажу, што нельга з такімі звязваць сваё жыццё, але трэба мець на ўвазе нейкія рысы, быць інфармаваным у тым, якія праблемы могуць узнікнуць. Вядома, што нават парадак жыцця творчых людзей адрозніваецца ад парадку жыцця нятворчых. Шлюб можа быць з кім заўгодна, галоўнае, каб людзі былі ўважлівымі адно да аднаго і цяроплівымі. І, зразумела, пастарацца ў першыя гады жыцця нарадзіць дзіця, а не чакаць некалькі гадоў.

Беларускія хаты былі вялікімі, і ў кожнага меўся свой куточак. Старыя звычайна жылі на печы — адтуль і давалі свае ўказанні і перасцярогі.

Аддзяляліся па меры таго, як выходзілі замуж ці жаніліся старэйшыя ці малодшыя. Быў абавязковы прынцып — чарговы. Спачатку стваралі сям'ю старэйшыя, потым малодшыя.

— Але сёння разважаюць па-іншаму: маўляў, дзіця не можа ўмацаваць сям'ю...

— Хлусня! (Смяецца). Лічу, што дзіця, народжанае ў каханні, толькі ўмацоўвае адказнасць і адносіны. А самы гарачы эмацыянальны стан у сям'і — гэта першы год шлюбу. Нават псіхологі кажуць, што ствараць сям'ю лепей у першыя тры гады адносінаў, бо потым яны перараджаюцца ў нешта іншае. Прадставілі грамадству свае адносіны, замацавалі іх афіцыйна, нарадзілі дзіця. Што можа папсаваць іх? Побыт? Не! Дзіця гадаваць стала значна прасцей, чым раней, сем'і ўжо не такія бедныя... Застаецца толькі працаваць над сваёй сям'ёй у духоўным сэнсе, весці сямейную гісторыю, развіваць яе — і тады шлюб будзе моцным.

Наталля ТАЛІВІНСКАЯ

ГРАМАДЗЯНСКІ ШЛЮБ: нармальна ці непрымальна?

Аліна ПРАВАТОРАВА, дырэктар pr-агенцтва ETC:

— Да грамадзянскага шлюбу, хоць афіцыйна ён лічыцца проста сужыцельствам, стаўлюцца дастаткова нейтральна — не выступаю супраць, але і нікога не агітую жыць менавіта ў ім. Лічу, што калі людзі кахаюць адно аднаго і ім добра разам, то яны самі выбіраюць, як жыць і ці патрэбны ім штамп у пашпарце. Праўда, іншае пытанне, якія правы маюць у такіх саюзях дзеці ў параўнанні з дзецьмі, якія нараджаюцца ў афіцыйна зарэгістраваных сем'ях. У многіх замежных краінах, наколькі я дасведчана, гэтае пытанне вырашана на карысць маці і дзяцей. Як у нас — на жаль, не ведаю: я не спецыяліст у беларускім заканадаўстве.

Па шчырасці, і да шлюбу наогул я ніколі не ставілася як да галоўнай мэты ў жыцці — хоць дагэтуль у многіх жанчынах ёсць гэта падсвядомае памкненне да штампаванага пашпарце любой цаной, а потым многія шмат гадоў жывуць у нешчаслівай сям'і і не разыходзяцца, бо «няхай хоць такі-сякі, і п'е і б'е, але муж, а ў дзяцей бацька...» Маё ж глыбокае перакананне, што жыццё занадта кароткае, каб так яго марнаваць. Але іншая справа, што сёння назіраецца тэндэнцыя інфанталізму, калі маладым людзям недзе глыбока ўнутры проста страшна несці адказнасць за кагосьці іншага, бо і самі яны жывуць адным днём. Тады сапраўды ствараюцца грамадзянскія шлюбы, на першы погляд шчаслівыя, за якімі насамрэч хаваецца гэта інфантальнасць і няўпэўненасць ва ўласных сілах. Таму, прызнацца, і апошнія некалькі гадоў мяне радуе, калі знаёмыя маладыя пары ідуць у ЗАГС — не таму, што «так трэба», а таму, што гэта іх свядомы выбар. Хоць яшчэ колькі гадоў таму я адгаворвала свайго пляменніка (маўляў, навошта спяшацца з жаніцьбай, табе ўсяго 20), то цяпер нікога не адгаворваю — наадварот, кажу сыну: «Калі ты гатовы і хочаш жаніцца — жаніся». І нават калі ён вырашыць пажыць у грамадзянскім шлуме, нічога супраць не скажу. Калі мне не давядзецца за сына і яго дзяўчынай прыбіраць, гатаваць, мыць бялізну, а яны самі будуць спраўляцца з усімі сямейнымі абавязкамі — няхай жывуць!



Міхаіл АСТРОЎСКІ, намеснік кіраўніка будаўнічай фірмы:

— Наогул не разумею гэтага паняцця — «грамадзянскі шлюб». Калі мужчына і жанчына проста жывуць разам, яны адно аднаму, як цяпер кажуць, бойфрэнд і гёрлфрэнд, партнёры, сужыцелі — як хочаце называйце, але толькі не сям'я. Нездарма і ў царкве пары вяняць толькі пасля афіцыйнай рэгістрацыі шлюбу.

Асабіста я катэгарычна не прымаю такое: сёння з адным пажылі, заўтра з другім, а потым, глядзіш — жанчына засталася з трыма дзецьмі ад розных бацькоў, але гэта зноў жа не сям'я, а нейкія яе ашчэпкі. Сям'я — гэта адно цэлае, калі абое гатовы не толькі жыць разам, але і нараджаць і выхоўваць сумесна дзяцей, несці за іх і адно за аднаго адказнасць, падтрымліваць каханага чалавека, як сказана, у горы і ў радасці. Можца не пагадзіцца, але я лічу, што гэтую адказнасць штамп у пашпарце замацоўвае лепш за ўсе прызнанні і абяцанні. Таму і бягуць ад яго маральна няспелыя асобы, як чорт ад ладану, адгаворваючыся дзіцячымі «а нам і так добра»... Мы з дачкой, дарэчы, даўно ўжо абмяркоўвалі гэтую тэму і дамовіліся: як мінімум, пакуль яна жыве пад бацькоўскім дахам, ніякіх «гэта мой хлопец, і мы будзем жыць разам». Калі пасталее, стане цалкам самастойнай — спадзяюся, што тады яна зробіць асэнсаваны, прадуманы і правільны выбар.

■ Залежнасці

УЖО
НЕ ГУЛЬНЯ

Гульнявая залежнасць у псіхалагічным сэнсе нічым не адрозніваецца ад залежнасці тытунёвай ці алкагольнай. Адзіны плюс — тут няма фізічнага прывыкання. Гульняманія небяспечная не проста стратай кантролю, але паступовым эмацыянальным расстройтвам і развіццём дэпрэсіі.

— Многае залежыць ад індывідуальных псіхалагічных асаблівасцяў чалавека, яго тэмпераменту, хоць наогул у групе рызыкі могуць быць усе дзеці ва ўзросце ад 10 гадоў, у тым ліку падлеткі і дарослыя, — тлумачыць псіхалаг Цэнтра дружалюбнага стаўлення да падлеткаў «Поспех» Кацярына БЛІЗНЮК. — Дзеці і падлеткі наогул схільныя да зыходу ў віртуальны, свой уласны свет.

Асноўнымі прычынамі гульнявой залежнасці лічацца нестабільная псіхіка (ранімасць, крыўдлівасць або наадварот, агрэсіўнасць), эмацыянальны дыскамфорт, пачуццё адзіноты і непатрэбнасці, праблемы ў асабістым і сацыяльным жыцці, адчай, а таксама празмерная паспяховаць.

Гульнявая залежнасць пачынаецца ўсяго толькі з моцнага жадання гуляць. Паступова сеансы гульні становяцца больш частымі, працяглымі, а вера ў шчаслівую зорку і шанцаванне толькі нарастаюць. Нічым добрым гэта не скончыцца. Як і пры любых іншых залежнасцях, для якіх характэрныя і страта стасункаў з блізкімі, і праблемы з работай, і ўцягванне ў крымінал дзеля здабывання грошай, і нават суіцыд.

Як зразумець, што ты — гульняман? Пастаянна думаеш пра гульню. Гульня стала адзіным спосабам рэлаксацыі.



Пакажыце дзіцяці разнастайнасць жыцця, любыя захапленні, не звязаныя з камп'ютарам. Гэта вельмі дрэнна, калі ў вашай сям'і не знаходзіцца часу і жадання гуляць з дзецьмі «старым вядомым спосабам» — у парку ці проста каля дома. Дарыце сабе і дзецям станоўчыя эмоцыі. Дэманструйце сваю любоў і словамі, і ўчынкамі.

У ПОШУКУ ДАПАМОГІ

Калі дзіця адмаўляецца ісці да псіхатэрапеўта, а менавіта так звычайна і бывае, бацькі самі павінны звярнуцца да спецыялістаў па кансультацыю.

Неабходна разумець, што падчас пераадолення залежнасці дзядзюца зрабіць усё, каб цалкам выключыць магчымасць кантакту хворага з раздражняльнікам, напрыклад, вынесці з дому камп'ютар. Само па сабе гэта не лечыць, аднак істотна ўплывае на працэс вяртання хворага да нармальнага ладу жыцця.

Пераадолець сітуацыю дапамогуць спецыялісты Мінскага гарадскога клінічнага дзіцячага псіхіятрычнага дыспансера, Мінскага абласнога клінічнага цэнтра «Псіхіятрыя-наркалогія», іншых устаноў.

Служба экстраннай псіхалагічнай дапамогі для дзяцей і падлеткаў у Мінску: 246-03-03, для дарослых: 290-44-44.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Кантактуеш толькі з тымі, хто таксама захапляецца гульняй.

Час і колькасць грошай, неабходных на падтрымку захаплення, павялічваюцца.

Навакольнае, якія гавораць аб празмернасці захаплення, выклікаюць агрэсію.

Знешні выгляд перастае мець значэнне. Апетыт і сон яўна парушыліся.

З вучобай ці на працы з'явіліся праблемы.

Ты не прызнаеш праблему і адмаўляешся ад дапамогі.

Калі размова ідзе пра падлеткаў, бацькі вельмі многае могуць зрабіць для таго, каб прадухіліць катастрофу.

Верагоднасць залежнасцяў — самых розных — значна меншая, калі дзеці адчуваюць, што самыя блізкія людзі іх разумеюць, падтрымліваюць, а значыць, не дапускаюць нават думак аб адзіноце. Сяброўскія стасункі дарослых членаў сям'і з юным пакаленнем — аснова псіхалагічнага здароўя.

■ Наш фармат

НАВУЧЫЦЦА БЫЦЬ
АДНЫМ ЦЭЛЫМ

Некалькі дзясяткаў удзельнікаў сабраў першы абласны форум клубаў маладой сям'і, які адбыўся ў Мінску. Вопытам працы з маладымі парамі абмяняліся прадстаўнікі больш за 30 сямейных клубаў, што дзейнічаюць у сталічнай вобласці.

«Сёння падобныя клубы створаны ва ўсіх раёнах Міншчыны, — адзначыла начальнік аддзела па справах сям'і і моладзі галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінаблвыканкама Вольга Шыбка. — Яны працуюць на базе устаноў культуры, аховы здароўя, адукацыі, пры ЗАГСам і інтэрнатах. Прычым у кожнага клуба ёсць свае цікавыя напрацоўкі — акцыі, конкурсы, святы, якія перыядычна ладзяцца для маладых сем'яў. Мы сабралі найлепшыя ініцыятывы, каб, магчыма, рэалізаваць пэўныя праекты і ў іншых раёнах».

Напрыклад, сваімі ідэямі і напрацоўкамі падзяліліся псіхалаг Алена Карпейчык — кіраўнік клуба «Здаровая сям'я», які дзейнічае на базе фізкультурна-аздараўленчага цэнтра г.Барысава, начальнік Жодзінскага гарадскога аддзела ЗАГС Марына Кухто, удзельніца вілейскага гарадскога клуба маладой сям'і «Шчаслівыя разам» Ганна Раенка.

Падчас форуму быў прэзентаваны таксама асветніцкі праект Мінскага абласнога інстытута развіцця адукацыі «Акадэмія сям'і» і духоўна-адукацыйная праграма па рабоце з сям'ямі і моладдзю прыхода ў гонар Усіх Святых Мінскага епархіі БПЦ.

Дарэчы, сямейная акадэмія, створаная па ініцыятыве рэгіянальнага аддзялення Беларускага саюза жанчын, створана таксама ў Гродзенскай вобласці. Сярод запланаваных на бліжэйшую перспектыву мерапрыемстваў — правядзенне фестывалю сямейнай творчасці і спартыўнага свята, прадстаўленне мюзікла «Нана-дзеці», прысвечанага пажылым людзям, арганізацыя выставы «Кірмаш здароўя» і спецыялізаванай канферэнцыі па пытаннях сям'і і шлюбу, выхавання дзяцей і стасункаў паміж рознымі пакаленнямі.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК

■ Вазьму твой боль...

НЕ АСУДЖАЙЦЕ, ДЫК НЕ АСУДЗЯЦЬ І ВАС



«Клуб 5000» на працягу пяці гадоў дапамагае анкахворым дзецям на чыстым энтузіязме валанцёраў. Нашы падапечныя — дзеці з сацыяльна неабароненых сем'яў. Адных кінуў бацька, у другіх памерла маці, трэція — са шматдзетных сем'яў. Калі хварэе дзіця, выдаткі ў бацькоў павялічваюцца, а магчымасць працаваць знікае. Яны жывуць на невялікую пенсію па дзіцячай інваліднасці. І з дапамогай «Клуба 5000». Мы часта чуюм словы падзякі. Але яшчэ часцей, на жаль, сустракаемся з чалавечай зайздрасцю і сквапнасцю.

— Нічога мне ад вас больш не трэба, збірайце ўсе свае пасылкі назад! — істэрычна крычыць у трубку Алена, маці маленькай падапечнай. — Я ўвогуле шкадую, што з вамі звязалася!

І не тлумачыць нічога! Валанцёр, якая прыняла званок, разгубленая. Мы збіліся з ног, дапамагаючы гэтай сям'і. Гора прыйшло да іх у самы нечаканы момант — толькі што нарадзілася пятая дачушка, і тут Кацюшы, якой паўтара года, ставяць дыягназ — рак. Маці адрываецца ад немаўляці, пакідае старэйшых хлопчыкаў з бабуляй і выпраўляецца ў Мінск змагацца за жыццё Кацюшы. Тата зарабляе на хлеб вартаўніком. У невялікім пасёлку не так проста знайсці хоць якую працу.

Гэтай сумнай гісторыі пранікалася мноства людзей, кінуліся адпраўляць пасылкі, перадаваць ежу, адзенне, сродкі гігіены, грошы, цацкі, ноўтбук нават падарылі. І тут пазваніла Алена: шкадую, што з вамі звязалася.

Мы прыдумалі ёй мноства апраўданняў і вырашылі перакачаць.

З цягам часу высветлілася, што ва ўсім вінаватая злая языкі. Пасёдак невялікі — усе пра ўсім усё ведаюць. Суседзі працуюць, што сям'і дапамагаюць, і давай плёткі разводзіць.

«Пяцёра нарадзілі, а пракарміць не можаце. Што, вы такія бедныя, што кожны дзень на пошту па пасылкі ходзіце? Хату збудавалі, а на хлеб не хапае? Пабірацца пайшлі?»

Маці пад уплывам эмоцый, перажыванняў сарвалася на істэрыку. А ў выніку дасталася валанцёрам, якія выкладаюцца напоўніцу, каб забяспечыць чалавечае існаванне маленькай Каці і яе сям'і.

Што такое чалавечае асуджэнне, на днях я адчула на банальным прыкладзе. Зайшла ў трамвай — талон не прабіваецца. Гляджу, ходзіць па салоне кантралёр. Значыць, электронныя кампосцеры заблакіравалі, пакуль праваецца аплату. Даходзіць да мяне чарга — спакойна паказваю непработы талон:

— Я толькі што ўвайшла.

— Гэта я толькі што ўвайшла! — напорыста адказвае транспартны рэвізор. — А вас не бачыла!

Тым часам кампосцеры разблакіравалі, і я аўтаматычна цягнуся да яго з талонам. Кантралёр не перашкаджае, не хапае мяне за руку, але працягвае буравіць вачыма.

— Ну, не заходзілі вы са мной на прыпынку! Яна глядзіць з такім асуджэннем, так працята заклікае да сумлення, што я губляюся, чырванее і нават думаю заплаціць штраф. Тады за мяне заступіліся пасажыры. Адзін, другі, трэці пацвердзілі, што я села ў трамвай на папярэднім прыпынку. Кантралёрка папрасіла прабачэння, а я не трымала крыўды. Але пачуццё няёмкасці і сораму засталася. Вось яна, сіла людскога асуджэння.

І я не бяруся вінаваціць маму Алену за яе папрокі ў адрас «Клуба 5000». Мы так і працягваем працаваць: яна не размаўляе з валанцёрамі, а яны пакорліва прыносяць перадачы і, каб не выклікаць канфлікт, стрымана каментуюць: «Гэта не вам, гэта для Кацюшы — ёй патрэбна».

Людзі ў сваёй зайздрасці даходзяць часам да глупства. Мы прывозім перадачы многім пацыентам РНПЦ дзіцячай анкалогіі, гематалогіі і імуналогіі. Кожнаму — у залежнасці ад па-

трэб. Але калі адны заўважаюць, што іх пакет меншы за перадачу суседа, пачынаюць скардзіцца. Калі чуткі пра «няроўнасць і несправядлівасць» даходзяць да кіраўніцтва цэнтра, дырэктар уводзіць санкцыі для валанцёраў: забарону на наведванне, каб не сеяць разлад паміж пацыентамі, ці наведванне з пісьмовым дазволам, ці допуск валанцёраў пасля поўнага медагляду. А калі мы не прыязджаем, то дапамога не паступае ні таму, каму пазайздросцілі, ні таму, хто пазайздросціў.

Мы бачым, як асуджэнне разбурае добрую справу і крыўдзіць невінаватых. Але ўсе мы людзі, не пазбаўленыя эмоцый. Конь на чатырох нагах і той спатыкаецца.

Прасім бацькоў трымаць зваротную сувязь. Вельмі важна працаваць не ў адзін бок, але і атрымліваць адказ. Ад матуль патрабуецца перыядычна тэлефанаваць, расказаць пра стан дзетак, пра патрэбы, паведамляць, калі даходзіць пасылкі, хто дасылае, каб падзякаваць. Бо людзі чакаюць адказу, ім трэба ведаць, што адзенне падышло, а прысмакі спадабаліся. Ім банальна хочацца пачуць, што пасылка дайшла да адрасата. Але часта мамы занятыя сваімі клопатамі і не імкнуцца трымаць двухбаковую сувязь.

Я памятаю, як аднойчы збіралі пасылку дарагіх лекаў для падапечнага са шматдзетнай сям'і. Прэпараты даставалі за мяжой — частку атлечвалі спонсары, частку валанцёры набылі за свае грошы, на астатняе збіралі ўсім светам. Лекі былі разлічаны на поўны курс, прыходзілася скупляць рэшткі па розных аптэках. Я заўсёды тэлефанавала маці, каб кансультавацца адносна дазіроўкі, колькасці, вытворцы і іншых істотных дробязяў. А яна ніколі не адказвала і ўпарта не ператэлефанувала.

Калі пасылка ўрэшце была сабраная, я не стрымалася — напісала ганебны ліст той маці. Пра высілки, намаганні, адказнасць і пра тое, што гэта ёй патрэбна, а не нам.

Калі пасылка не прыйшла праз два тыдні, маці спахапілася і патэлефанавала сама. Мы

паднялі на ногі ўсе паштовыя аддзяленні, бо не маглі страціць дарагія, такім цяжкім шляхам здабытыя прэпараты. І тут я зразумела, што справа... у лісце. Мільён разоў пашкадавала, што напісала яго, папрасіла прабачэння ў Бога, і... пасылка знайшлася. Так атрымалася, што ў адзін з пунктаў сартавання пошты наша пасылка трапіла ўжо без налешкі з адрасам. Так і стаяла там, не ведаючы, куды ісці далей. Я папрасіла працаўнікоў пошты адкрыць пасылку, дастала ліст і выкінула яго.

Я доўга памятала гэты ўрок, але зноў наступіла на тыя ж граблі.

Ёсць у нас падапечная, якая рэдка просіць нешта канкрэтнае, але калі ўжо просіць, то з падрабязным апісаннем. Крок управа, улева катэгарычна забараняецца. Падавайце ёй такі ж, толькі з перламутравымі гузікамі. І ўсё тут!

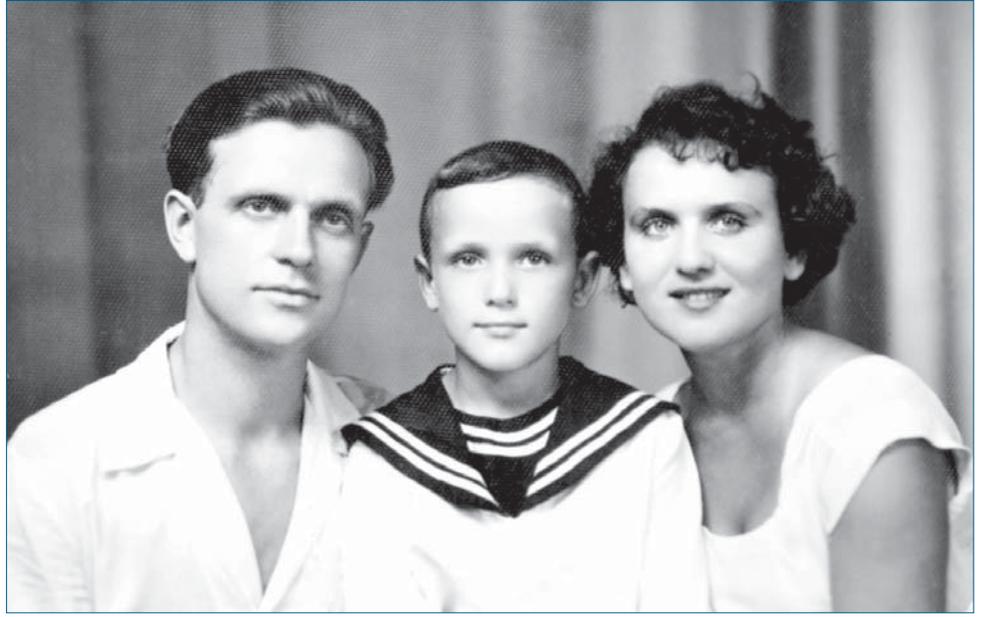
Мы перапіваліся, абмяркоўваючы падрабязнасці падарунка. Запатрабаванні былі не дзіцячыя, мы з ног збіліся, шукаючы спонсараў. І так яна ўперлася ў свае параметры, такая непакісная была, што я разлавалася і адрэзала: «Будзеш перабіраць, застанешся без нічога». І яшчэ пра нахабства і няўдзячнасць.

Адказа не было. Заўсёды шматслоўная Вікторыя перастала пісаць. Пакрыўдзілася — вырасла я. І зноў пашкадавала, што паддалася эмацыянальнаму парыву. І тут высвятляецца, што ў Вікі скралі тэлефон. І наша перапіска абарвалася якраз перад «выкідам» маіх эмоцый. Яна не паспела прачытаць іх.

Мы не маем права асуджаць іншага, нават калі ўсё даказвае яго віну. З нашай званіцы можна не заўважыць маленькіх, але істотных акалічнасцяў. Мы не былі на яго месцы і не ведаем, як там. З-за нашага асуджэння губляюцца важныя пасылкі, тэлефоны, павага і апека. А маленькая Кацюша можа страціць сяброў і памочнікаў, калі яе маці не здолее разабрацца, што важней: меркаванне зайздроснікаў ці ўдзячнасць бескарыслівым добразычліўцам.

Тацяна НЕМЧАНІНАВА, кіраўнік дабрачыннага руху «Клуб 5000».

«Я НАЗЫВАЛА ІХ ЛАСКАВА — МАЕ ЯРОМЫ...»



(Заканчэнне. Пачатак на 4-й стар. «СГ».)

Часам, апроч чорнага хлеба і кіпеню, у доме нічога не было. Таму калі да прыгажуні-маці раптам пасватаўся афіцэр, менавіта яна, дзяўчынка, папрасіла маму, каб тая пагадзілася. У 43-м айчыым іх выклікаў у Маскву... Потым яны жылі ў Мажайску. Маці працавала на вакзале, у афіцэрскай сталовай. Галя часта дапамагала ёй. Эшалоны ішлі і ішлі на захад. Сапраўдным святам для ўсіх, а для Галі асабліва, былі выступленні ў сталойцы франтавых брыгад. Яна ж з маленства ўяўляла сябе ў будучыні толькі артысткай. Ці дзіва, што, вярнуўшыся з бацькамі ў вызвалены Ві-

прыйшлося! Часам думаю, як мы ўсё маглі перажыць?.. Маладосць дапамагала.

Пасля студыі яны прыйшлі ў тэатр імя Якуба Коласа — поўныя надзей, творчых задумак і жадання іграць. І надзеі іх не падманулі.

На Коласаўскай сцэне Мікалай Яроменка сыграў шмат выдатных роляў — Інсарава ў спектаклі «Напярэдадні» па І.Тургеневу, Дона Бернарда ў «Дзяўчыне са збаном» Лопе дэ Вега, Аляксандрава ў «Жывым трупе» па Л.Талстому, Грэкава ў «Ворагах» М.Горкага, Платона Крэчата ў аднайменнай п'есе А.Карнейчука, Бахірава ў «Бітве ў дарозе» па Г.Нікалаевай...

Шчасліва складваўся

ціла ў першым жа сваім фільме зняцця ў выдатнага рэжысёра Сяргея Герасімава. Мікалай Мікалаевіч прачытаў у «Літаратурнай газеце», што Герасімаў збіраецца здымаць фільм «Людзі і звяры» пра лёс чалавека, які прайшоў палон. Ён напісаў кінарэжысёру, папрасіўся сыграць у яго які-небудзь эпізод. І атрымаў запрашэнне на спробы. Хутка яго зацвердзілі на галоўную ролю — лейтэнанта Паўлава. Пасля выхаду фільма на вялікі экран Мікалай Яроменка стаў сапраўднай кіназоркай. У тэатры ж па многіх прычынах акцёр заставаўся на другім плане.

— На жаль, калі Мікалай Мікалаевіч пачаў шмат здымацца ў кіно, гэта выклікала ў тэатры такую зайздрасць! Памятаю, іграем спектакль «Брама неўміручасці» Кандрата Крапівы. Пасля спектакля глядачы застаюцца ў зале і просяць застацца артыстаў. Аказалася, яны хочуць паглядзець на «жывога» Яроменку, пагаварыць з ім — толькі-толькі прайшоў фільм «Людзі і звяры». Божа мой, як абураліся артысты!.. А Мікалай Мікалаевіч усё гэта блізка да сэрца прымаў.

— Мы з Мікалаем пражылі разам больш за паўвека. Здаецца, ужо і надакучыць адно аднаму павінны былі. А нам заўсёды было цікава разам. Мы з ім супадалі ў галоўным — у поглядах, ідэалах; мы з аднаго пакалення, вобразна кажучы, адной групы крыві.

У 1967 годзе ў Купалаўскім тэатры паставілі спектакль «Канстанцін Заслонаў». Галоўную ролю цудоўна сыграў Мікалай Яроменка. Глядач ішоў менавіта «на Яроменку». Вобраз героя-падпольшчыка многія сталі асацыяваць са знешнасцю артыста. Услед за гэтай паспяховай працай з'явіліся і іншыя: Ніканор у спектаклі «Людзі на балоце» па І.Мележу, сакратар парткама Саламахін у «Пратаколе аднаго пасяджэння» А.Гельмана, Чубар у «Плачы перапёлкі» па І.Чыгрынаву, Міністр

узгадненняў у «Мудрамеры» М.Матукоўскага, пісьменнік Нікіцін у «Беразе» па Ю.Бондараву... Ён іграў рэвалюцыянераў, военачальнікаў, партыйных дзеячаў, кіраўнікоў прадпрыемстваў, міністраў, галоўных урачоў... Іграў тых, каму сам адпавядаў, — сілай сваёй упэўненасці, верай у высокія ідэалы. Але, вядома, вяршыняй творчага таленту майстра стала роля ў спектаклі «Касцюмер», які паставіў Мікалай Пінігін. Уражанне ад ігры Мікалая Яроменкі для многіх глядачоў стала наймацнейшым узрушэннем.

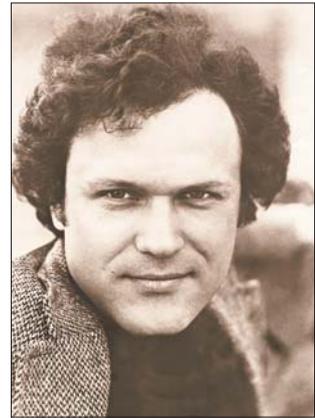
...Пакуль Яроменка-старэйшы напрацоўваў у сталіцы свой творчы багаж, вырас і Яроменка-малодшы.

— У дзяцінстве Коля быў харошы, разумны хлопчык, любіў гумар, жарты. Добры быў, я нават сказала б слабы. Вось не было ў яго такога стрыжня, як у Мікалая Мікалаевіча, хоць і напускаў на сябе такі выгляд, што многія сцвярджалі, быццам ён цынік. А гэта была проста маска...

Мікалай Мікалаевіч вельмі хацеў, каб сын таксама стаў акцёрам, і павёз яго ў Маскву да свайго настаўніка, Сяргея Герасімава — той якраз набіраў курс у Інстытуце кінематаграфіі. Герасімаў з хлопцам пагаварыў, папрасіў што-небудзь пачытаць на памяць. А Мікалай быццам язык праглынуў. «Нахабнейшым трэба быць, малады чалавек», — сказаў Герасімаў і параіў вывучыць для паступлення вершы Мікалая Забалоцкага. «Я зраблю з гэтага хлопца артыста», — паабяцаў рэжысёр. І зрабіў. У Герасімава было правіла — здымаць у сваіх фільмах сваіх вучняў. Мікалая Яроменку-малодшага за гады вучобы ён зняў у пяці карцінах.

— Першая работа сына — фільм «Ля возера». Тут

ён яшчэ фактычна вучань, проста Коля, і ўсё. Дарэчы, і Герасімаў так героя абазначыў — «проста Коля». Юны, абаяльны, харошы. Гэта не граф Арлоў і тым больш не Жульен Сарэль. Вядома, вяршыня творчасці сына — фільм «Чырвоная і чорная» па Стэндалю. Ён аддаў гэтай працы сем гадоў. Вобраз Жульена Сарэля складаны псіхалагічна, драматычна. Коля годна справіўся з роляй, хоць іграў чалавека іншай краіны і эпохі.



Добрыя ў яго работы ў «Выкананні жаданняў» па Каверыну, роля Драздоўскага ў фільме «Гарачы снег», выдатна сыграў у «Піратах XX стагоддзя». Прычымы столькі вылілі гразі на гэты фільм пры яго такой велізарнай папулярнасці!.. А Мікалая Мікалаевіча нярэдка папракалі: маўляў, гэта ж вы сына ўладкавалі вучыцца да Герасімава. А муж заўсёды адказваў: «Так, але я ж за яго не іграю!» Бо артыстам Коля стаў выдатным. Вось у серыяле «Брыгада» — гэта ўжо хворы Коля. Пералом у 1990-я зламаў не адно творчае жыццё...

У гэты ж час Мікалай Яроменку-малодшы зняў фільм «Сын за бацьку». Як рэжысёр ён прапанаваў галоўную ролю Мікалаю Яроменку-старэйшаму. Гэта быў вель-

— Пажаніліся адразу пасля заканчэння вучобы ў студыі. Усё адбылося вельмі проста: узялі пашпарты і, нікому нічога не сказаўшы, пайшлі ў ЗАГС. Распісаліся, а жыць няма дзе!

мі шчыры і смелы фільм. У гады маральнага разбурэння ў грамадстве Яроменка-сын стварыў карціну, у якой даказаў: пры любых умовах лепшыя чалавечыя якасці павінны застацца пры нас, сям'я — гэта святое, сын павінен заўсёды падтрымліваць бацьку.

Гэты фільм — апафеоз творчай дзейнасці двух вялікіх майстроў, двух Мікалаяў Яроменкаў.

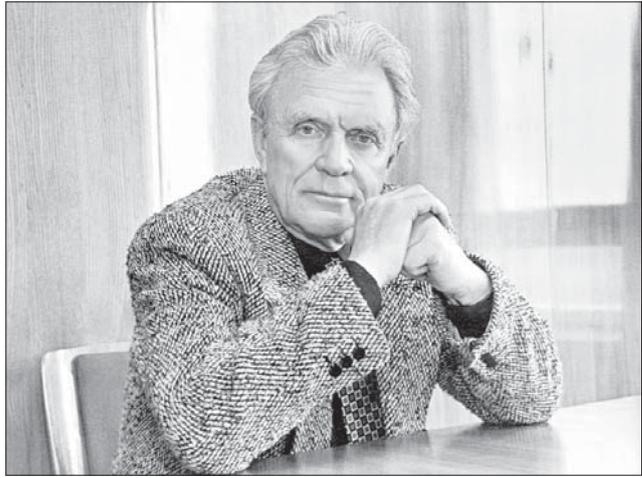
Яны пайшлі з жыцця фактычна адзін за адным. Сын за бацькам. Улетку 2000 года не стала Мікалая Яроменкі-старэйшага, праз год — Мікалая Яроменкі-малодшага...

— Мы з Мікалаем пражылі разам больш за паўвека. Здаецца, ужо і надакучыць адно аднаму павінны былі. А нам заўсёды было цікава разам. Мы з ім супадалі ў галоўным — у поглядах, ідэалах; мы з аднаго пакалення, вобразна кажучы, адной групы крыві. Таму паміж намі ўсё было так шчыра. Мы прыходзілі з тэатра і дома, удваіх, не маглі нагаварыцца адно з адным. Часам размовы працягваліся да поўначы.

Я зноў і зноў дзякую лёсу, што звёў мяне з гэтым цудоўным чалавекам...

Галіна Аляксандраўна паранейшаму ў мастацтве, паранейшаму сярод людзей. У Маскве жывуць дзве яе ўнучкі — Волга і Тацяна. Гэта — працяг яе і яе двух Мікалаяў, двух яе любых Яромаў...

Тамара БУНТА.



цебск і нават не скончыўшы сярэдняй школы, яна, каб не страціць свой шанц, пайшла паступаць у студыю — па першаму закліку тэатра імя Якуба Коласа. І паступіла. І знайшла там свой лёс — не толькі творчы, але і жаночы.

Мікалая Мікалаевіча нярэдка папракалі: маўляў, гэта ж вы сына ўладкавалі вучыцца да Герасімава. А муж заўсёды адказваў: «Так, але я ж за яго не іграю!»

— Пажаніліся адразу пасля заканчэння вучобы ў студыі. Усё адбылося вельмі проста: узялі пашпарты і, нікому нічога не сказаўшы, пайшлі ў ЗАГС. Распісаліся, а жыць няма дзе! Мы пача-калі, пакуль нас не адправілі на гастролі, і толькі тады распачалі сваё сямейнае жыццё... Ой, як цяжка спачатку

творчы лёс і Галіны Арловай. Праз гады, ужо стаўшы сталічнымі жыхарамі і вядомымі артыстамі, яны зразумевалі, што час працы ў Віцебску — лепшы перыяд іх жыцця...

Калі ў 1959 годзе іх запрасілі працаваць у Мінск, у Купалаўскі тэатр, яны паехалі з радасцю і надзей. Такое запрашэнне было гонарам.

— «Старыя» нас прынялі добра: Глебаў, Платонаў, Ржэцкая, Рахленка... А васьмярэдняе пакаленне, асабліва актрысы... О-о-о! Зразумела, мы з мужам уяўлялі для іх пэўную творчую пагрозу. Я ўжо шмат што магла, Мікалай Мікалаевіч таксама. Часам не ведалі, адкуль чакаць падвоху... Здаецца, усё нармальна: працуеш, працуеш — і раптам!.. Прычымы ні да творчасці, ні да таленту гэта не мела адносіць...

Магчыма, рэўнасць калега была выклікана запатрабаванасцю Мікалая Яроменкі ў кінематографіі. Яму пашчас-

■ Пясочніца



Колькі ног?

Мама збірае трохгадовага сына гуляць, для паскарэння працэсу вырасціла дапамагчы абуцца: — Мікіта, давай ножку.

Малы паднімае нагу, але маці здаецца, што гэта не тая. Просіць: — Не, давай другую!

Мікіта паслухмяна працягвае другую нагу, і тут мама разумее, што першы раз малы меў рацыю, таму зноў просіць: — Давай другую!

— А больш няма, — разгублена азіраючыся па баках, адказвае дзіця.

Бялізна з падагрэвам

У кватэры не тое каб холадна, але і не надта цёпла, таму мама просіць трохгадовага Дзімку, які бегае ў адных трусіках, адзецца

крыху цяплей. Хлопец ідзе ў пакоі і надзявае... другія трусікі:

— Цяпер будзе цёпла, так?

3 вамі і каўбасу з'ясі

— Тата, — абвясчае маленькая Ксюша, — давай я буду матылёк, а ты мяне будзеш карміць!

— Давай, а што ядуць матылькі?

— Ну няўжо ты не ведаеш — нектар, мёд...

— А ў нас нектару і мёду няма.

— Добра, — уздымае дачушка з хітрымі вачыма, — давай тады цукерку.

Жалезная логіка

— Чаму пліта такая брудная? — здзіўлена пытаецца Ірынка ў мамы.

— Гэта тата яечню смажыў.

— Што, без патэльні?

А вы каштавалі?

Старэйшая сястра забірае пяцігадовую Насцю з дзіцячага садка і па дарозе распытвае, як тая сябе паводзіла, у што гуляла, чым іх кармілі.

— Чым-чым... — бурчыць дзяўчо. — Можна падумаць, насарога ў кляры дадуць!

На роўным месцы

Па дарозе з садка трохгадовая Зося зазначае:

— А на мяне сёння выхвальніца сварылася.

— За што? Ты сябе дрэнна паводзіла?

— Не, добра. Проста, калі ўсе малявалі, я ціхенька скакала на стале.

■ Усе свае!

КАБ МЕЦЬ ГАЛІВУДСКУЮ ЁСМЕШКУ...

Сучасная стаматалогія здольная на чуд: на корані можна стварыць зуб, які немагчыма адрозніць ад сапраўднага. Імплантацыя і пратэзаванне развіваюцца неверагодна імкліва, аднак з моды ніколі не выйдучы «свае» здаровыя зубы, няхай і не надта асляпляльнага адцення. Як жа захаваць прыродны дар? Правільна харчавацца, не ленавацца чысціць зубы, знімаць адкладанні з зубоў у кабінэце стаматолага, перыядычна праходзіць працэдуру фтарыравання і герметызацыі фісур, нагадвае інструктар-валеолаг 23-й гарадской дзіцячай паліклінікі г. Мінска Ірына ШЫМАНСКАЯ.



Правільнае харчаванне

Не навіна, што салодкае — вораг для зубоў. Таму стараіцеся пачысціць зубы ці хаця б апапласнуць ротавую поласць вадой пасля ўжывання салодкага. Не грызіце семкі, арэхі — спачатку ачысціце іх рукамі. Не разгрыжайце цвёрдую карамель. Ужывайце больш гародніны, садавіны і ягад — прыгожымі і здаровымі будуць не толькі зубы, але і валасы, і пазногці. Не забывайцеся пра разнастайныя малочныя прадукты, натуральнае малако — пастаўшчыкоў кальцыю.

Сакрэтная працэдура

Яна дапаможа нейтралізаваць наступствы любові да салодкага. Далёка не ўсе ўмеюць чысціць зубы правільна. Часцей сустракаюцца няправільныя рухі і недастатковая працягласць працэдуры. Запомніце, што рухі павінны нагадваць падмятанне знізу ўверх і з

усіх бакоў. Паверхню кожнага сектара, які складаецца з трох зубоў, неабходна прачысціць не менш за 10 разоў. У выніку гэта абавязкова зойме 3 хвіліны, ніяк не менш. Чыстка зубоў — не фармальнасць, а праява вашай любові да свайго цела. Таму кожны раз стараіцеся так, нібы ўдзельнічаеце ў конкурсе на самыя чыстыя зубы.

Адкладзенае — зняць

Размова пра налёт на зубах, вядома. У тых, хто дрэнна чыс-

ціць зубы, ён становіцца вельмі заўважным, у стараных людзей яго амаль няма, але не заўсёды можна ўбачыць налёт без спецыяльных прыстасаванняў стаматолага. Нават у вельмі дбайных людзей назалашваецца некаторая колькасць налёту. На перыядычным (раз на 6 месяцаў) аглядзе стаматолаг можа яго зняць. Дарэчы, многім нават падабаецца на смак рэчыва, якое выкарыстоўваецца для зняцця налёту. Ёсць нават залежны ад такой працэдуры. Але ж зубы чысціць усё роўна неабходна, нават калі вы ходзіце да стаматолага кожны тыдзень.

Абарона фторам

Лішак фтору шкодны, аднак у нашай краіне фтору занадта не бывае. Таму смела набывайце зубную пасту з фторам і няхай стаматолаг пакрые вам зубы злучэннямі фтору. Так вам радзей давядзецца лячыцца, будзеце хадзіць да стаматолага толькі для прафілактыкі.

Герметызацыя фісур

На кутніх зубах ёсць вузкія бароздкі — фісуры. Ачысціць іх да канца зубной шчоткай амаль немагчыма, дабрацца да іх можа толькі інструмент стаматолага. Аднак іх можна «запаячаць» спецыяльным рэчывам. Для абароны пастаянных зубоў такую працэдуру рэкамендуецца праводзіць ва ўзросце 6–7 гадоў (для першых жавальных зубоў) і ў 11–13 гадоў.

Рух шчоткі

Падчас чысткі ўнутранай паверхні зубоў рабіце кароткія рухі знізу ўверх, размяшчаючы шчотку пад вуглом да зуба.

Падчас чысткі вонкавай паверхні зубной шчоткай, размешчанай пад вуглом 45 градусаў да зуба, неабходна рабіць выцягвальныя рухі ад дзяснаў.

Падчас чысткі жавальнай паверхні зубную шчотку трымаюць гарызантальна і робяць рухі наперад-назад.

Падчас чысткі ўнутранай паверхні пярэдніх зубоў зубную шчотку трымаюць вертыкальна і рухаюць яе ад дзясны да рэжучага краю зуба.

Заканчваюць чыстку кругавымі рухамі шчоткі па зубах і дзяснах пры сціснутых сківіцах.

Між іншым

Цяжарнасць спрыяе гінгівіту

У цяжарных жанчын з-за гарманальных змен у арганізме пагаршаецца стаматалагічнае здароўе. Яны сутыкаюцца не толькі з карыесам, але і такім захворваннем перыядонту, як гінгівіт (запаленнем дзяснаў без парушэння парадонту).

Спрыяюць гэтаму шмат прычын — у першую чаргу бактэрыяльныя і вірусныя інфекцыі. А яшчэ парушэнне асабістай гігіены; траўма дзясны разбураным зубам, або зубным каменем, або каронкамі, пратэзамі; апёкі дзясны кіслатай ці шчолаччу; недахоп вітамінаў; развіццё алергічнай рэакцыі; эндарыныя парушэнні; хваробы страўнікава-кішачнага тракту, нырака, крыві і інш.

Ужо ў першыя месяцы цяжарнасці захворванне працягваецца кроваточывасцю дзяснаў, свербам, ацёкам. У другім і трэцім трымесяках гэта ўсё абстраецца, падобныя прыкметы назіраюцца практычна ва ўсіх цяжарных.

Вострая форма гінгівіту можа быць звязана не толькі з цяжарнасцю, але і з інфекцыяй, рэспіраторным захворваннем, інтаксікацыяй, гіпавітамінозам, парушэннем менструальнага цыкла і г. д. Хранічны працэс сведчыць пра недастатковы догляд ротавай поласці, наяўнасць зубнога налёту і камянёў.

Лячыць хваробы перыядонту і карыесу, выдаляць разбураныя зубы лепш за ўсё да цяжарнасці. Калі ж гэтага не адбылося, то ў перыяд 12-га па 32-гі тыдзень.

Прафілактычныя агляды ў цяжарных праводзяцца на 6-м, 16-м, 26-м і 36-м тыднях.

Што рабіць?

1. Ротавую поласць неабходна падтрымліваць у ідэальным стане і да цяжарнасці, і ў момант цяжарнасці, і пасля нараджэння дзіцяці па той прычыне, што падчас блізкага кантакту або пацалункаў мікробы лёгка перадаюцца ад маці малому.

2. Зубы трэба чысціць не радзей за 2 разы на дзень зубной пастай са фторам і шчоткай з нармальнай або сярэдняй шорсткасці шчацінай.

3. Павышаная кроваточывасць дзяснаў пры гінгівіце не адмяняе чыстку зубоў. Проста неабходна выбраць зубную шчотку з мяккай шчацінай і апалоскавальнікі ротавай поласці на аснове зэлак.

4. Харчавацца трэба не больш за 5 разоў на дзень, улічваючы перакусы.

5. Больш ужываць прадуктаў са фторам (марская рыба) і кальцыем (малако і малочныя прадукты), фтарыраваную соль.

6. Вітаміны і мінеральныя рэчывы павінны паступаць штодня. Пры выбары мультывітамінага комплексу неабходна параіцца з урачом-гінеколагам.

7. Забяспечыць гігіену.

✓ Чысціце зубы па 3 хвіліны пасля сняданку і пасля вячэры.

✓ Карыстаіцеся шчоткай сярэдняй шорсткасці, калі няма праблем з дзяснамі. Спытайце ва ўрача-стаматолага, ці можна вам карыстацца электрычнай зубной шчоткай.

✓ Выбірайце зубную пасту з 1450 ppm фтору. Можна раніцай выкарыстоўваць зубную пасту са фторам, а ўвечары з трыклазанам.

✓ Апалоскайце рот пасля кожнага прыёму ежы. Можна і спецыяльнымі апалоскавальнікамі. Калі дзясны крываточаць, гатуйце настой з кары дуба, травы шалфею, зўкаліпту, крываўніку, святаянніку, спарышу, крапівы, кветак рамонку, календулы ў роўных частках. Заліце шклянкай кіпеню сталовую лыжку збору, дайце настояцца дзве гадзіны. Палашчыце рот некалькі разоў на дзень.

✓ Асвойце флосінг — ачышчэнне міжзубных прамежкаў спецыяльнымі зубнымі ніткамі.

Святлана БАРЫСЕНКА

■ Майстар-клас

Шыем камізэльку

Пашыць прыгожую, цёплую камізэльку сваімі рукамі не так ужо і складана. Цяпер, калі на вуліцы пахаладала і тэмпература паветра ў рабочых памяшканнях не заўсёды камфортная, яна будзе вельмі дарэчы.

Пашыць камізэльку можна са старога футра, якое выкінуць шкада, а на сідзь надакучыла.

Папярэдне знімаем меркі:

аб'ём грудзей,

аб'ём таліі,

аб'ём бёдраў,

жаданую даўжыню вырабу.

Цяпер трэба зрабіць выкрайку. Працэй знайсці гатовую ў жаночых часопісах, аднак ёсць яшчэ адзін спосаб — вазьміце любы свой стары джэмпер, абвядзіце яго контуры на вялікім аркушы паперы (ці на старой газеце) і падганіце пад яго патрэбныя меркі.



Далей выразаную выкрайку прыкладзіце да левага боку футра або падкладкі (у выпадку, калі вы шыеце з асобных кавалачкаў футра). Не варта забываць аб прыпусках на швы, а таксама аб напрамку ворсу. Выражце з футра будучую камізэльку.

На швейнай машыне злучыце ўсе дэталі футра і падкладкі, затым сшыўце спінку з плечавымі полкамі, выверніце камізэльку на правы бок і патайным швом падшыўце гарлавіну.

На свой густ можна ўпрыгожыць камізэльку каўнерыкам, дэкаратыўнымі зашпількамі ці гузікамі — словам, праявіце фантазію. Не трэба баяцца, што па нявыпытнасці вы зробіце няроўныя ці недастаткова акуратныя швы. У выпадку з футрам ўсе гэтыя агрэхі будуць нябачнымі, бо ворс усё прыкрые і схавала ад чужых вачэй.

Як выбраць форму для выпечкі?

Прыгатаванне тартоў, пірагоў ці пудынгаў падобна на стварэнне твораў мастацтва. А канчатковы вынік залежыць не толькі ад майстэрства і настрою гаспадыні, але і ад якасных прылад працы. Але ў кожнага матэрыялу, з якога яны выраблены, ёсць свае плюсы і мінусы.

Керамічная

Такая форма павольна нагрываецца, але і цяпло аддае паступова, таму стравы гатуюцца ў ёй раўнамерна. Гэта найлепшы варыянт для прыгатавання запяканак, суфле і пудынгаў.

Мінус — мае порыстую структуру, з-за чаго насычаецца вільгацю, якая разбурае пасудзіну знутры.



Сіліконовая

Яе дастаткова змазаць алеем адзін раз, а для таго, каб дастаць печыва, трэба ўсяго толькі вывернуць форму на выварат. У сіліконовых формах выдатна атрымліваюцца пірагі, кексы, пачэнне.

Мінус — сілікон дрэнна трымае форму пры высокіх тэмпературах.

Шкляная

Цеста ў ёй прапаяецца раўнамерна. Асабліва добрая для прыгатавання бісквітаў — праз празрыстыя сценкі зручна вызначаць, ці гатовае печыва.

Мінус — з часам становіцца крохкай з-за перападу тэмператур.



Алюмініевая

Лёгкая форма, аднак важная, каб яе дно было тоўстым, інакш цеста будзе прыгараць. У такой форме ідэальна атрымліваюцца тарты і пірагі.

Мінус — можа дэфармавацца пры высокіх тэмпературах.

Стальная

Не змяняе колер і смак ежы. Стальныя формы бываюць двух відаў: з люстраной паверхняй і матавай. Люстраная лепш чысціцца, а матавая больш устойлівая да ўдараў. У стальной форме выдатна атрымліваюцца бісквіты, пірагі, кексы.

Мінус — выпечка вельмі хутка прыгарае, таму перад кожным выпяканнем форму неабходна змазаць алеем.



Чыгунная

Нагрываецца павольна, раўнамерна, так што пірог у ёй дакладна не прыгарыць і абавязкова прапаяецца. Гэтая форма ідэальна прыдатная для прыгатавання хлеба і пірагоў.

Мінус — цяжкая вага.

Важна. Калі збіраецеся гатаваць суфле ці пірагі з вільготнай начинкай, выбірайце форму з раздымным сценкай і са здымным дном. Кексам «падабаецца» форма з хвалістымі краямі і адтулінай у цэнтры.

Тварожны чызкейк з ягадамі

Класічны чызкейк з тварагом сам па сабе вельмі далікатная і смачная стравы. А калі дадаць ягады, атрымаецца чудаўны дэсерт для ўсёй сям'і. Прапануем прасты рэцэпт такога дэсерту.



Пясочнае пачэнне — 400 г, тварог — 400 г, сметанковае масла — 100 г, яйкі — 3 шт., крухмал — 3 ст. лыжкі, цукар — 150 г, перацёртыя з цукарам ягады (можна ўзяць і варэнне) — 400 мл, ванілін.

Здрабніце пачэнне пры дапамозе камбайна ці высыпце ў пакет і раскрасьце кавалкай. Змяшайце з ахалоджаным і дробна пасечаным маслам.

крухмал і ванілін. Узбівайце міксерам некалькі хвілін, пакуль маса не стане аднароднай.

На гатовую пясочную аснову пакладзіце ягады (крыху пакіньце для ўпрыгажэння), на ягады выліце начинку.

Выпякайце пірог каля гадзіны. А каб чызкейк не падгарэў, у духоўку пастаўце тэрмаўстойлівую пасудзіну з вадой, каб стварыць пару.

■ На роўных

НАШЫ ЖАНЧЫНЫ РАЗБАЛАВАЛІ СВАІХ МУЖЧЫН?

Ральф Хёфкэн, шматдзетны тата з Германіі, прысутнічаў пры родах усіх сваіх траіх дзяцей, але самыя блізкія адносіны, прызнаўся, склаліся са старэйшай дачкой... Блізкасць гэтую Ральф тлумачыць... дэкрэтным водпускам, які ён 20 гадоў таму падзяліў з жонкай.

НАКОЛЬКІ даверлівымі будуць адносіны паміж татам і яго дзіцем у будучыні, у многім залежыць ад таго, колькі часу яны праводзілі разам у першыя хвіліны (гадзіны, дні, месяцы) жыцця немаўляці. Пра гэта вам скажа любы сямейны псіхолаг, такога погляду прытрымліваецца і мой суразмоўца.

— Я сустракаў з'яўленне на свет усіх сваіх дзяцей, — кажа Ральф. — Лічу гэта вельмі важным вопытам. Усе роды былі даволі складанымі, і я спрабаваў падтрымліваць жонку. Прызнаюся, было няпроста, бо яна вельмі пакутавала. У моманты, калі чуў першыя крыкі дачок і сына, кахаў іх маці проста неверагодна. Я б рэкамендаваў кожнаму мужчыну адчуць гэта.

У жыцці Ральфа быў яшчэ адзін каштоўны вопыт — ён карыстаўся часткай водпуску па доглядзе старэйшай дачкі.

— Калі ж нарадзіліся малодшыя дзеці, чамусьці зрабіць гэтага не атрымалася, аб чым цяпер вельмі шкадую. Бо з малодшымі сынамі і дачкой у мяне, на жаль, не такія блізкія адносіны, як са старэйшай... Вельмі важна, каб не толькі маці, але і тата часова пакідаў працу, каб

даглядаць сваё немаўля, калыхаць яго, мяняць падгузкі... Беларускі, мне здаецца, у гэтым сэнсе разбалавалі сваіх мужчын.

Ральф кажа, што ў Германіі большасць сем'яў стараецца падзяліць дэкрэтным водпуск. Тым не менш там, як і ў нас, дастаткова вялікі працэнт разводзіцца сем'яў...

— Маладыя сем'і распадаюцца, і нараджэнне дзіця частую служыць прычынай такога развіцця падзей. Мужчына, як правіла, ператвараецца ў «нядзельнага тату», які бачыцца з дзіцем толькі на выхадных. Многім даводзіцца змагацца за права бачыць сваё дзіця. Такая ж праблема, наколькі ведаю, існуе і ў Беларусі. Каб зменшыць колькасць разводзіцца сем'яў, трэба, каб тата не толькі падчас, але і пасля дэкрэтнага водпуску больш знаходзіўся побач са сваім дзіцем. Мужчына і жанчына павінны быць шчырымі ў адносінах адзін да аднаго, вельмі важна, каб у абаіх быў час для сябе, для сваіх захапленняў.

ЧАСТА распадаюцца сем'і, у якіх здаровыя дзеці. Што ўжо казаць, калі раптам нарадзілася хворое...

Не сакрэт, што ў нашай краіне большасць дзетак з асаблівасцямі развіцця выходзяць мамы, бо таты, як правіла, «не вытрымліваюць» такога ўдару лёсу і сыходзяць з сям'і.

— На працягу 20 гадоў наша арганізацыя «Евангелісцкія мужчыны Вестфаліі» падтрымлівае дзіцячы рэабілітацыйна-аздараўленчы цэнтр «Надзея», — кажа Ральф. — Неяк пацікавіліся ў сваіх беларускіх партнёраў,

з якімі праблемамі яны сутыкаюцца. Пачулі, што ў дэфіцыце актыўнасць бацькоў у выхаванні дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі... Таты, нават калі і застаюцца ў сем'ях, нікому не расказваюць пра сваё няшчасце і лічаць сваім абавязкам у дачыненні да хворага дзіця выключна хадзіць на працу і зарабляць грошы. Наша ж арганізацыя якраз спецыялізуецца на рабоце з татамі. Нашы трэнеры расказваюць мужчынам, чым яны могуць займацца на выхадных з дзецьмі, у якія гульні гуляць, як іх развіваць... На такія курсы прыходзяць і маладыя хлопцы, якія толькі рыхтуюцца стаць бацькамі. І гэта, лічу, вельмі добра. За год праводзім каля 70 мерапрыемстваў. Вось мы і падумалі, што маглі б падзяліцца назапашаным вопытам і ведамі з вашымі татамі. Так нарадзіўся пілотны нямецка-беларускі праект. Ён будзе рэалізоўвацца ў межах праграмы падтрымкі Беларусі.

ШТО мы плануем зрабіць? Першае, распрацавалі анкету для бацькоў дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі. Хочам высветліць, у якой дапамозе, у тым ліку і псіхалагічнай, яны маюць патрэбу. Падругое, рыхтуем праграму спецыяльных трэнінгаў, каб павысіць кампетэнцыю мужчын у выхаванні дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі і тым самым умацаваць такія сем'і. Трэнінгі для татаў пройдуць у Мінску, іх будуць праводзіць два нямецкія і два беларускія эксперты. У планах таксама сумесныя двухдзённыя заняткі для татаў і іх дзяцей. З іх ліку адбыром 6 мужчын, якія ў будучыні самі выступяць у ролі трэнераў па прычыне «роўны абучае роўных». Хацелася б таксама стварыць кансультацыйны цэнтр і пляцоўку для бацькоў, дзе яны маглі б сустракацца і разам абмяркоўваць тое, што іх хвалюе.

Калі ты чакаеш дзіця, а яно нараджаецца з пэўным захворваннем, гэта само па сабе цяжка... Таму вельмі важна ў такія моманты не заставацца сам-насам з праблемай. Гаворка ідзе пра сур'ёзную псіхалагічную падтрымку бацькі, які, як гэта ні парадаксальна прагучыць, мае ў ёй нават большую патрэбу, чым маці. Вельмі важна паказаць яму, што і дзіця з абмежаванымі магчымасцямі можа радавацца, праўляць эмоцыі да бацькоў. Я цвёрда перакананы, што мужчыны на роўных з жанчынамі павінны несці адказнасць за сваіх дзяцей і актыўна ўдзельнічаць у іх выхаванні.

Надзея ДРЫЛА

• Дарэчы

У краінах Заходняй Еўропы водпуск па доглядзе дзіцяці не такі працяглы, як у нас, але там уведзеныя стымулы для таго, каб таты ішлі ў дэкрэт.

Германія. Водпуск па доглядзе дзіцяці, па статыстыцы, сёння бярэ кожны чацвёрты бацька, тады як да 2007 года доля мужчын, якія часова пакінулі працу, каб пайсці ў дэкрэт, складала ўсяго 3,5%. Такі рост эксперты тлумачаць з'яўленнем у 2007 годзе бацькоўскай дапамогі. Калі ў дэкрэт сыходзіць толькі адзін з бацькоў, аплачваецца толькі год, а ў выпадку гатоўнасці абодвух партнёраў дзяржава кампенсуе 14 месяцаў водпуску па доглядзе дзіцяці. Пры гэтым бацькі вольныя самі вырашаць, хто з іх на які тэрмін пойдзе ў дэкрэты водпуск.

Нарвегія. У поўным аб'ёме (100% заробатнай платы) бацькам аплачваецца 49 тыдняў водпуску па доглядзе дзіцяці, 14 тыдняў гэтага водпуску можа ўзяць мужчына. Прычым пайсці ў дэкрэт бацькі дзіцяці могуць нават разам. Яшчэ 59 тыдняў дэкрэтнага водпуску аплачваецца на 80% ад заробку.

Швецыя. У сувязі з нараджэннем або ўсынаўленнем дзіцяці бацькам даецца аплачаны водпуск працягласцю ў 480 дзён. Яго можна браць часткамі: памесячна, патыднёва, па сутках і нават па гадзінах. Па 60 дзён замацаваны персанальна за кожным з бацькоў, і перадача гэтай часткі водпуску адным з бацькоў другому не дапускаецца. Акрамя таго, бацька атрымлівае дадаткова 10 дзён водпуску ў сувязі з нараджэннем дзіцяці (і 20 дзён, калі нарадзіліся двойняты).

■ Ведай нашых!

...ІХ ПРОСТА ТРЭБА ЛЮБІЦЬ

Гаворачы пра тое, што сучасныя таты знаходзяць мала часу на ўласных дзяцей, нельга ўсіх мераць на адзін капыл.

Напрыклад, бацька некалькіх ужо дарослых дачок Сяргей Гацко са Светлагорскага раёна — без перабольшання мясцовая славатасць. Бо ён прадстаўнік рэдкай па сённяшнім часе прафесіі, прынамсі адзіны на Гомельшчыне — мужчына-выхавальнік у дзіцячым садку. Вось ужо 17 гадоў Сяргей Аляксандравіч, які

скончыў у свой час Гомельскае педагогічнае вучылішча з чырвоным дыпламам, выходзіць у якасці вясковых дзяцей, праводзіць заняткі на беларускай мове па асновах этыкету... І можна без перабольшання сказаць, што ў Давыдаўскім дзіцячым садку, які наведваюць 28 рознаўзроставых дзяцей з Давыдаўкі і яшчэ сямі навакольных вёсак, выхаванцы і бацькі строгага, але справядлівага педагога вельмі любяць і цэняць.

Цікавая акалічнасць: у маладосці Сяргей Гацко аб'ехаў ці не ўвесь Савецкі Саюз, працаваў на высокааплатам прафесіях будаўніка і аператара па здабычы нафты і газу. Але з 80-х, калі яго запрасілі папрацаваць старшым піянерважатым, а потым педагогам-арганізатарам, працуе менавіта з дзецьмі — спачатку ў школе, цяпер у невялікім вясковым дзіцячым садку. Працуе на паўтары стаўкі, а таму мае неаблагі, у параўнанні з многімі вясковымі, заробак. І хоць ён не надта ахвочы разважаць аб тым, ці мужчынская гэта прафесія — дзяцей выходзіць, але тое, што цяпер да яго з задавальненнем бягуць ужо дзеці былых выхаванцаў садка, красамоўна сведчыць само за сябе.

Вікторыя ЗАХАРАВА

■ Свой выбар

«КАЛІ МУЖ АДКАЗНЫ, ЧАМУ Б І НЕ МЕЦЬ ВЯЛІКУЮ СЯМ'Ю?»

З сям'ёй Марозаў мы сустрэліся напярэдадні значных падзей — неўзабаве матуля мусіла атрымаць заслужаную ўзнагароду — ордэн Маці.



...Хутка будзе ўжо 20 гадоў з моманту стварэння гэтай сям'і. У той час, прызнаецца Людміла Васільеўна, яна і не думала, што ў яе будзе столькі дзяцей — літаральна сем «я». А яе муж, Генадзь Іванавіч, наадварот, заўжды марыў як мінімум пра траіх дзетак.

Жыццё складалася па-рознаму: маладым патрэбны дах над галавою — узялі ўчастак і пачалі будаўніцтва. У гэты час жылі ў вёсцы Адвержычы, што пад Столінам. Адтуль ездзілі на працу: Генадзь Іванавіч працаваў на масласырзаводзе, а Людміла Васільеўна — у рабэннай паліклініцы.

У хуткім часе на свет з'явіўся першы сыноч — Сяргей, праз два гады — Аляксей, праз чатыры — Аляксандр. Мабыць, тады ўжо Людміла Васільеўна задумалася пра вялікую сям'ю.

А калі праз восем гадоў яна зразумела, што неўзабаве зноў будзе папаўненне, то прыйшла на размову да старэйшага сына. Пагутарыла і пачула ў адказ:

— Мама, калі ў сям'і з'яўляецца першае ці другое дзіця, то ніхто ж ні ў каго ні пра што не пытаецца. А гэтае дзіця не вінаватае, што народзіцца чацвёртым. Яно таксама мае права быць шчаслівым.

Словы сына моцна расчулілі маці. Яна зразумела, што цяпер можа спадзявацца не толькі на падтрымку мужа, але і на старэйшых дзяцей. Так што і Віталі, і Максімка, які з'явіўся на свет паўтара года таму, нарадзіліся ўжо загадзя любімымі і чаканымі дзецьмі.

Цяпер Сяргей — студэнт 2 курса Магілёўскага ўніверсітэта харчавання, Аляксей вучыцца ў 11-м класе гімназіі, Аляксандр — у сёмым, Віталіка пакуль толькі наведвае дзіцячы садок, а Максімка праводзіць увесь час з мамай.

Пяць хлопчыкаў — цэлая футбольная каманда, прычым не ў пераносным, а ў прамым сэнсе. Генадзь Іванавіч двойчы на тыдзень гуляе ў футбол, да гэтага занятку далучае і сыноў. А яшчэ яны разам кожную зіму ездзяць катацца на лыжах у Сілічы, штолега выязджаюць адпачываць на мора.

Генадзь Іванавіч сёння ўжо дырэктар вытворчага філіяла ААТ «Савушкаў прадукт». Але, нягледзячы на занятасць, ён знаходзіць час для гульні са сваімі дзецьмі. З малодшымі абавязкова на выхадных ідзе ў парк, са старэйшымі гуляе ў бильярд. Нядаўна ў двары з'явілася лазня, у якой таксама ўсе мужчыны любяць грамадой папарыцца.

— Дзеці — наша багацце. І чым старэйшым становішся, тым больш іх любіш, — гаворыць Генадзь Іванавіч. — Безумоўна, асноўны клопат па доме, работа з дзецьмі кладзецца на плечы жонкі. За гэта ёй вялікі дзякуй.

Людміла Васільеўна ў сваю чаргу прызнаецца: — Калі адказны, цудоўны муж, то чаму б і не мець вялікую сям'ю?! За 19 гадоў сумеснага жыцця ніколі не пашкадавала пра свой выбар. Удзячна Богу і лёсу за кожны дзень, што мы правялі разам.

Будаўніцтва ўласнага дома, стварэнне сям'і патрабавалі вялікай колькасці сіл. Напрыклад, сёлета першы год з 19 пражытых разам, калі сям'я адмовілася ад парніка, у якім столькі гадоў вырошчвалі агародніну на продаж. Працавалі ўсе: і дарослыя, і дзеці. Дзеці, дарэчы, пастаяннымі памочнікамі для матулі. Яны прыбіраюць у доме, дапамагаюць з меншымі братамі.

Калі сям'я толькі стварылася, Генадзь Іванавіч атрымліваў вышэйшую адукацыю. А калі ў сям'і ўжо было трое дзетак, то па дыплом аб вышэйшай адукацыі пайшла і Людміла Васільеўна. Яна скончыла Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт па спецыяльнасці «Сацыя-медыкапсіхалагічная дзейнасць». Дарэчы, дзеці не перашкодзілі атрымаць чырвоны дыплом. Маці ехала на сесію, а «на гаспадарцы» з дзецьмі заставаўся тата. Спраўляўся сам: у садок, у школу адводзіў, хатнія справы выконваў і, вядома, працаваў.

...Сёння асаблівых клопатаў з дзецьмі ў сям'і Марозаў няма. Усе яны растуць адказнымі, старанымі, старэйшыя бяруць прыклад з бацькоў, а меншыя — са старэйшых. Добра вучацца. Напрыклад, Аляксандр — выдатнік, пераможца прадметных алімпіяд.

Спытала ў сваёй гераіні, у чым яна бачыць жаночае шчасце. — Чым больш дзяцей — тым больш шчасця. Ды і ўвогуле з гадамі, калі ўжо расстаўлены ўсе прырытэты — ёсць дом, усё неабходнае ў ім, адукацыя, работа — зусім па-іншаму адчуваеш радасць мацярынства. З узростам прыходзіць цяжарнае, вытрымка, памнажаецца любоў. Наогул сутыкнулася з тым, што знаёмая, калі была пяты раз цяжарнай, спачувалі: вось зноў будзе хлопчык. А я не разумела і не разумею, чаму спачуваць. Я — шчаслівая жанчына, маці. У нашай сям'і ў пяць разоў больш святаў, больш радасці і шчасця, — пачула ў адказ.

Яшчэ папрасіла ад шматдзетнай маці парады іншым жанчынам. Яна адказала, што не трэба баяцца мець вялікую сям'ю, але для гэтага трэба адчуваць прызыванне і мець жаданне.

Таццяна СЕГЕН. Фота аўтара.



ФОТА БЕЛТА.

■ Вельмі асабістае

ПРЫВІТАННЕ, ТАТА! І БЫВАЙ...

У мяне раптам неяк дзіўна павярнулася сэрца, і я стала ці то мерзнуць, ці то нямець... Я зразумела — штосьці здарылася з бацькам... Увечары, выязджаючы са здымак з Масквы, патэлефанавала дадому: «Як тата?» Муж сказаў: «Усё ў норме». Але, мяркуючы па маім сэрцы, штосьці было не так.

Хапаюся за сотавы:
— Сярожа, мы ўжо пад'язджаем, як справы?!

Паўза. Ціхі голас у трубы:
— Справы дрэнныя...
Інтуітыўна я не хачу слухаць далей... Як быццам, сказаўшы «гэта» ўголас, я зраблю бяду немінучай.

— Сярожа, трымайся! Я ўжо, я хутка!!!

Мы з пляменніцай Ганнай выходзім на перон. Насустрэч ідзе сястра. Раніца шэрая і пустая. Таксісты ловяць нас, заломваючы неверагодныя сумы. Я зноў бяру тэлефон.

пагаджацца з рэчаіснасцю. Але паступова я здалася. «Яно» апырэдзіла мяне. «Яно» ўжо адбылося. І мой пратэст быў бессэнсоўным.

Я прыеду і ўвайду ў дом, а цябе там не будзе. Не сёння, не ў гэтую хвіліну — а неяк наогул... не будзе... Я звывкла адчыню пакой, каб спытаць: «Як ты?» Але там дзяжурцы толькі пустэча. І няма твайго жывога погляду, які ты звернеш на мяне. Мне хочацца крычаць і біць рукамі гэтую пустэчу, каб яна знікла і з'явіўся Ты. Але я ведаю, што так не бывае. Я толькі што асірацела.

КАлі цябе падрыхтавалі ў апошні шлях, я зноў убачыла той жа малады, адухоўлены твар, які сустракала на старых фота-здымках. Яны — адбітак тых часоў, калі ў цябе ўсё было наперадзе — і мары, і бясконца шчаслівае жыццё... Потым гэтак шчасце выцекла

Неяк мама павезла мяне пагасцяваць у вёску, дзе я цяжка захварэла. Ты ўзяў таксі, прыехаў па мяне з Мінска і выратаваў. А я цябе не выратавала... Я не паспела да твайго адыходу, бацька... Даруй, не паспела...

Я памятаю, як ты насіў мяне з тэмпературай цэлую ноч на руках, а потым ішоў раніцай на працу... Пасля ты гэтак жа насіў на руках маю малодшую сястру і штосьці ёй напяваў. І станавілася чамусьці спакойна і ўтульна ад таго, што бацька спявае, значыць — усё не так страшна, значыць — хвароба адступіць.

А як віртуозна ты іграў на акардэоне, калі прыходзілі госці! Пасля чарговай першамайскай дэманстрацыі ўсе гуртам ішлі да каго-небудзь у дом — і святая працягвалася! Да нас прыходзілі часта, бо ў нас была жывая музыка! Святая вылівалася на лесвічную пляцоўку атрыманай намі ад дзяржавы новай кватэры — і нашы шэрагі папаўняліся суседзямі. Усе дружна спявалі «Подмосковный городок, липы желтые в рядок...» або «На побывку едет молодой моряк» — гэта была любімая песня маці.

Ты любіў здзіўляць і шакіраваць, уваходзячы ў адчыненыя дзверы... на руках! З кішэняў падалі ключы, нататнікі, грошы. Але гэта былі не вельмі важныя для цябе рэчы — ты ніколі не надаваў значэння грошам, затое на чымі напярэць пісаў аранжыроўкі для духавых аркестраў. Бясплатна, толькі таму, што ім падабалася, як гэта робіш менавіта ты — Леанід Карасін...

ПЕРШЫЯ канькі былі ў мяне таксама ад бацькі — драўляныя... Ён выпілаваў мне іх сам і прывязваў да валёнак. Шчасцю майму было мяжы! Ён наогул быў чараўніком. І выконваў самыя заветныя жаданні. Уручную па начах нешта выточваў, выпілоўваў, а потым здараўся цуд: дзверы прыадчыніліся і мара набывала рэальныя рысы. Але мы ўспрымалі гэта як належнае, не здагадваючыся, што бацька ўсё робіць невыпадкова. Ён гэтым дыхаў, жыў!

Калі я ў першым класе захацела стаць балерынай і ўсе накрухмаленыя фіранкі ператварыліся ў балетныя пачкі, бацька аднойчы прынёс мне ІХ... Так-так, таямніча дастаў з-за пазухі пару сапраўдных балетных пуантаў! Што было за гэтым — словамі перадаць нельга!.. Але дзіцячая радасць не магла змацаваць адносіны бацькоў. Разлад таты з мамай ужо пачынаўся...

У мяне ў дзяцінстве ўсё балела ўсрэдзіне, калі ты, пасварыўшыся з ёю чарговы раз, ішоў кудысьці ў няўтульную ноч... Я доўга плакала каля акна — так мне было цябе шкада. А ты ішоў, амаль бег: нязграбны,

безабаронны, такі крыўдлівы і ранімы...

Я мала ведаю пра тваё дзяцінства. Якім ты быў маленькім? Што любіў, а што не? Ведаю, у цябе была цацка — кола на дроце, з якім ты бегаў па пыльных вуліцах даваеннага Мінска. І яшчэ тое, што твая мама, жанчына з характарам, сама пайшла ад свайго першага мужа, твайго бацькі, не дараваўшы яму крыўду. І ты ўсё жыццё адчуваў сябе «другой скрыпкай», хоць айчыным быў чалавекам добрым і адрозненнай паміж табой і сваім родным сынам не рабіў. Але ўсё ж ты адчуваў сябе «лішнім», таму што быў тонкім чалавекам, таму што быў паэтам.

За сваё жыццё ты атрымліваў не вельмі шмат цеплыні, таму добра запомніў, як падчас бамбёжкі Мінска цябе абняла твая мама. Яна вяла цябе на вакзал, дзе спецыяльным эшалонам забіралі дзяцей камсаставу для адпраўкі ў Маскву. І ты раптам упершыню ўбачыў, як трамвайныя рэйкі вузлом завязваюцца на вачах вачах... Схаваўшыся за рог дома, яна захіпіла цябе сабой, прыціснуўшы да самага сэрца. Затым, здаўшы цябе пад распіску піянерважатай, яна, медык па адукацыі, ускочыла на падножку цягніка, які ішоў на фронт... А праз паўгадзіны вакзал пачалі бамбіць, і дзеці кінулі-



Тата.

дзетдом прыйшоў ваенны, каб выбраць музыкальна адораных дзяцей для аркестра. Так ты атрымаў музыкальную адукацыю па класе валторна, а потым навучыўся іграць амаль на ўсіх музыкальных інструментах. А калі твая мама Галіна Елісееўна, якая прайшла ўсе франты ад Масквы да Эльбы, нарэшце знайшла цябе ў дзіцячым доме г. Ірбіта і прыехала ў ваеннай форме з сапраўдным пісталетам у кабуры, ты стаў самай паважанай асобай сярод дзяцей.

Калі вы вярнуліся ў 46-м у амаль дашчэнту разбураны Мінск, вам прыйшлося яго аднаўляць, месяцамі разграбаючы завалы. Потым закладаць парк вакол Опернага тэатра. Там і цяпер растуць твае дрэвы, тата... Я раней гэтаму не надавала значэння, а аказваецца, гэта вельмі важна — што дрэвы, пасадажныя табой, працягваюць жыць, а ў святы ў горадзе гучаць твае аранжыроўкі для духавых аркестраў...

СВІТАЕ... Мой цягнік зноў ляціць, спрабуючы не спазніцца ў гэтай шалёнай спешцы.

Я ведаю: усё мінае. Рана ці позна боль прытупіцца, жыццё пойдзе сваім парадкам. Але цяпер мне так не хочацца цябе адпусціць... Ты глядзіш кудысьці ўбок, такі прыгожы ў сваёй ваеннай гімнасцёрцы. Праз секунду павернешся, убачыш нас, і твае жывыя вочы пачнуць выпраменьваць святло. І знікне гэты страшны сон. А я ўстану, увайду ў бясконцы тунэль святла і скажу: «Ну вось я і прыехала да цябе, тата!..»

Ларыса КАРАСІНА.



Дзед.

— Зараз патэлефаную Сярожу, хай прыедзе і забярэ, — кажу сястры.

— Не трэба, не тэлефануй. Ён не прыедзе...

— Чаму?..

Я крычала на ўсю прывакзальную плошчу. Міма ішлі людзі. Яны думалі, што тое, куды яны спяшаюцца, — вельмі важна. Яны яшчэ не разумелі, што гэта — не важна. Зусім. Яны не разумелі, што мы безнадзейна часовыя на гэтай зямлі, але так моцна чапляемся за гэтую часоваасць. Мітусня надуманая. І спяшацца нікуды не трэба. Гэта як у Феліні: у кадры — чарга па нейкую карысную ваду. І раптам гэтая чарга, як па камандзе, робіць маленькі крок наперад. Нехта выбуў — і кожны стаў на крок бліжэй...

Мне раптам стала абыякава, як на мяне глядзяць чужыя людзі, якія таксама стаяць у гэтай «чарзе»... Мне было ўсё роўна, што яны падумаюць. Я не хацела мірыцца з тым, што мой бацька ўжо зрабіў гэты крок. Я не падпускала да сябе «гэта», адштурхоўвала, не жадаючы

па кроплях і замест яго прыйшлі стомленыя прыземленыя і вечныя «кошкі, якія скрабуць на сэрцы».

Ты ніколі ні на што не скардзіўся, у цябе ніколі нічога не балела. Таму мы не адразу даведаліся, што ты на нагах перанёс інфаркт...

Ці быў ты шчаслівы калі-небудзь у гэтым свеце, тата? Альбо заўсёды адчуваў сябе заціснутым жорнамі жыцця? Калі я была маленькай і цягнулася да цябе, ты вадзіў мяне ў заапарк і кінатэатры, на незвычайна-чарадзейныя атракцыёны, дзе матацыкліст, нібыта «звар'яцелы» ў сваёй адвазе, здзяйсняў «гонкі па вертыкалі», з наймавернай хуткасцю праносыўся па замкнёным коле драўлянага насцілу.

Твая першая няздзейсненая мара — стаць лётчыкам — перайшла ў другую: няўдалае каханне. А затым у трэцюю — марна-самотнае жыццё. Відаць, гэты атракцыён, ад якога ў мяне дрыжалі каленкі, напаяўны твае думкі свежым паветрам надзеі. І ты лунаў над будзённасцю разам з гэтым шалёным гоншчыкам...



Бабуля.

ся ўроссып. Шмат дзён і начэй пад бамбёжкамі ты ішоў з бежанцамі, каб потым у таварняку даехаць да Свядлоўска. І за сто рублёў, якія сунула табе ў кішэню маці, купіў у нейкай цёткі шклянку малака...

А далей былі дзіцячы дом і галодны паёк, які ў цябе адбіралі старшакласнікі... Але аднойчы ў

жы ў сваёй ваеннай гімнасцёрцы. Праз секунду павернешся, убачыш нас, і твае жывыя вочы пачнуць выпраменьваць святло. І знікне гэты страшны сон. А я ўстану, увайду ў бясконцы тунэль святла і скажу: «Ну вось я і прыехала да цябе, тата!..»

Ларыса КАРАСІНА.

■ 3 жыцця

Ажаніўся Віктар па каханні. Набылі яны разам чацвёрта дзяцей. Сям'я была ўсім на радасць. І дом — поўная чаша.

І раптам здарылася — жонка, яго любая Ніначка, захварэла і стала марнецца. Урачы не маглі зразумець, што з ёю, свяцілы са сталіцы прызналі рэдку хваробу лёгкіх, якую мае чалавек шэсць на краіну. Да гэтай хваробы далучыліся іншыя балаячкі, і Ніна апынулася ў інваліднай калясцы. Тры гады Віктар даглядаў яе, шкадаваў, падбадзёрваў. А праз тры гады яго каханая злягла зусім.

Калі яны аддавалі замуж старэйшую дачку, Ніна віншавала маладых з ложка па «Скайпе». Віктар радаваўся, што дзеці змаглі падключыць «Скайп» падчас самога вянчання, і жонка атрымала магчымасць не адчуваць сябе ў такі ўрачысты дзень у адзіноце. Ён

гатовы быў звярнуць горы, каб толькі яна паправілася.

Дачка пасля вяселля пайшла жыць да мужа, а Віктар застаўся з сынамі ля ложка Ніны. Што такое хата без гаспадыні, ён ведаў напоўніцу. Прышлося наймаць жанчыну, каб яна варыла есці. Але калі б ні пазванілі да іх родныя, на пытанне, як справы, адказ заўсёды быў: «У нас усё добра». З вялікай ціхмянасцю і пакорай яны абое неслі свой крыж. Яна — не скардзячыся, ён — бадзёрчыся. Каб не ўпасці ў адчай, Віктар адважыўся на грандыёзны праект — будаваць новы дом. Можна на свежым паветры Ніна знойдзе сілы, каб змагацца з

хваробамі. Разам яны праектавалі сваю новую мару...

Пяць гадоў пранесліся птушкай. Давялося працаваць кватэру, у якой жылі, але і гэтых грошай не хапіла, каб усё дарабіць. Пераехалі, спадзеючыся, што на месцы будзе прасцей эканоміць. Многае рабіў Віктар сваімі рукамі, і так, каб на вякі. Ніна падтрымлівала, супакойвала, што Бог іх не пакіне, і не скардзілася, калі не паспяваў ён у час перацэры ёй на міксеры кашу з мясам. А работы не меншала...

Толькі цяпер Віктар зразумеў, што ў параўнанні з доглядам ляжачай жонкі той час, калі яна магла сядзець у інваліднай калясцы, аказваецца, быў лёгкім.

КАХАННЕ

Рэдкі перады, калі прыезджалі раз на год сёстры, напамінаў Віктару, што раней і яго Ніна клікала абедаць. У такія хвіліны ён казаў: «Гляджу я на іншых мужчын і не разумею, чаму яны не цэняць сваіх жонак? Ім варта цалаваць рукі толькі за тое, што яны мыюць посуд, складваюць чыстую бялізну, прасуюць...» І каб не заплакалі сёстры, шкадуючы яго і жонку, ускочаў, каб пачаставаць іх у знак удзячнасці самай смачнай кавай.

...У кожнага з нас свой крыж. І лёгкасць, і цяжар яго пазнаецца толькі ў параўнанні. Ніна ў пакоі для адпачынку новай хаты, дзе часова паставілі яе ложка, заспявала. Гэта спявалі каханне і сапраўдная вера...

Вялікіна БОБРЫК,

г. Івацэвічы

■ Фотаздымак з гісторыяй

АКЕНЦЫ Ў МІНУЛАЕ

5 ФІЛЬМАЎ

для сямейнага прагляду

«Часта гутарым з маёй прабабуляй, Юзэфай Станіславаўнай Гутаровіч, пра мінулае, — піша вучаніца Параф'янаўскай сярэдняй школы, што ў Докшыцкім раёне, Юлія Януковіч. — Гэтыя размовы ніколі не бываюць прадметна-дакладнымі — часцей за ўсё яны ўзнікаюць спантанна. Вось і цяпер гартаем сямейны альбом са старымі здымкамі і спыняемся на некаторых, дзе прабабуля са сваімі сёстрамі, а таксама з мужам і дачкой.

На картачцы пасляваенных гадоў — сёстры Будзько каля новай хаты. Яе купілі на станцыі Будслаў пасля таго, як старая хата ў вёсцы Палессе, што ў Мядзельскім раёне, была спалена немцамі падчас адступлення. «Кожны раз, калі ўзгадваю Палессе, — прызнаецца мне прабабуля Юзэфа, — сэрца абліваецца крывёю. У белы дзень прыйшлі ў нашу вёску фашысты, каб спаліць яе. Падпальвалі праз дзве хаты. Вёска была ўсяго з адной вуліцы, але вельмі доўгай, таму хаты загараліся адна за адной — і нават тое, што мы паспелі вынесці, усё адно было знішчана агнём дашчэнту». Сям'я Станіслава і Францішкі Будзько была вымушана пакінуць родныя мясціны, дзе нарадзіліся ўсе восем дачок. Праўда, трое з іх, Ванда, Яніна і Дануся, памерлі маленькімі, да сталага веку дажылі пяць дзяўчат: Браніслава, Соф'я, Юзэфа і двойняты Казіміра і Ганна.



Браніславу падчас Вялікай Айчыннай вайны немцы забралі ў лагер. Прабабуля ўзгадвае, што туды дазвалялася дасылаць усяго адзін кілаграм хлеба раз на месяц...

Але нават у такіх страшных умовах Броня выжыла, пасля вайны апынулася ў Польшчы, дзе і засталася. Соф'я ўсё жыццё пражыла ў бацькоўскай хаце на станцыі Будслаў разам з незамужняй сястрой Казімірай.

Прабабуля Юзэфа (трэцяя дачка Станіслава і Францішкі, на фота з сёстрамі яна ў цэнтры) нарадзілася ў 1923 годзе. Пра сваё дзяцінства ўспамінае з болам: «Матэрыяльна нашай сям'і жылося нялёгка. У нас быў невялікі надзел зямлі: і бацькі, і дзеці жылі, як той казаў, з мазаля. А каб штосьці зарабіць і не памерці з голаду, мы, яшчэ зусім малыя, хадзілі жаць багатым людзям, наймаліся разам з маці адбываць радыкі».

Давялося галадаваць сям'і і пасля вайны: дзяўчаты крадком хадзілі на поле збіраць каласы жыта, з якіх потым варылі зацірку... І ўсё ж, узгадвае прабабуля, нягледзячы ні на якія матэрыяльны цяжкасці, моладзь старалася бавіць час весела. Дзяўчаты ткалі на кроснах ручнікі, абрусы, збіраліся па хатах на вачоркі, спявалі, танцавалі. Цэнтрам збору моладзі, дарэчы, была якраз хата Будзько, дзе адна з сясцёр, Ганна, для агульнага задавальнення іграла на гітары і мандаліне (дарэчы, была самавучкай). Таксама ўсе любілі гуляць каля рэчкі Сэрвач.

Вельмі дапамагала ў жыцці прабабулі тое, што падчас вайны яна навучылася шыць. Урокі дала швачка Ядвіга, якая за год вучобы брала дзесяць пудоў збожжа. Але ў сям'і, якая засталася без бацькі, не было чым плаціць. Але тут Юзэфе пашанцавала: мужу швачкі трэба было дабрацца на працу аж у Вілейку, таму дамовіліся, што ў якасці аплаты ён будзе карыстацца ў сваіх мэтах канём сям'і Будзько. Прабабуля, дарэчы, аказалася вельмі здольнай вучаніцай і праз паўгода пачала ўжо сама зарабляць грошы, выконваючы розныя заказы, якія атрымлівала яе «настаўніца» Ядвіга. З цягам часу жыццё пачало наладжвацца, Юзэфа ездзіла шыць ва ўсе навакольныя вёскі. За пашыў зімовага паліто, напрыклад, ёй давалі пуд жыта. Калі ж, нарэшце, Юзэфа сабралася выходзіць замуж, суседзі гаварылі яе маці: «Ты што, Франуся, робіш? Рухне «фундамент» дома! Без яе ж вы будзеце галадаць». Замуж прабабуля пайшла ў вёску Параф'янава за Людвіга Гутаровіча, які толькі нядаўна прыйшоў з фронту. Маладая сям'я змагла ў пасляваенны час пабудаваць дом, у якім прабабуля жыве і цяпер. А вось мой прадзед пражыў пасля таго нядоўга, пакінуўшы пасля сябе адну дачку ва ўзросце шасці гадоў (Юзэфа з дачкой і мужам на 2-ім здымку). Прабабуля спачатку працавала на палявых работах, а потым — даглядчыцай цялят на ферме, адначасова займаючыся любімай справай. Яна і цяпер



Часта з усмешкай гаворыць, што «іголка падняла ў людзі».

Сястра Ганна пасля вайны працавала нарыхтоўшчыцай лесу, але не закідала і свае музычныя заняткі. Казіміра працавала ў саўгасе «Будслаўскі», заўсёды была ў перадавіках, і яе фота не раз упрыгожвалі Дошку гонару. І нават пасля выхаду на пенсію знайшла сабе занятка па душы, скіраваўшы сілы і энергію на дапамогу касцёлу, што ў вёсцы Будслаў.

Напэўна, той моцны падмурак бацькоўскага дома і стаў для сясцёр асновай «іmunнай сістэмы» супраць вірусаў зла ў самых розных яго абліччах. І цяпер, слухаючы прабабулю Юзэфу, я дзіўлюся, што, нягледзячы на ўсе жыццёвыя выпрабаванні, яна захавала аптымізм, цеплыню душы і любоў да людзей...».

Паважаныя чытачы! Конкурс «Фотаздымак з гісторыяй» працягваецца. Мы па-ранейшаму чакаем ад вас цікавых фота з сямейнага альбома (за выключэннем леташніх здымкаў з курорта, вясельных фотасесій і сучасных фота дзяцей). Вам ёсць што паказаць і раскажаць? Давайце пагартаем сямейны альбом разам! Фотаздымкі з гісторыяй (не больш за тры) дасылайце на адрас: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, або info@zvuzda.minsk.by. Аўтар найлепшага фота з гісторыяй будзе адзначаны прызам. Арыгіналы дасланых фотаздымкаў абавязкова вяртаюцца аўтарам.

Ігар РЫБАКОЎ, менеджар па турызме:

1. «Мэры Попінс, да пабачэння!». Мой любімы герой у гэтым фільме — зусім не Мэры Попінс і нават не вечны юнак Робертсан Эй з яго чудоўнымі песнямі, а міс Эндру. Ідэальны ўзор антывыхавальніцы, побач з якім карціць зрабіць усё на-суперак агульнапрынятым правілам. І дзеці вельмі правільна, з доляй гумару і нават шкадавання, успрымаюць гэты персанаж.



2. «Нянькі». Галівудская гісторыя пра двух недарэкаў — не самых разумных, але затое моцных, добрых і адданных братоў-блізнятаў, якія наняліся глядзець двух шкадлівых хлопчыкаў-блізнюкоў, — вядома, не вяршыня кінамастацтва. Затое гэта фільм, поўны забавных сітуацый, нястрашных боек, пагоняў, і, безумоўна, перамогі станоўчых герояў. А некаторым дзецям і падлеткам, мяркую, карысна будзе яго паглядзець, каб убачыць саміх сябе збоку.

3. «Востраў Нім». Кранальная гісторыя пра дзяўчынку, якая жыве на трапічным востраве разам з бацькам-мікрабіёлагам, сябрае з мноствам жывёл, а паралельна перапісваецца па інтэрнэце з любімай пісьменніцай. Раю паглядзець усім, хто яшчэ не развучыўся фантазіраваць і шукаць адказы на сто тысяч дзіцячых «чаму», хто верыць у цуды і сапраўднае сяброўства, а таксама тым, каму падабаюцца акцёры Джодзі Фостэр і Джэрард Батлер. Атрымалася гэткая казка на ноч — сапраўды сямейнае прыгодніцкае кіно.

4. «Прыгоды Бураціна». Напэўна, не буду арыгінальным у выбары. Але, мне здаецца, гэты фільм такі ж абсалютна абавязковы да прагляду ў дзяцінстве, як «Іронія лёсу» ў пераднавагоднія дні. І няхай у сталым узросце ўжо смяешся з некаторых тагачасных «спецэфектаў» і выразна бачыш парыкі і кардонныя насы герояў, але галоўнае — іграюць яны так, што верыш! А значыць, і смяешся, і плачаш, і перажываеш усе астатнія эмоцыі разам з акцёрамі ляльчанага тэатра і ўсімі дзецьмі, хто глядзеў ці яшчэ паглядзіць гэту добрую казку.

5. «Mia, мой Mia!». Фільм, маладзейшы за мяне на 5 гадоў і старэйшы за майго сына амаль на 20. Пры ўсім тым аднолькава цікавы і мне, і яму — а як жа, перанос з шэрай рэчаіснасці ў казку, барацьба са злом, сустрэчы з новымі сябрамі вабяць хлопцаў у любым узросце. Са здзіўленнем даведаўся ў свой час, што гэта, аказваецца, экранізацыя Астрыд Ліндгрэн — той самай, якую савецкія дзеці ведаюць найперш як аўтарку кнігі «Карлсан, які жыве на даху» і «Піпі Доўгаяпанчоха». Яшчэ адно адкрыццё, зробленае ўжо ў дарослым узросце, — што запамінальную цэнтральную мелодыю для дзіцячай казкі напісаў не хто-небудзь, а ўдзельнікі славуэтага гурта «АВВА»! А ў ролі сябра Mia па імені Юм-Юм, уяўляецца, зняўся зусім юны Крысціян Бэйл — будучы Бэтмен, які потым разбіў нямала дзявочых сэрцаў.

Дапамажы капітану дабрацца да вострава



Знайдзіце 2-х аднолькавых васьміножак



Загадкі

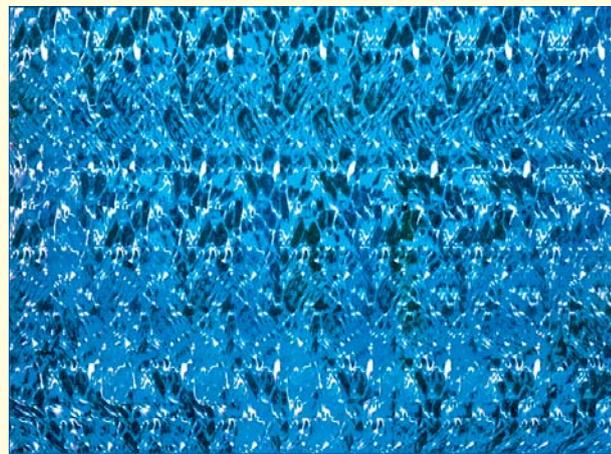
Хто ляціць без крылаў? (дзед)

Ён па моры праплывае, Капітан штурвал трымае. (Параф'янаў)

Я красую на сталі, Я — мадэль адной з планет. Хто паглядзіць на мяне, Той пабачыць цэлы свет. (олгой)



3D малюнак



Вядучая рубрыкі Алена БІЗУНКОВА.

■ На творчай хвалі

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ НАД СУСЕДНЯЙ КРАІНАЙ

Больш за месяц доўжыліся Дні культуры Рэспублікі Беларусь у Літве

Симвалічна, што напярэдадні Дзён культуры ў Вільнюсе на тэрыторыі Свята-Духава манастыра адбылося ўрачыстае адкрыццё мемарыяльнай дошкі першаму кіраўніку Аб'яднання беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы Лявону Мурашку.

Гэты чалавек на працягу 20 гадоў з'яўляўся кіраўніком беларускай суполкі, салістам Літоўскай філармоніі, Дзяржаўнага тэатра оперы і балета, працаваў у Вільнюскай дзяржаўнай кансерваторыі выкладчыкам класа сольных спеваў, рэгентам Архірэйскага хору ў Свята-Духавым саборы. Ён стаяў і ля вытокаў правядзення Дзён беларускай культуры ў Літве.

Афіцыйна Дні культуры адкрыліся ў Вільнюскай карціннай галерэі выставай «Мастакі Парыжскай школы з Беларусі». Гэтую экспазіцыю ўпершыню паказалі за межамі Беларусі. У яе ўваходзілі 69 жывапісных, графічных і скульптурных работ такіх сусветна вядомых майстроў, як Марк Шагал, Хаім Суцін, Пінхус Крэмень, Міхаіл Кікоін, Восіп Любіч, Восіп Цадкін і іншых майстроў Парыжскай школы пачатку XX стагоддзя — ураджэнцаў Беларусі. Выстава стала адной з галоўных мастацкіх падзей у Літве сёння.

На адкрыцці Дзён беларускай культуры ў Літве прысутнічалі міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў і міністр культуры Літвы Шарунас Бірутис. Пазней адбыліся перамовы паміж двума міністрамі, падчас якіх бакі абмяняліся думкамі аб стане беларуска-літоўскага ўзаемадзеяння

ў культурнай сферы, абмеркавалі перспектывы арганізацыі шэрагу сумесных мерапрыемстваў.

У Гарадскім цэнтры культуры горада Шаўляя ў рамках Дзён культуры прайшло 18-е свята беларускай песні. У ім прынялі ўдзел аматарскія калектывы беларускай дыяспары з Вільнюса, Вісагінаса, Клайпеды, Шаўляя і Шальчынкія. Госцем фестывалю стаў заслужаны аматарскі калектыв Беларусі — фальклорны ансамбль «Крупіцкія музыкі».

Напружаны тыдзень выдаўся і для калектыву Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі. Сем канцэртаў запар, і кожны дзень у іншым горадзе: Вільнюсе, Марыямпалі, Ёнаве, Алітусе, Шаўляя, Тракаі, Клайпедзе. Гарады мяняліся, як у калейдаскопе, але нідзе не змяняўся настрой глядачоў, усюды быў сардэчны прыём, гучныя апладысменты, добразычліваасць.

«Творчасць беларускага балетмайстра Валянціна Дудкевіча вылучаецца адважным пошукам свайго харэаграфічнага почырку, імкненнем да новых арыгінальных трактовак фальклорных формаў», — пісала газета «Клайпеда» пасля выступлення ансамбля ў Клайпедскім музычным тэатры.

«Творчасць беларускага балетмайстра Валянціна Дудкевіча вылучаецца адважным пошукам свайго харэаграфічнага почырку, імкненнем да новых арыгінальных трактовак фальклорных формаў», — пісала газета «Клайпеда» пасля выступлення ансамбля ў Клайпедскім музычным тэатры.

У Вільнюсе з поспехам прайшла прэзентацыя фільма «Белыя росы. Вяртанне», створанага кінастудыяй «Беларусьфільм». Зала кінатэатра «Скальвія» з цяжкасцю змясціла ўсіх ахвочых убачыць карціну.

У Каўнасе і Клайпедзе ў рамках Дзён культуры з поспехам прайшлі выступы салістаў Беларускага дзяржаўнага музычнага тэатра. Калектыву Беларускай дзяржаўнай філармоніі «Класік-Авангард» выступілі ў горадзе Плунге на IX міжнародным фестывалі імя Міхаіла Агінскага.

Мінулыя сустрэчы знайшлі шырокі водгук сярод літоўскай публікі, якая выказала жахаданне працягваць сустрэчы з вядомымі беларускімі калектывамі. Няма больш пераканаўчых слоў для наладжвання сяброўскіх адносін, чым тыя, што сказаны на мове мастацтва.

Вітаўтас ЖЭЙМАНТАС, уласны карэспандэнт «Звязды» ў Літве. Фота аўтара

г. Вільнюс



Танцуюць артысты Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі.

■ Экслібрыс «Звязды»

ДЭБЮТ ПРАЗ СТАГОДДЗЕ

Янук Дарашкевіч. Маркотныя зоркі: з паэтычнай спадчыны. — Мінск: Кнігазбор, 2014. — 36 с.

Складана нават уявіць, колькі яшчэ таямніц утойвае пачатак XX стагоддзя — адзін з самых багатых на імёны беларускіх творцаў перыядаў, паэтычныя і праязныя адкрыцці якога ўжо столькі гадоў з розных аспектаў даследуюцца навукоўцамі. І сёння знаходзяцца ў архівах невядомыя рукапісныя сшыткі — зборнікі паэтаў, па шматлікіх газетных і часопісных падшыўках адшукваюцца малавядомыя тэксты класікаў, а бясконцыя паліцы бібліятэк гатовыя паказаць свае шматлікія скарбы стараннаму даследчыку. Вось і сёлета, праз сто гадоў пасля напісання, беларускаму чытаць адкрыліся вершы раней амаль невядомага паэта Януса Дарашкевіча. Даследчыкам, які «ўпалаваў» сапраўды рэдкія тэксты, стаў вядомы краязнавец і пісьменнік са Слоніма Сяргей Чыгрын.



«Маркотныя зоркі» — сціплы па аб'ёме паэтычны зборнічак, на першы погляд больш падобны да вучнёўскага сшытка з вершамі. Але ж па сутнасці асновай кнігі і стаў сшытак, дасланы яшчэ пачаткоўцам Дарашкевічам у рэдакцыю «Нашай нівы» сто гадоў таму, у 1914 годзе. Асобным выданнем зборнік паэзіі з першапачатковай назвай «Абразкі» (дарэчы, яе ў любым выпадку даваўся б змяніць, бо Змітрок Бядуля годам раней выдаў кнігу лірычных мініячур і імпрэсій, таксама назваўшы іх «Абразкамі») тады так і не выйшаў: пачалася Першая сусветная вайна. Восенню 1914-га маладога творцу мабілізавалі ў царскую армію і накіравалі ў школу прапаршчыкаў пад Петраград. Падчас Другой сусветнай Дарашкевіч таксама быў на фронце. Ён загінуў у лютым 1943 года ў Арлоўскай вобласці.

На жаль, лёс склаўся так, што ўся рукапісная спадчына таленавітага паэта, чью творчасць нават патрабавальны крытык Максім Багдановіч ацэньваў досыць высока, згарэла разам з домам у Варонежы. У рукапісным фондзе Навуковай бібліятэкі Акадэміі навук Літвы захаваўся толькі рукапіс зборнічка «Абразкі», ліст у «Нашу ніву» з вершамі і некалькі выразак вершаў з гэтай газеты. Даследчык Сяргей Чыгрын перапісаў тыя раннія творы паэта з Беласточчыны і разам з досыць грунтоўнай прадмовай і падрабязнымі каментарамі прадставіў іх беларускаму чытачу.

Пра што ж піша малады паэт у сваёй першай кніжачцы? Назва паэтычнага зборніка — «Маркотныя зоркі» — ужо прадказвае чытачу асноўны настрой вершаў, што змясціліся пад вокладкай. Зоркі маркоцяцца з-за трагедыі ў каханні лірычнага героя, бо жыццё яго лю-

бай жанчыны раптоўна абарвалася. Маркоцяцца з-за цяжкой долі сялянна-беларуса, які вымушаны шмат працаваць, а надзея на лепшую будучыню, якая час ад часу з'яўляецца, усё ніяк не спраўджаецца. Маркоцяцца, бо з вуснаў лірычнага героя чуюць адно сумныя песні, адчайныя малітвы, словы пра адзіноту і нават адсутнасць страху смерці.

Па тэкстах, што склалі гэты паэтычны зборнік, відаць, што яны пісаліся ў розны час, пад уплывам розных творцаў і нават розных творчых традыцый. Напрыклад, Дарашкевіч пераклаў адзін з вершаў Міхаіла Лермантава (магчыма, гэтых перакладаў першапачаткова было больш), і ў паэзіі беларускага творцы таксама адчуваецца лермантаўская фатальная прадвызначанасць, туга па няздзейсненым. Вершы пра сялян па настроі падобныя да твораў Якуба Коласа і Мікалая Някрасава. Разам з тым паэту імпануюць народныя жанры легенды, песні, прытым песні ў яго не заўсёды сумныя і лірычныя. Сярод іх сустракаюцца вясёлыя, гулівыя творы, дзе гучыць жаданне падабацца дзяўчатам.

А можа, зоркі маркоцяцца таму, што да беларускага чытача не дайшла ў поўным аб'ёме спадчына Януса Дарашкевіча, і мы сёння бачым толькі след ад паэтычнай знічкі? Па дэбютных тэкстах можна меркаваць, што ён сапраўды мог развіцца ў выдатнага творцу, працаваць на ніве перакладу і песеннай творчасці. А мо дадзім волю фантазіі і будзем верыць, што не ўсё яшчэ страчана, і дзе-небудзь адшукваецца колькі новых тэкстаў ці нават сшытачка маладога і таленавітага паэта з Беласточчыны?..

Марына ВЕСЯЛУХА

■ Філатэліст

А НЕКАЛІ БЫЛА ГАЛЕРЭЯ...



Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь 10 верасня выпусціла ў абарачэнне новую паштовую марку, прысвечаную 75-годдзю з дня заснавання Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.

Некалі, у 1939 годзе, гэта была карцінная галерэя. Аснову яе калекцыі складалі творы з музеяў абласных гарадоў і палацаў мясцовай шляхты, палотны, атрыманыя ў дар ад буйных расійскіх музеяў... Цяпер гэта адзін з буйнейшых мастацкіх музеяў краіны. У яго фондах больш за 30 тысяч экспанатаў — калекцыі беларускага, рускага, заходнеўрапейскага мастацтва, а таксама Усходу. У дзень выпуску паштовай маркі ў аддзяленні сувязі №1 адбылося спецыяльнае гашэнне на канверце «Першы дзень».

РУП «ЖИЛКОММУНТЕХНИКА» ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ ПО ПРОДАЖЕ СОБСТВЕННОСТИ ОАО «КОБРИНСКИЙ ССК»

Номер лота	Наименование объекта	Местонахождение объекта	Площадь земельного участка, м²	Право на земельный участок	Условия продажи	Начальная цена продажи, руб. без НДС	Размер задатка, руб.
ЛОТ № 1	Капитальное строение (инв. №123/С-17932) – склад ЖБИ, общ. пл. 1725,6 м²	Брестская обл., г. Кобрин, ул. Никольская, 64Р	5715	право постоянного пользования	без условий	437 674 500	43 767 450
ЛОТ № 2	Капитальное строение (инв. №123/С-17924) – здание гаражей, общ. пл. 271,1 м²	Брестская обл., г. Кобрин, ул. Никольская, 64Т	739	право постоянного пользования	без условий	269 492 400	26 949 240
ЛОТ № 3	Капитальное строение (инв. №123/С-17913) – здание автогаража, общ. пл. 391,5 м²; электрическая сеть – 194,2 м.п.	Брестская обл., г. Кобрин, ул. Никольская, 64Е	864	право постоянного пользования	без условий	369 586 800	36 958 680
ЛОТ № 4	Капитальное строение (инв. №123/С-17944) – здание сушилки для пиломатериалов, общ. пл. 52,2 м²; навес – 26 м²; электрическая сеть – 122,4 м.п.	Брестская обл., г. Кобрин, ул. Никольская, 64С	1218	право постоянного пользования	без условий	82 605 600	8 260 560
ЛОТ № 5	Капитальное строение (инв. №123/С-17906) – здание склада цемента, общ. пл. 409,3 м² Капитальное строение (инв. №123/С-17923) – здание весовой, общ. пл. 81,8 м²	Брестская обл., г. Кобрин, ул. Никольская, 64И	2663	право постоянного пользования	без условий	462 377 700	46 237 770
ЛОТ № 6	Капитальное строение (инв. №123/С-17950) – здание проходной, общ. пл. 73,3 м²; электрическая сеть – 31,5 м.п.; забор бетонный на бетонных столбах – 40 м.п.	Брестская обл., г. Кобрин, ул. Никольская, 64	645	право постоянного пользования	без условий	111 693 600	11 169 360
Продавец (Балансодержатель)		ОАО «Кобринский ССК»					
Организатор торгов		РУП «Жилкоммунтехника» Филиал «Центр «Белтехинвентаризация» Брестское областное управление					
Срок заключения договора купли-продажи		не позднее 20 рабочих дней с момента подписания протокола аукционных торгов					
Условия оплаты		оплата производится в соответствии с заключенным договором купли-продажи					
Номер р/сч для перечисления задатка		р/сч 3012105618108 в региональной дирекции №700 ОАО «БПС-Сбербанк» по г. Минску, код 369, УПН 102353509					

Аукцион состоится 25 ноября 2014 г. в 11.00 по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10 – 325 Филиал «Центр «Белтехинвентаризация».

Перечень документов, которые необходимо предоставить для участия в аукционных торгах, перечислен в газете «Рэспубліка» от 19 августа 2014 года.

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10, каб. 325 в рабочие дни с 9.00 до 17.00.

Последний день приема заявлений – 24 ноября 2014 г. до 17.00.

Контактные тел.: 8 029 626 72 52; 8 0162 23 92 59.

ЗАПРАШАЕМ РАЗМЯСЦІЦЬ РЭКЛАМУ Ў ГАЗЕЦЕ «ЗВЯЗДА»

Тэл./факс: (8 017) 287 17 79, 292 04 52.
E-mail: reklama@zviazda.by.

ИЗМЕНЕНИЯ В ПРОЕКТНУЮ ДЕКЛАРАЦИЮ

по объекту «Многоквартирные жилые дома со встроенно-пристроенными помещениями общественного назначения и подземной гараж-стоянкой на 100 машино-мест в границах ул. Червякова, Каховской, Сморгонского тракта» 1-я очередь строительства – жилой дом №1 по генплану», опубликованную в газете «Звезда» 01 апреля 2014 года:

Застройщик: Общество с ограниченной ответственностью «Фармоэкспотех», зарегистрировано Минским горисполкомом решением от 22 ноября 2007 г. № 2720 в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 101472333.

Юридический и почтовый адрес: Республика Беларусь, 220053, г. Минск, переулок Червякова, дом 21А, пом. 5, каб. 3

Тел. 8 (017) 216 00 09, 8 (029) 654 10 10, 8 (029) 708 46 64.

Режим работы по вопросам долевого строительства: понедельник – пятница с 9.00 до 17.00, обед с 13.00 до 14.00, выходные дни – суббота, воскресенье.

Для привлечения дольщиков к строительству по договорам создания объектов долевого строительства предлагаются для граждан, не состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий: 2-комнатные квартиры (площадью 50 м² и 56 м²) – стоимость 1 м² 1650 (одна тысяча шестьсот пятьдесят) долларов США.

УНН 101472333

ИЗМЕНЕНИЯ В ПРОЕКТНУЮ ДЕКЛАРАЦИЮ

по объекту «Строительство многоэтажного одноквартирного жилого дома со встроенными помещениями торгового-общественного назначения №72 по генплану по ул. Ясной», опубликованной в газете «Звезда» 09.01.2014 года, следующего содержания:

Застройщик: Общество с дополнительной ответственностью «Айрон», зарегистрировано Минским горисполкомом решением от 30 ноября 2000 г. № 1397 в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 100070331.

Юридический и почтовый адрес: Республика Беларусь, 220053, г. Минск, переулок Червякова, дом 21А, каб. 12.

Тел. 8 (017) 216 00 09, 8 (029) 654 10 10, 8 (029) 708 46 64.

Для привлечения дольщиков к строительству по договорам создания объектов долевого строительства предлагаются для граждан, не состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, юридических лиц:

2-комнатные квартиры – при 100% оплате в течение 5 дней стоимость 1 м² 1350 долларов США, при оплате в рассрочку (30% в течение 5 дней, остаток ежемесячно равными долями по май 2015 года) стоимость 1 м² 1400 долларов США.

Стоимость неизменна до окончания строительства.
УНН 100070331

ИЗМЕНЕНИЯ В ПРОЕКТНУЮ ДЕКЛАРАЦИЮ

по объекту «Многоквартирный жилой дом со встроенно-пристроенными помещениями общественного назначения по генплану № 11 в границах пр. Дзержинского, пр. Любимова, ул. Семашко. Жилой дом № 11 по генплану. 1-я очередь строительства, опубликованную в газете «Звезда» 13.12.2012 года»

Застройщик: Общество с ограниченной ответственностью «Фармоэкспотех», зарегистрировано Минским горисполкомом решением от 22 ноября 2007 г. № 2720 в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 101472333.

Юридический и почтовый адрес: Республика Беларусь, 220053, г. Минск, пер. Червякова, дом 21А, пом. 5, каб. 3.

Тел. 8 (017) 216 00 09, 8 (029) 654 10 10, 8 (029) 708 46 64.

Для привлечения дольщиков к строительству по договорам создания объектов долевого строительства предлагаются для граждан, не состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, юридических лиц:

Стоимость 1 кв.м 2-комнатных квартир (площадью от 53 м² до 65 м²) 1550 (одна тысяча пятьсот пятьдесят) долларов США;
Стоимость 1 кв.м. 2-комнатных квартир (площадью от 66 м² до 71 м²) 1500 (одна тысяча пятьсот) долларов США;
Стоимость неизменна до окончания строительства.

УНН 101472333

Управляющий общества с ограниченной ответственностью «Мозырь-Оазис» (УНН490836930) – частное предприятие «Полесское антикризисное бюро» – ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТЫХ ТОРГОВ

в форме аукциона 15.12.2014г. в 12 ч. 00 мин. по адресу: г. Мозырь, ул. Советская, 120 – по продаже следующего имущества:

– Автомобиль ГАЗ 330232, 2010 г.в., регистрационный знак А1 3642-3. Начальная стоимость 76 939 000 руб. (с учетом НДС), шаг торгов – 5% от начальной стоимости. Место нахождения предмета торгов г. Мозырь, ул. Советская, 120. Задаток для участия в торгах по данному лоту составляет 7 500 000 рублей.

Задаток для участия в торгах вносится на счет ООО «Мозырь-Оазис» (р/с3012175660015 ЗАО Банк ВТБ (Беларусь) г. Минск, МФО 153001108, УНН 490836930, назначение платежа: задаток для участия в торгах 15.12.2014 г.).

Документы, предоставляемые для участия в торгах: заявление на участие, копии платежных документов, подтверждающих внесение задатка, копия устава, доверенность представителю юридического лица, паспорт физическому лицу.

Прием заявок производится по адресу проведения торгов с даты настоящей публикации до 12.12.2014 г. с 10.00 до 16.00.

Победителем торгов является участник, предложивший наибольшую цену за предлагаемый к продаже лот. Победитель торгов в течение 10 дней со дня заключения договора купли-продажи оплачивает цену за минусом внесенного задатка. Участникам, не признанным победителями, задаток возвращается в безналичной форме в течение 3-х дней с момента утверждения протокола об итогах торгов. Лица, подавшие заявки на участие в торгах, имеют право отказаться от участия в торгах в срок до 16.00 12.12.2014 г. В случае признания торгов несостоявшимися в виду подачи заявления на участие только одним участником, возможна продажа данного объекта заявившемуся участнику, при его согласии, по начальной цене, увеличенной на 5%.

Контактный телефон: 8 029 663 84 96.



Центр
Промышленной
Оценки

- Организация аукционов
- Оценка всех видов имущества

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА ЗАО «Центр промышленной оценки» (организатор аукциона) по поручению ОАО «МПОВТ» (продавец)

ПРОВОДИТ ПОВТОРНЫЙ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН ПО ПРОДАЖЕ ОДНИМ ЛОТОМ объектов недвижимого имущества, расположенного по адресу:

г. Минск, ул. Притыцкого, 62, в составе:

здания административно-бытового корпуса, общей площадью 613,3 кв.м, инвентарный номер 500/С-31573 (кирпичное 4-этажное, 1992 г.п.);

здания складского корпуса (финский модуль), общей площадью 873 кв.м, инвентарный номер 500/С-31574 (металлический (панели из профнастила), 1992 г.п.);

здания административно-бытового корпуса № 2, общей площадью 799 кв.м, инвентарный номер 500/С-31575 (кирпичное 4-этажное, 1992 г.п.);

здания сборочного корпуса-финский модуль № 2, общей площадью 1389 кв.м, инвентарный номер 500/С-31570 (металлический (панели из профнастила), 1992 г.п.).

Начальная цена с НДС – 20 322 508 800 бел.руб.

Земельный участок пл. 0,4555 га под застройкой предоставлен продавцу на праве аренды сроком по 31 августа 2053 г. для эксплуатации и обслуживания зданий, являющихся предметом аукциона, из них 0,1547 га с ограничениями в использовании земель – охранная зона сетей и сооружений канализации, охранная зона сетей и сооружений теплоснабжения, охранная зона сетей и сооружений газоснабжения.

Задаток 5 % от начальной цены перечисляется резидентами РБ на р/с № 3012343260010; нерезидентами РБ в валютном эквиваленте по курсу Нацбанка РБ на дату платежа на в/с: в долларах США (USD) – 3012343265044; в российских рублях (RUB) – 3012343265028; в ЦБУ № 507 г. Минска ОАО «Белинвестбанк», БИК 153001739, УНН 191021390, получатель платежа ЗАО «Центр промышленной оценки».

Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 15 (пятнадцати) рабочих дней после проведения аукциона.

Условия оплаты: По согласованию с продавцом возможно предоставление рассрочки оплаты предмета аукциона. В случае если между продавцом и покупателем в течение срока, установленного для подписания договора купли-продажи, не достигнута договоренность по срокам и о порядке оплаты за объект, такая оплата должна быть произведена в течение 30 (тридцати) календарных дней после проведения аукциона.

Обременения: площади зданий сданы в аренду (16 арендаторов, общая сумма арендной платы в месяц – 185 438 203 бел.руб). Более подробную информацию по арендаторам можно узнать у организатора аукциона.

Извещение о проведении предыдущего аукциона опубликовано в газете «Республика» от 10.09.2014.

Порядок проведения аукциона, оформления участия в аукционе, а также определения лица, выигравшего аукцион, оговорен в условиях его проведения, размещенных на сайте организатора торгов www.cpo.by.

Аукцион состоится **26.11.2014 в 11.00** по адресу: г. Минск, ул. Мележа, д. 5/2, офис 1703. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 24.11.2014 до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. Мележа, д. 5/2, офис 1703.

Тел: +375 17 280 36 37; +375 29 183 69 71.

www.cpo.by. Email: auction@cpo.by.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ КАПИТАЛЬНЫХ СТРОЕНИЙ, находящихся в собственности ОАО «Фирма «Вейно» 17 декабря 2014 года

№ лота	Предмет аукциона (наименование объекта, его местонахождение, площадь)	Начальная цена продажи предмета аукциона, бел. руб. (с учетом НДС – 20%)	Размер задатка, бел. руб.	Характеристика объекта	Условия аукциона
1	Капитальное строение с инвентарным номером 700/С-91640, общей площадью 2 135,0 кв.м., расположенное по адресу: Могилевская обл. г. Могилев, пр-т Димитрова, 3Б. Площадь земельного участка – 0,4466 га для содержания и обслуживания хранилища.	2 516 482 800	377 472 420	Одноэтажное здание хранилища №5 1954 г. постройки. Фундамент – бутовый, бетонный; стены – кирпичные; перекрытия – железобетонные; перегородки – кирпичные; крыша – толь; полы – цементные, дощатые; проемы оконные – простые, дверные – простые, металлические ворота. Имеется центральное отопление, водопровод, электроосвещение.	Победитель торгов одновременно заключает договор купли-продажи капитального строения и предварительный договор купли-продажи водопроводной сети (протяженностью 73 м) и электрической сети (протяженностью 75м) по общей стоимости 7 870 840 (Семь миллионов восемьсот семьдесят тысяч восемьсот сорок белорусских рублей (с учетом НДС – 20%). Примечание: Часть капитального строения площадью 1 272,88 кв.м находится в аренде до 15 сентября 2016 г.
2	Капитальное строение с инвентарным номером 700/С-87329, общей площадью 165,8 кв.м., расположенное по адресу: Могилевская обл. Могилевский р-н, Вейнянский с/с, 14. Площадь земельного участка – 0,0257 га для содержания и обслуживания бригадного дома	120 870 000	18 130 500	Одноэтажное здание бригадного дома 1968 г. постройки. Фундамент – кирпичный; стены – кирпичные; перекрытия – деревянные; перегородки – кирпичные; крыша – рулонная; полы – дощатые; проемы оконные – деревянные, дверные – деревянные. Имеется печное отопление.	Без условий

Начальная цена снижена на 49 %.
Аукцион состоится 17 декабря 2014 года в 15.00 в зале заседаний Могилевского городского исполнительного комитета по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 28а.

Заявки принимаются ежедневно с 13 ноября 2014 года в рабочие дни с 8 до 17 часов по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 28а, каб. 407.

Последний день приема заявлений и внесения задатка – 15 декабря 2014 года до 17.00. Заявления, поступившие после указанного срока, не рассматриваются.

Заключительная регистрация участников аукциона – 17 декабря 2014 года с 14.00 до 15.00 часов.

Продавец: ОАО «Фирма «Вейно», 212003, г. Могилев, Могилевская обл., Могилевский р/н, а/г Вейно, тел. (0222) 202-336, 8-029-842-77-27.

Организатор аукциона – МГ УКП «Центр по приватизации», 212030, г. Могилев, ул. Первомайская, 28а, контактные телефоны – 22-21-78, 22-00-89.

Лица, желающие принять участие в аукционе, не позднее срока, указанного в извещении о проведении аукциона, подают заявление на участие в аукционе, подписанное с организатором аукциона соглашение о правах и обязанностях сторон, заявление об ознакомлении с объектом, к которым прилагаются:

- документ, подтверждающий внесение суммы задатка на текущий (расчетный) банковский счет организатора аукциона – МГ УКП «Центр по приватизации» 3012430089016 Дирекция ОАО «Белинвестбанк» по Могилевской области, МФО 153001739, УНН 700008710 с отметкой банка;

- юридическим лицом или индивидуальным предпринимателем Республики Беларусь – копия документа, подтверждающего государственную регистрацию этого юридического лица или индивидуального предпринимателя, без нотариально засвидетельствованная;

- иностранным юридическим лицом – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны учреждения (выписка должна быть произведена не ранее 6 месяцев до подачи заявления на участие в торгах) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны учреждения с нотариально засвидетельствованным переводом на белорусский или русский язык;

- иностранным индивидуальным предпринимателем – легализованный в установленном порядке документ, подтверждающий статус,

с нотариально засвидетельствованным переводом на белорусский или русский язык;

- представителем юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная в установленном законодательством порядке (кроме случаев, когда юридическое лицо представляет его руководителем);

- представителем гражданина или индивидуального предпринимателя Республики Беларусь – нотариально удостоверенная доверенность;

- представителем иностранного юридического лица, иностранного физического лица или индивидуального предпринимателя – доверенность, легализованная в установленном законодательством порядке, с нотариально засвидетельствованным переводом на белорусский или русский язык.

При подаче документов заявитель (его представитель) предъявляет документ, удостоверяющий личность, а руководитель юридического лица – также документ, подтверждающий его полномочия (приказ о назначении на должность руководителя или заверенную выписку из решения общего собрания, правления либо иного органа управления юридического лица в соответствии с учредительными документами, или трудовой договор (контракт), или соответствующий гражданско-правовой договор, или иные документы в соответствии с законодательством).

К участию в аукционе допускаются лица, подавшие организатору аукциона в указанный в извещении срок заявление на участие в аукционе с приложением всех необходимых документов, внесенные в установленном порядке на указанный в извещении текущий (расчетный) банковский счет сумму задатка, заключившие с организатором аукциона соглашение, зарегистрированные в журнале регистрации заявлений на участие в аукционе и получившие билеты участников аукциона с указанием даты регистрации заявления.

Организатор аукциона имеет право отказаться от его проведения в любое время, но не позднее чем за три дня до наступления даты проведения аукциона. Объявление об отказе от проведения аукциона публикуется в том же печатном издании, в котором публиковалось извещение. Кроме того, организатор аукциона должен проинформировать участников, подавших заявление на участие в аукционе, об отказе от проведения аукциона.

Перед началом аукциона их участники обязаны зарегистрироваться у организатора аукциона и обменять билеты участников на аукционные номера, которые возвращаются организатору аукциона после их окончания.

Победителем аукциона признается участник, предложивший в ходе аукциона наивысшую цену.

В случае, если аукцион признан несостоявшимся в силу того, что заявление на участие в нем подано только одним участником либо для участия в нем явился только один участник, предмет аукциона продается этому участнику при его согласии по начальной цене, увеличенной на 5 процентов (далее – единственный участник аукциона).

Победитель аукциона (единственный участник аукциона) в течение 3 рабочих дней со дня проведения аукциона обязан в установленном порядке возместить организатору аукциона затраты на его организацию и проведение.

После предъявления копии платежных документов о перечислении суммы затрат на организацию и проведение аукциона в установленном порядке, в соответствии с подписанным в день проведения аукциона соответствующим протоколом, между продавцом предмета аукциона и победителем аукциона (единственным участником аукциона) заключается договор купли-продажи предмета аукциона.

Договор купли-продажи заключается продавцом и победителем аукциона (единственным участником аукциона) в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона и подписания протокола о результатах аукциона.

Оплата стоимости приобретенного на аукционе предмета аукциона осуществляется победителем аукциона (единственным участником аукциона) в белорусских рублях в установленном порядке.

Условия оплаты – без рассрочки платежа.

С объектами можно ознакомиться ежедневно в рабочие дни недели с 8 до 17 часов, предварительно согласовав время с продавцом.

В предусмотренных законодательством случаях уплачивается штраф организатору аукциона в течение одного месяца в размере 100 000 000 (Сто миллионов) белорусских рублей: победителем аукциона в случае неподписания протокола о результатах аукциона, невостребования организатору аукциона суммы затрат на организацию и проведение аукциона, незаключения договора купли-продажи предмета аукциона; единственным участником аукциона – в случае отказа или уклонения от возмещения затрат на организацию и проведение аукциона, заключения договора купли-продажи предмета аукциона; участниками аукциона, отказавшимися предложить свою цену за предмет аукциона, в результате чего аукцион признан нерезультативным.

Контактные телефоны организатора аукциона для уточнения и получения дополнительной информации: г. Могилев (0222) 22-21-78, 22-00-89.



• Организация аукционов
• Оценка всех видов имущества

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА
ЗАО «Центр промышленной оценки» (организатор аукциона)
по поручению ОАО «Медпласт» (продавец)

**ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН
ПО ПРОДАЖЕ ОДНИМ ЛОТОМ ОБЪЕКТОВ
НЕДВИЖИМОГО ИМУЩЕСТВА,**

**расположенных по адресу:
г. Гомель, ул. Богдана Хмельницкого, 79,
в составе:**

Здание цеха пластмассовых изделий, общ. пл. 2269 кв.м, инвентарный номер: 350/С-43619.

Составные части и принадлежности: две кирпичные пристройки, сени, служебное помещение, ворота, забор.

Трансформаторная подстанция № 181, общ. пл. 96,8 кв.м, инвентарный номер: 350/С-78584.

В т.ч. трансформатор инв. № 40041.

Водопроводная сеть, инвентарный номер: 350/С-138467.

Канализационная сеть, инвентарный номер: 350/С-138487.

Начальная цена с НДС – 2 401 920 000 белорусских рублей.

Для эксплуатации и обслуживания трансформаторной подстанции №181 продавцу предоставлен на праве аренды (срок действия: с 15.04.2014 по 31.03.2019) земельный участок пл. 0,2865 га, с установленными ограничениями – охранная зона линий электропередачи, площадь 0,0038 га. К трансформаторной подстанции подключены 16 субабонентов.

Для эксплуатации и обслуживания здания цеха пластмассовых изделий продавцу на праве аренды (срок действия: с 15.04.2014 по 31.03.2019) предоставлен земельный участок пл. 0,2865 га с установленными ограничениями – охранная зона линий связи и радиодифракции, площадь 0,0386 га; охранная зона линий электропередачи, площадь 0,0105 га; охранная зона сетей и сооружений водоснабжения, площадь 0,0365 га; охранная зона сетей и сооружений канализации, площадь 0,0365 га; охранная зона сетей и сооружений теплоснабжения, площадь 0,0053 га.

Арендаторы: ЗАО «БеСТ» – участок асфальтобетонного покрытия под установку конструкции антенной мачты высотой Н-26 и контейнера с оборудованием сотовой связи общей площадью 25 кв.м (срок действия договора по 18.08.2015 г). ИП Клещук В.А. – помещение на 1 этаже здания цеха пластмассовых изделий для размещения участка по производству корпусной мебели общей площадью 48,16 кв.м (срок действия договора по 13.04.2015).

Задаток 10 % от начальной цены перечисляется: резидентами РБ на р/с № 3012343260010; нерезидентами РБ в валютном эквиваленте по курсу Нацбанка РБ на дату платежа на в/с: в долларах США (USD) – 3012343265044; в российских рублях (RUB) – 3012343265028; в ЦБУ № 507 г. Минска ОАО «Белинвестбанк», БИК 153001739, УНП 191021390, получатель платежа ЗАО «Центр промышленной оценки».

Оплата за предмет аукциона производится в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи, который должен быть подписан в течение десяти рабочих дней после проведения аукциона. По согласованию с продавцом возможна рассрочка оплаты.

Порядок проведения аукциона, оформления участия в аукционе, а также определения лица, выигравшего аукцион, оговорен в условиях его проведения, размещенных на сайте организатора торгов www.cpo.by.

Оплата вознаграждения за организацию и проведение торгов, а также суммы фактических затрат на его проведение осуществляется победителем торгов (покупателем), в порядке предусмотренном соглашением о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (Приложение № 3 к Условиям проведения аукциона от 10.11.2014 г.).

Дата, время и место проведения аукциона: 15.12.2014 г. в 12.30 по адресу: г. Минск, ул. Казинца, 4, ГО «Белресурсы» – управляющая компания холдинга «Белресурсы», 3-ий этаж, актовый зал.

Срок окончания приема документов для участия в аукционе: заявления на участие и необходимые документы принимаются по 12.12.2014 до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. Мележа, 5/2, офис 1703, ЗАО «Центр промышленной оценки».

Тел: +375 17-280-36-37; 8029-183-69-71.

www.cpo.by. Email: auction@cpo.by.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ

по продаже права заключения договоров аренды земельных участков в г. Жабинка Брестской области

№ лота	Адрес участка	Кадастровый номер	Общая площадь (га)	Целевое назначение использования участка	Срок аренды, лет	Начальная цена предмета аукциона (руб.)	Сумма задатка (руб.)	Расч. по подг. земель.-кадастр. док. (руб.)	Характеристика инженерных коммуникаций и сооружений на участке
1	г. Жабинка, ул. Кирова	122550100002000402	0,1352	Строительство магазинов непродовольственных товаров и детского кафе (не менее 30% от общей площади застройки)	99	239 956 746	47 990 000	5 636 810	0,0300 га – охранная зона сетей и сооружений водоснабжения; 0,0270 га – охранная зона сетей и сооружений канализации; 0,0100 га – охранная зона сетей и сооружений теплоснабжения
2	г. Жабинка, ул. Молодежная, 18	122550100002000405	0,0212	Строительство магазина непродовольственных товаров	99	37 548 613	7 500 000	5 660 195	ограничений в использовании земель нет

Организатор аукционных торгов – КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью».

Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке проведения аукционов на право заключения договоров аренды земельных участков, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 г. №462, и состоит при наличии не менее двух участников.

Перечень документов, представляемый участником аукциона:

заявление на участие в аукционе;
документ, подтверждающий внесение суммы задатка (задатков);
гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения без нотариального засвидетельствования; индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;

представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;

представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;

представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;

представителем иностранного гражданина – легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц предъявляют документ, удостоверяющий личность.

Лицо, желающее принять участие в аукционе, обязано подписать с организатором аукционных торгов Соглашение, определяющее взаимные права и обязанности сторон в процессе подготовки и проведения аукциона.

Порядок осмотра предмета аукциона (лота) осуществляется участником аукциона по согласованию с организатором торгов.

Задаток в размере до 20% от начальной цены предмета аукциона (лота) перечисляется КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью» на р/с № 3012780360011 в филиале № 100 Брестское областное управление ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Бреста, код 246, УНП 290433924.

Победитель аукциона либо единственный участник несостоявшегося аукциона, выразивший согласие на предоставление предмета аукциона по начальной, увеличенной на 5%, обязан:

- в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся, в размере определенном соответствующим протоколом аукционных торгов осуществить оплату за предмет аукциона, возместить расходы, понесенные Жабинковским райисполкомом по подготовке земельно-кадастровой документации и государственной регистрации земельного участка, а также компенсировать организатору аукциона затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам аукциона документации, необходимой для его проведения (окончательный размер которых определяется до аукциона и фиксируется в соответствующих ведомостях ознакомления участников).

- в течение 2 рабочих дней после перечисления платежей заключить с Жабинковским райисполкомом договор аренды земельного участка;

- в течение 2 месяцев со дня подписания договора аренды земельного участка обратиться за государственной регистрацией договора аренды участка, а также прав на него;

- приступить к занятию земельного участка (начать строительство, иное освоение земельного участка) в течение 6 месяцев (для юридического лица, индивидуального предпринимателя) и в течение 1 года (для граждан) со дня утверждения в установленном порядке проектной документации на строительство капитального строения (здания, сооружения);

- снять плодородный слой почвы из под пятна застройки и использовать его для благоустройства участка.

Аукцион состоится 16 декабря 2014 г. в 11.00 по адресу: г. Жабинка, ул. Кирова, 65 (зал заседаний).

Заявки на участие в аукционе принимаются с 8.30 13.11.2014 г. до 17.30 10.12.2014 г. (перерыв с 13.00 до 14.00; вых.: суб., вс.) по адресу: г. Брест, ул. Ленина, 50.

Контактные телефоны: 53 81 92, 53 45 65.

Сайты: www.bgcn.by и www.gki.gov.by.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ по продаже земельных участков

в Жабинковском районе Брестской области в частную собственность граждан Республики Беларусь

№ лота	Адрес участка/ кадастровый номер	Кадастровый номер	Общая площадь (га)	Целевое назначение использования участка	Начальная цена предмета аукциона (руб.)	Сумма задатка (руб.)	Расч. по подг. земель.-кадастр. док. (руб.)	Характеристика инженерных коммуникаций и сооружений на участке
1	Ленинский с/с, д. Филипповичи, 29/1	122581504101000002	0,1564	Строительство и обслуживание жилого дома	7 322 000	1 464 000	84 000	0,0008 га – охранная зона линии электропередачи напряж. до 1000В
2	Ракитницкий с/с, аг. Ракитница, ул. Низкая, 5	122582403101000400	0,1949	Строительство и обслуживание жилого дома	17 403 500	3 480 000	375 000	0,0048 га – охранная зона линии электропередачи напряж. до 1000В
3	Жабинковский с/с, д. Щеглики, ул. Виноградная, 11	122580608601000211	0,1510	Строительство и обслуживание жилого дома	24 422 900	4 884 000	325 000	0,1510 га – охранная зона мелиоративных земель
4	Жабинковский с/с, д. Щеглики, ул. Строительная, 19	122580608601000207	0,1498	Строительство и обслуживание жилого дома	24 228 800	4 845 000	375 000	0,1498 га – охранная зона мелиоративных земель
5*	Жабинковский с/с, д. Залузье, ул. Садовая, 8	122584703101000108	0,1969	Строительство и обслуживание жилого дома	8 884 984	1 770 000	1 216 485	0,1969 га – водоохранная зона реки Мухавец
6*	Жабинковский с/с, д. Залузье, ул. Садовая, 8А	122584703101000109	0,1968	Строительство и обслуживание жилого дома	8 880 405	1 770 000	1 216 058	0,1968 га – водоохранная зона реки Мухавец
7*	г. Жабинка, пер. Приозерный, 2	122550100001002411	0,1436	Строительство и обслуживание жилого дома	71 207 800	14 240 000	2 144 010	0,1436 га – водоохранная зона пруда Визжар и канала Безымянный; 0,0140 га – охранная зона линии электропередачи напряж. до 1000В
8*	г. Жабинка, пер. Приозерный, 4	122550100001002410	0,1310	Строительство и обслуживание жилого дома	64 959 750	12 990 000	1 563 477	0,1310 га – водоохранная зона пруда Визжар и канала Безымянный; 0,0140 га – охранная зона линии электропередачи напряж. до 1000В
9*	г. Жабинка, пер. Приозерный, 6	122550100001002408	0,1292	Строительство и обслуживание жилого дома	64 166 350	12 830 000	1 398 189	0,1292 га – водоохранная зона пруда Визжар и канала Безымянный; 0,0056 га – охранная зона сетей и сооружений водоснабжения; 0,0090 га – охранная зона сетей и сооружений газоснабжения

* - повторные аукционные торги

Организатор аукционных торгов – КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью».

Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукционов по продаже земельных участков в частную собственность, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 №462 и состоит при наличии не менее двух участников. В аукционе могут участвовать граждане Республики Беларусь.

Перечень документов, представляемый участником аукциона:

заявление на участие в аукционе;
документ, подтверждающий внесение суммы задатка (задатков);
гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования; представителем гражданина – нотариально удостоверенная доверенность. При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

Лицо, желающее принять участие в аукционе, обязано подписать с организатором торгов Соглашение, определяющее взаимные права и обязанности сторон в процессе подготовки и проведения

аукциона. Порядок осмотра объекта осуществляется участником аукциона по согласованию с организатором торгов.

Задаток в размере до 20% от начальной цены предмета аукциона (лота) перечисляется КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью» на счет № 3012780360011 в филиале № 100 Брестское областное управление ОАО «АСБ Беларусбанк», г. Брест, ул. Московская, 202, код банка 246, УНП 290433924.

Победитель аукциона либо единственный участник несостоявшегося аукциона, выразивший согласие на предоставление предмета аукциона по начальной, увеличенной на 5%, обязан:

- в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся, в размере, определенном соответствующим протоколом аукционных торгов осуществить оплату за предмет аукциона, возместить расходы, понесенные бюджетом исполкома по подготовке земельно-кадастровой документации и государственной регистрации земельного участка, а также компенсировать организатору аукциона затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам аукциона документации, необходимой для его про-

ведения (окончательный размер которых определяется до аукциона и фиксируется в соответствующих ведомостях ознакомления участников);

- в течение 2 месяцев со дня получения выписки из решения исполкома об изъятии земельного участка для проведения аукциона и предоставлении победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона обратиться за государственной регистрацией права частной собственности на земельный участок;

- приступить к освоению земельного участка в течение 1 года со дня получения свидетельства (удостоверения) о государственной регистрации создания земельного участка и возникновения права на него в соответствии с целью и условиями его предоставления (начать строительство);

- снять плодородный слой почвы из под пятна застройки и использовать его для благоустройства участка.

Аукцион состоится 16 декабря 2014 г. в 11.00 по адресу: г. Жабинка, ул. Кирова, 65 (зал заседаний).

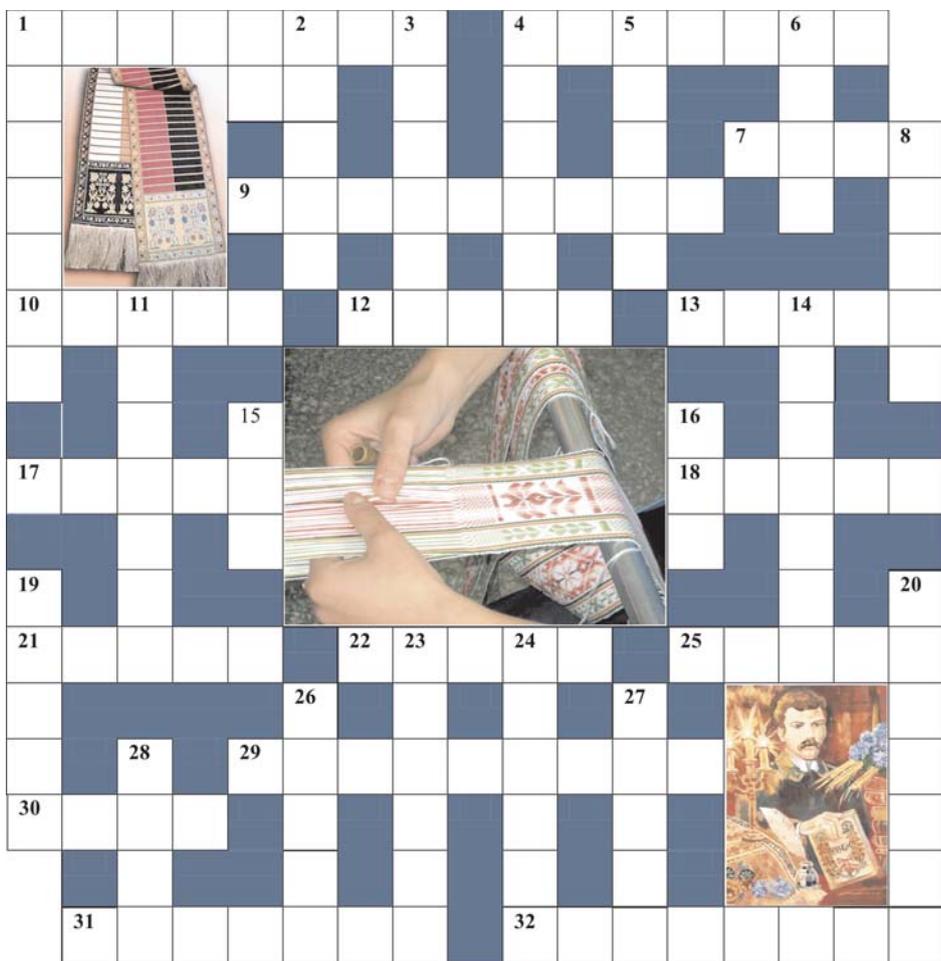
Заявки на участие в аукционе принимаются с 8.30 13.11.2014 г. до 17.30 10.12.2014 г. (перерыв с 13.00 до 14.00; вых.: суб., вс.) по адресу: г. Брест, ул. Ленина, 50.

Контактные телефоны: 53 81 92, 53 45 65.

Сайты: www.bgcn.by и www.gki.gov.by.

«І ПОЯСАМ СЛУЦКІМ СЯБЕ АБВІВАЕ»

Па гарызанталі: 1. Най-больш распаўсюджаная ў ВКЛ сярод заможных людзей аднакаляровая ці з узорам шаўковая тканіна; назва тканіны паходзіць ад месца вырабу — г. Дамаска. 4. «Млечным Шляхам завецца здаўна\Гэты пояс, што лёг цераз бор,\Што саткала мая ...». 3 верша А. Астрэйкі «Слуцкі пояс». 7. Залаты або сярэбраны ... Гібкі тонкі металічны выраб, якім абкручвалі шаўковыя ніці пры вырабе слуцкіх паясоў. 9. Мануфактура — ... Назва фабрыкі па вытворчасці слуцкіх паясоў, якую заснаваў у г. Слуцку ў XVIII стагоддзі князь Міхаіл Казімір Радзівіл Рыбанька. 10. Пылкасць, імкненне (перан.). 12. Паказчык майстэрства. 13. «Ды ... не робіцца ў сэрцах жывых,\Калі там жыве Беларусь і спявае,\І поясам слуцкім сябе абвівае». 3 верша В. Шніпа «Балада Альфрэда Ромера». 17. Жаночае паліто свабоднага пакою. 18. «Слуцкія паясы — ... лёсу». Хроніка-дакументальны фільм «Беларускага відэацэнтры». 21. «Сыпле іскрамі ...\З ніццяў золата пясок,\Гэты слаўны паясок\Мне случанка падарыла». 3 верша Р. Крушыны «Паясок». 22. Вялікая скрыня, у якой захоўвалі некалі тканіны, каштоўнасці, у тым ліку і слуцкія паясы. 25. Якая ..., такое і палатно ляжа (прык.). 29. Частка цёплай шапкі, якая закрывае вушы. 30. «І тчэ, забыўшыся, ...\Заміж персідскага ўзора,\Цвяткок радзімы васілька». 3 верша М. Багдановіча «Слуцкія ткачыкі». 31. ... , астра; кветкі, якія часцей за ўсё сустракаюцца на слуцкіх паясах. 32. Беларускі ... Узор, які звычайна ўпрыгожваў канцы слуцкіх паясоў.



Па вертыкалі: 1. Шаўковая тканіна з мяккім, гладкім ворсам, з якой звычайна шыл гарсэт. 2. ... робіць плячыма, а бондар — грудзмі (прык.). 3. Дзе ..., там бабам млосна (прык.). 4. Сорт цвёрдай вэнджанай каўбасы. 5. Галіна, ніва дзейнасці (перан.). 6. Паўночны вецер. 8. Старажытная прылада, якой разбівалі крапасныя сцены. 11. Вядомы вакальна-інструментальны ансамбль, у рэпертуары якога — цудоўная песня «Слуцкія ткачыкі» (сл. М. Багдановіча, муз. У. Мулявіна). 14. Страва з сала, мяса і каўбасы, падкалочаная мукой». 15. «Той пояс носяць толькі важныя асобы —\На светлы ... днём свят, на чорны — у дні жалобы». 3 паэмы А. Міцкевіча «Пан Тадэвуш». 16. Прэснаводная

рыба. 19. Не той..., хто вусны мёдам мажа, а той, хто праўду ў вочы кажа (прык.). 20. Выключна рэдкая каштоўная рэч; слуцкі пояс для Беларусі лічыцца рэліквіяй №2 пасля Крыжа Еўфрасінні Полацкай. 23. «Недзе ... слуцкае ткачыкі\Пра вясну шчаслівая пяс». 3 верша М. Танка «Над магілай М. Багдановіча». 24. Паджоўжаныя ніткі ў тканіне. 26. Беларуская багіня, апякунка жанчын і жаночых рамёстваў: ткацтва, прадзення, вышывання. 27. Пра паказ кінафільмаў. 28. Харчовы прадукт.

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ.

г. Дзяржынск.

Правярце калі ласка адказы

Па гарызанталі: 1. Адамашак. 2. Старажытная прылада. 3. Дзе ..., там бабам млосна. 4. Сорт цвёрдай вэнджанай каўбасы. 5. Галіна, ніва дзейнасці. 6. Паўночны вецер. 7. Залаты або сярэбраны. 8. Старажытная прылада. 9. Мануфактура. 10. Пылкасць, імкненне. 11. Вядомы вакальна-інструментальны ансамбль. 12. Паказчык майстэрства. 13. «Ды ... не робіцца ў сэрцах жывых». 14. Страва з сала, мяса і каўбасы. 15. «Той пояс носяць толькі важныя асобы». 16. Прэснаводная рыба. 17. Жаночае паліто. 18. «Слуцкія паясы». 19. Не той..., хто вусны мёдам мажа. 20. Выключна рэдкая каштоўная рэч. 21. «Сыпле іскрамі». 22. Вялікая скрыня. 23. «Недзе ... слуцкае ткачыкі». 24. Паджоўжаныя ніткі ў тканіне. 25. Якая ..., такое і палатно ляжа. 26. Беларуская багіня. 27. Пра паказ кінафільмаў. 28. Харчовы прадукт.

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	8.32	17.14	8.42
Віцебск	8.27	16.59	8.32
Магілёў	8.23	17.04	8.41
Гомель	8.13	17.07	8.54
Гродна	8.47	17.31	8.44
Брэст	8.42	17.37	8.55

Месяц

Апошняя квадра 14 лістапада. Месяц у сузор'і Льва.

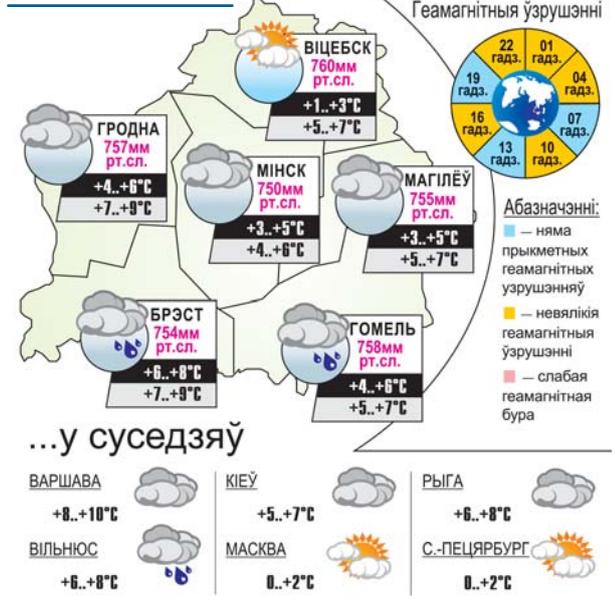
Імяніны

Пр. Аляксандра, Аляксея, Анатолія, Івана, Сяргея, Усевалада. К. Валянціны, Станіславы, Хрысціны, Аркадзя, Мікалая.



Фота Аляксандра ШАБЛЮКА.

ЗАЎТРА



Даты

Падзеі

Людзі

13 ЛІСТАПАДА

1666 год — царквой кананізаваны Афанасій Філіповіч (Афанасій Брэсцкі), беларускі грамадскі, палітычны і царкоўны дзеяч, пісьменнік-публіцыст, прападобнамучанік. З'яўляецца аўтарам «Дыярыуша» («Дзённіка», 1646 г.), у якім сабраў усю сваю публіцыстыку. «Дыярыуш» А. Філіповіча лічыцца адным з яркіх помнікаў палемічнай публіцыстыкі XVII стагоддзя, у якім знайшлі адлюстраванне старонкі гераічнай барацьбы беларускага народа за свае нацыянальныя і рэлігійныя правы. У яго памяць у вёсцы Гершоны Брэсцкага раёна пабудавана капліца, а ў Гродзенскім Барысаглебскім манастыры — царква.



1806 год — нарадзілася Эмілія Плятэр, беларуская фалькларыстка, удзельніца паўстання 1830-1831 гадоў. Збірала і апрацоўвала беларускія народныя песні, пісала вершы. У 1831-м узначаліла паўстанне ў мястэчку Душетас (Літва), арганізавала партызанскі атрад, які ў чэрвені пасля шматлікіх баёў уліўся ў рэгулярнае польскае войска. Была ўключана ў яго штаб, прызначана ганаровым камандзірам роты і атрымала званне капітана. Памерла ад ран у 1831 годзе. Пра яе напісаны

вершы паэтамі розных краін Еўропы, у тым ліку Адамам Міцкевічам. Імя Э. Плятэр насіў асобы жаночы батальён 1-й пяхотнай дывізіі імя Т. Касцюшкі Войска Польскага, сфарміраванай у 1943 годзе ў СССР для барацьбы з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

1850 год — нарадзіўся Роберт Льюіс Стывенсан, англійскі пісьменнік. Сваю літаратурную дзейнасць ён пачаў з даволі папулярных у другой палове XIX стагоддзя эсэ і ніколі не змяніў гэтаму жанру. Паспех Стывенсана часткова тлумачыцца прыцягальнасцю закранутых у яго кнігах тэм: пірацкія прыгоды ў «Востраве скарбаў», містыка ў «Дзіўнай гісторыі доктара Джэкіла і містэра Хайда», захапляльнасць у «Дзіцячым кветку на вершаў». Але на працягу XX стагоддзя Стывенсана ўспрымалі як пісьменніка другога эшалона і адносілі да стваральнікаў дзіцячай літаратуры і жанру жахаў. Толькі ў канцы стагоддзя яго творчасць ацанілі па заслугах. Цяпер яго лічаць майстрам шырокага дыяпазону, таленавітым літаратурным тэарэтыкам, эсэістам і сацыяльным крытыкам.

Было сказана

Аркадзь КУЛЯШОЎ, народны паэт Беларусі:
*«На даляглядзе — вечная дарога,
 Бясконцы хваль расплаўленае шкло.
 Яны і далеч. Іншага нічога
 Няма, не можа быць і не было».*

УСМІХНЕМСЯ

Табе ўжо замуж пара, а ты ўсё яшчэ са мной сустракаешся.

— Доктар, год таму я развялася з мужам і дадала ў вазе 15 кілаграмаў...
 — Ну, дык, можа, хопіць ужо святкаваць?

Дзеці дзеляцца на два тыпы: «зараз я ў мамы спытаю» і «зараз я маме скажу».



Геніяльная фраза ад жонкі: — Давай я памыю галаву, а ты посуд і падлогу.

«Твар я дрожащая» ці пухавік апра-ну?..



Яны цікавяцца ўсім, і асабліва — сацыяльна-палітычнымі пытаннямі. Яны заўсёды маюць асабістую думку пра тое, як усё павінна ці, наадварот, не павінна адбывацца. Асноўная іх праблема ў тым, што яны шмат энергіі растрачваюць на разуменне саміх сябе і развіццё сваёй асобы. Нягледзячы на ​​непрыняцце любой несправядлівасці, яны самі зрэдку выказваюць сваю думку ў дагматычнай і аўтарытарнай форме. Народжаныя 13 лістапада — рэалісты і таму не ўспрымаюць фальш і сумніўныя доказы. Яны здольныя на любы пратэст супраць любой сістэмы, калі яна здаецца ім не вартай увагі. Для іх важна развіваць у сабе сціпласць і прастасць, заўсёды памятаць пра свае карані.